وەزارەتی دارایی و ئابووری

ژمارە : ١٠٩٣٤ لە ٢٠٢٠/١٠/١٣

پاڵپشت بەماددەی هەشتەم لە یاسای پێناسەی گومرگی هەرێمی کوردستان ژمارە (٢١)ی ساڵی ١٩٩٣ ، ماددەی دەیەم لە یاسای پێناسەی گومرگی سیستەمی هەماهەنگی جیهانی ژمارە (٢٢) ساڵی ٢٠١٠ی هەموارکراو ، ماددەی ٢٧٠/ سێیەم لە یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی ١٩٨٤ی هەموارکراو ، بڕیاری ئەنجومەنی وەزیرانی عیراقی فیدراڵ ژمارە (١٣)ی ساڵی ٢٠١٩، بەپێی ئەو دەسەڵاتەی پێمان دراوە و لە پێناوی ئاسانکاری بۆ کاروباری گومرگی بڕیارماندا بە دەرکردنی ئەم ڕێنماییە کە لە (١٢) دوانزە بەش پێکهاتووە :-

ڕێنمایی ژمارە (٧)ی ساڵی ٢٠٢٠
ڕێنمایی گشتی گومرگی هەرێمی کوردستان

بەشی یەکەم
ڕێسای گشتی

١- هەموو کاڵاو بابەتەکان لە کاتی هاووردەکردنیان بۆ ناو هەرێم بەو ڕێژەو بەهایانەی ناو خشتەی پێناسەی گومرگی ڕەسمی گومرگیان لێ وەردەگیرێت ، هەر کاڵاو بابەتێک لە ناو پێناسەی گومرگیدا نەبوو بە پشت بەستن بە ماددەی (٣٤) لە یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی١٩٨٤ ی هەموارکراو دەبێت لە لایەن لیژنەیەکەوە بەهاکەی دیاری بکرێت و بۆ چەسپاندنی و زیاد کردنی لەناو پێناسەی گومرگی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ لێ ئاگادار بکرێتەوە.

٢- هەموو کاڵاو کەل وپەلێك کە هاوردەو هەناردە دەکرێت پێویستە لە لایەن بازرگان یان خاوەن بار یان دەرهێنەری گومرگی ڕاگەیاندنی گومرگی (التصريحة الكمركية) پێشکەش بە گومرگ بکات و بڕ وجۆر و خەسڵەتەکانی کاڵاکەی بە تەواوی و بە ووردی تێدا دیاری بکات .

٣- هەموو کاڵاو کەل وپەلێك لە کاتی هەناردەکردنیان بەم شێوەیەی خوارەوە هەڵسوکەوتی لە گەڵدا دەکرێت:

أ- ڕێژەی (١٪) ڕەسمی گومرگی لە بەهای ناو خشتەی پێناسەی گومرگی وەربگیرێت بۆ ئەو کاڵاو کەل و پەلانەی کە سەرەتای هاوردەکردنی گومرگەکانی هەرێمیان هەیە .

ب- ڕێژەی (١٪) ڕەسمی گومرگی لە بەهای ناو خشتەی پێناسەی گومرگی وەربگیرێت بۆ ئەو کاڵاو کەل و پەلانەی کە سەرەتای هاوردەکردنی گومرگەکانی عیراقیان هەیە (بە مەرجێک بەپێی پێناسەی گومرگی یەکگرتوو ڕەسمی گومرگی وەرگیرابوو) ، بە پێچەوانەوە وەک خاڵی (ج) گومرگ بکرێت.

ج- ڕێژەی (٥٪) ڕەسمی گومرگی لە بەهای ناو خشتەی پێناسەی گومرگی وەربگیرێت بۆ ئەو کاڵاو کەل و پەلانەی کە سەرەتای هاوردەکردنیان نیە.

د- پێویستە سەرەتاکان ڕەسەن بێت و ئاماژە بە بڕ و جۆر و ژمارە و کێش و قەبارە و ووردەکاریەکانی بابەتەکان درابێت .

ه- ئەو ڕێژانەی سەرەوە ئەو کاڵا و کانزاو بابەتانە ناگرێتەوە کە لە خشتەی بەشی دوانزەهەمی ئەم ڕێنماییەدا هاتووە .

٤- کاربکرێت بە سەرەتا و بەڵگەکانی هاوردەکردن بۆ کاڵا و کەل و پەل لە بابەتی(پسوولەی (٣٧أ)، فۆرمی وەرگرتنی ڕەسمی گومرگی منافێست و سەرەتاکانی گومرگەکانی هەرێم وعێراق،) بۆ ماوەی (١) یەك ساڵ بەمەبەستی هەناردەکردن دوای ئەو ماوەیە بەرێژەی (٥٪) ڕەسمی گومرگیان لێ وەردەگیرێت لەبەهای ناو خشتەی پێناسەی گومرگی جگە لەو کانزا و بابەتانەی کە لە بەشی دوانزەهەمی ئەم ڕێنماییەدا هاتوون.

٥- ئەو کەل و پەلانەی کە لەکاتی هاوردەکردن بە یاسا بەخشراون ،پێویستە لەکاتی هەناردەکردنیان رەسمی گومرگیان لێ وەربگیرێت بەو ڕێژەو بەهایانەی لە ناو خشتەی پێناسەی گومرگی دیاری کراوە (رەسمی هاوردەکردن) و باجی هاوردەکردن + رێژەی (١٪) رەسمی گومرگی (رەسمی هەناردەکردن) و باجی هەناردەکردن.

٦- ئەو کاڵاو کەل و پەلانەی کە سەرەتای چوونە دەرەوەیان هەیەو دەگوازرێنەوە لە بنکەیەکی سنووریەوە بۆ بنکەیەکی سنووری تر لە ماوەی (٩٠) ڕۆژدا تەنها کرێی پشکنینیان لێ وەردەگیرێت، دوای ئەو ماوەیەو بۆ ماوەی ساڵێک بە ڕێژەی (١٪) ڕەسمی گومرگی لێ وەردەگیرێت، دوای ئەو ماوەیەو دوای تێپەڕبوونی ساڵێک یان ئەگەر سەرەتای نەمابوو بە ڕێژەی (٥٪) لە بەهای ناو پێناسە ڕەسمی گومرگی لێ وەردەگیرێت.

٧- ئەگەر لەهەر بەرێوەبەرایەتیەکی گومرگی و بە مەبەستی هەناردەکردن بارێك کاری گومرگی بۆ ئەنجام درا ، لەو بەڕێوەبەرایەتیەی کە دوا خاڵی سنووری هەیەو بارەکەی لێوە هەنارده دەکرێت، دوای پشکنین تەنها کرێی پشکنین و بەهای فۆرم و پوولی دارایی لێ وەردەگیرێت.

٨- هەموو بەرهەمێکی پیشەسازی و کشتوکاڵی و ڤێتێنەری کارگەکانی ناوخۆی هەرێم لە کاتی هەناردە کردن تەنها کرێی پشکنین و بەهای فۆڕم و پوولی داراییان لێ وەردەگیرێت و پێویستە مۆڵەتی هەناردەی وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازیان هەبێت و هێما و لۆگۆی کارگەکەی لە سەر بێت .

٩- بابەتەکانی (کاغەز و کارتۆنی کۆنە ، لاستیکی کۆنە ، شوشەی شکاو، پلاستیک و عەلاگەی کۆنە، ..هتد) کە کۆکراوەی ناو شارەکانن پێویستیان بە مۆڵەتی هەناردەی بازرگانی نیە، هەروەها ئەو کاڵایانەی کە لە دەروازە و بنکە گومرگیەکان هاووردە دەکرێن و کاری گومرگیان لە یەك کاتدا بۆ ئەنجام دەدرێت و دواتر ڕاستەوخۆ لە ژێر چاودێری گومرگ و لە سنوورێکی تر هەناردەی هەمان وڵات دەکرێنەوە پێویستییان بە مۆڵەتی هەناردەی وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی نیە .

١٠- هەر ئامێر و کاڵا و کەل و پەلێك (جگە لە ئۆتۆمبێل و ئامێری بیناسازی) کە لەکەداربوو (معیوب) یان بە هەر هۆیەکی تر ،ئەگەر خاوەنەکەی ویستی بیگەڕێنێتەوە بە مەبەستی چاککردن ڕێگای پێ بدرێت بیگەڕێنێتەوە بۆ شوێنی لێهاتوو بە مەرجێك هەمان بابەت و کەلوپەل بێت، بۆ ئەم مەبەستە پێویستە بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەری گومرگی پەیوەندیدار (بارمتە/ تأمینات)ی لێ وەربگیرێت بە بڕی ڕەسمی گومرگی و أجورو باج بۆ ماوەیەکی دیاری کراوو ئەگەر نەیگەڕاندەوە (بارمتەکە/ تأميناتەکە) بکرێتە داهاتی کۆتایی.

١١- ئەو ئامێرانەی کە بۆ دامەزراندنی کارگە بە رەزامەندی وەزارەتی پیشەسازی دێنە ناو هەرێم و دەرکەوت لەکەدارن(معیوب)، یان پێویست نین لەکاتی گەڕانەوەی پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوبراو هەیە .
١٢- هەموو ئەو ڕێنماییانەی کە لە وەزارەت و لایەنە پەیوەندیدارەکان دەردەچن و پەیوەندیان بەلایەنی گومرگیەوە هەیە ، پێویستە دوای وەرگرتنی رەزامەندی وەزارەتی دارایی و ئابووری و دوای گشتاندنی لەلایەن بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ لەسەرجەم گومرگ و دەروازەکان جێبەجێ بکرێت .
١٣- هەناردە کردنی بوتڵی ئۆکسجین و هەر جۆرە بوتڵێکی تری هاوشێوە بۆ دەرەوە پێویستی بە مەنەفێست و سەرەتای هاوردەکردن هەیە کە بیسەلمێنێت لە دەرەوە هاتووە.
١٤- هەموو ئەو کاڵاو بابەتانەی کە پێوەرەکانیان بەکێش دیاری کراوە بەکێشی گشتی (الوزن القائم) گومرگ دەکرێت ، لە کاتی هەبوونی جیاوازی گەورە لە کێشی گشتی کاڵاکە لە گەڵ (کێشی صافی) لە لایەن گومرگی پەیوەندیدارەوە یەکلایی دەکرێتەوە . ئەو کەل و پەلانەی لە رێگای فرۆکەخانە دێنە ناو هەرێم و کێشی بابەتەکان سوکن بەڵام بە پارێزەرو بەرگی گەورە پێچراون لەلایەن لیژنەیەکەوە لە بەرێوەبەرایەتی گومرگی فرۆکەخانەی ناوبراو کێشەکەی بگەرێندریتەوە بۆ سەر کێشی دروستی بابەتەکان.
١٥- بۆ کار پێ کردن بەگلدانەوەی هێمای بازرگانی (حجز العلامة التجارية) پێویستە:
أ- بازرگان ڕەزامەندی وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی حکومەتی هەرێمی کوردستانی هەبێت و ئەو هێمایانەی کە لە وەزارەتی بازرگانی حکومەتی عێراقی تۆمار کراون پێویستە لە لایەن وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی هەرێم ڕەزامەندی و پەسندکردنی بۆ بکرێت پاشان جێبەجێ بکرێت و کاری پێ بکرێت.
ب - ئەو هێمایانەی کە لە لایەن وەزارەتی بازرگانی هەرێم تۆمارنەکراون ، بازرگانان و کۆمپانیاکان ئازادن کە بازرگانی پێوە بکەن.
ج - ئەو هێمایانەی کە تۆمارکراون لەلایەن وەزارەتی بازرگانی هەرێم و لەکاتی هاوردەکردنیان لەلایەن بازرگان و کۆمپانیاکان کە رەزامەندی هێنانیان نیە و بەناوی ئەوانەوە تۆمار نەکراون، پێویستە لە هەمان شوێنی لێهاتوو ڕەوانەی دەرەوە بکرێنەوە دوای وەرگرتنی بەلێن نامە، کە جارێکی تر ئەو هێمایانە هاوردە نەکاتەوە بۆ ناو هەرێم.
١٦- رێگا نادرێت بە بردنە دەرەوەی بەشە خۆراکی هاووڵاتیان (حصە التموينيه) کە لەلایەن وەزارەتی بازرگانیەوە دابەش دەکرێت و ، لەکاتی هەناردەکردنی بابەتەکانی هاوشێوەی بەشە خۆراك پێویستە سەرەتای هاوردەکردن و و ڕەزامەندی لایەنی بازرگانی هەبێت.
١٧- بۆ ئاڵوگۆڕی دۆلار بە دینار، هەر دۆلارێك بەرامبەر بەو نرخە دەبێت کە مانگانە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگەوە گشتاندنی بۆ دەکرێت بە هەماهەنگی لە گەڵ بانکی ناوەندی.
١٨- هەر کۆمپانیایەک یان بازرگانێك مۆڵەتی هاوردە یان هەناردەی بازرگانی نەبێت ، بە ڕێژەی (٢٥٪) لە ڕەسمی گومرگی زیادەی لێ وەردەگیرێت، ئەم حاڵەتە سووتەمەنی جۆری (بەنزین، نەوت، گازوایل) ناگرێتەوە.

١٩- لەکاتی تەواو بوونی بڕی مۆڵەتی هاوردن و هەناردن (بە مەرجێک بەروارەکەی بەسەرنەچوو بێت)، بەڕێوەبەرایەتیەکانی گومرگ دەسەڵاتیان هەیە تاکو ڕێژەی (٢٥٪) لە بڕی مۆڵەتی هاوردن یان هەناردن بۆ سەرجەم کەل و پەل و کاڵاکان زیاد بکرێت تاکو بازرگان مۆڵەتی هاووردنەکە یان هەناردنەکە نوێ دەکاتەوە، دواتر ئەو بڕە لە ڕەسیدی مۆڵەتە نوێیەکە دادەگیرێت ، ئەم کارە تەنها بۆ یەك جار و یەك مۆڵەت و بۆ ماوەی یەك مانگ ئەنجام دەدرێت و پێویستە بەڵێن نامە وەربگیرێت , لە کاتی پابەند نەبوون و نەهێنانی ڕەسیدی نوێ پێویستە بە ڕێژەی (٢٥٪) لە ڕەسمی گومرگی بۆ ئەو بڕەی کە پێشتر لە مۆڵەتەکەی زیادکراوە زیادەی ڕەسمی گومرگی لێ وەردەگیرێت .

٢٠- هەر کاڵاو بابەتێک کە پشکنینیان بۆ دەکرێت (بە تایبەت خواردەمەنیەکان و ئەوانەی ڕاستەوخۆ لە لایەن هاووڵاتیانەوە بەکار دەهێنرێن) نابێت پێش دەرچوونی ئەنجامی پشکنینەکان ڕێگە بدرێت بچنە دەرەوەی حەرەمی گومرگی و، ئەگەر بابەتێک بە پێویست زانرا ڕێگەی بدرێت دەبێت ڕەزامەندی گشتی گومرگ وەربگیرێت و لە ژێر چاودێری گومرگدا لە کۆگای تایبەت و قفڵ بکرێت بە قفڵی نوێ و (پلۆمی گومرگی).

٢١- سەبارەت بە بابەت و کەل وپەلی نەشیاو بۆ بەکارهێنان یان بەسەرچوو بەم شێوەیە مامەڵە دەکرێت:

أ- لە کاتی هاوردەکردنی هەر کاڵا و کەل وپەلێك ئەگەر بینرا یان لە پشکنینی تاقیگەکان دەرکەوت کە زیانبەخشە ئەوا بەپێی ماددەی (٦٨/ بڕگەی ٢) لە یاسای گومرگی ژمارە (٢٣) ی ساڵی (١٩٨٤) هەموارکراو دەبێت لەژێر چاودێری گومرگ بگەڕێندرێتەوە شۆێنی لێهاتوو لەو ماوەیەی کە ئیدارەی گومرگ بۆی دیاری دەکات ، ئەگەر خاوەنەکەی لەو ماوەیەی کە بۆی دیاری کراوە نەیگەڕاندەوە دوابەدوای ئاگادارکردنەوەی خاوەنی کاڵاکە بە نووسراو پێویستە کۆنوسی لەناوبردن(تەلەف کردن) بنوسرێت و کاڵاکە لە ناو ببرێت لەسەر خەرجی خاوەنەکەی .

ب- لە کاتی هاوردەکردنی هەر کاڵاو کەل وپەلێك ئەگەر بە شێوەی نایاسایی هاتبێتە ناو هەرێم کە ڕێکەوتی بەکارهێنانی بەسەرچووبێت پێویستە دەستی بەسەردا بگیرێت و لەناو ببرێت (تلف) بکرێت بەئامادەبوونی خاوەنەکەی یان وەکیلەکەی و لەسەر خەرجی خاوەنەکەی.

ج- ئەو کاڵایانەی بەشێوەی نایاسایی دێنە ناو هەرێم و پشکنینی تاقیگەکانی بۆ نەکراوە دەکرێتە کێشەی گومرگی و بەپێی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی ١٩٨٤ یەکلایی دەکرێتەوە .

٢٢-ئەو بڕە کێبل و تەلی نحاس (مس) و ئەلەمنیۆم و تەلی فافۆنەی کە کۆنەن و بەکارهاتوون و بە زیادکردنی ئاشکرا لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی کارەبای هەرێم دەکڕدرێنەوە ڕێگە دەدرێت هەناردە بکرێن و ڕەسمی گومرگیان لێوەردەگیرێت بۆ دەرەوەی هەرێم بەپێی جۆری بابەتەکە کە لە خشتەی بەشی دوازدە دیاری کراوە .

٢٣- ڕێژەی (٥٪) بەپێی ئەو بەهایەی کەلە ناو پێناسەی گومرگی دیاری کراوە لە کاتی هاوردەکردنی جگەرەو بابەتەکانی جگەرە و توتن و خواردنەوە کحولیەکان بە هەموو جۆرەکانیەوە وەردەگیرێت بە ناوی (سندوقی کۆمەك بۆ تووشبوانی نەخۆشی شێرپەنجە).

٢٤- وەرگرتنی رێژەی (٥٪) بەپێی ئەو بەهایەی کە لە ناو پێناسەی گومرگیدا دیاری کراوە وەردەگیرێت لە کاتی هاوردەکردنی جگەرە بە ناوی (رەسمی بەکاربەر).

٢٥- لەکاتی هاوردەکردنی (گۆڤار و کتێب و سی دی و دی ڤی دی پڕ کراوە ، ..) بابەتی پەروەردەیی و پەڕتوکی فێرکاری بۆ (خوێندنگا، قوتابخانە ، پەیمانگا ، زانکۆ ، ..) کان پێویستی بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە جگە لەوانەی کە بۆ مەبەستی کەسی بەکاردێت واتە بەکەلوپەلی کەسێتی (الامتعة الشخصية) دادەنرێت .

٢٦- هاوردەکردنی (بەرگ و کارتۆن و پاکەتی چاپ کراو و قوتو، ..) لە دەرەوە بۆ بەرهەمەکانی کارگەکانی ناوخۆ پێویستە بەرواری لەسەر نەبێت و، مۆڵەتی کارگەو رەزامەندی وەزارەتی پیشەسازی هەبێت .

٢٧- نووسراوەکانی گشتی گومرگ کە تایبەتە بە کاروباری گومرگی و یاسایی لە بابەتی (رەسید ، رێگاپێدان ،.. هتد) ئەگەر ماوەی تیا دیاری نەکرابوو دوای تێپەربوونی یەک ساڵ پێویستە نوێ بکرێتەوە لەرێگای لایەنی پەیوەندیدار و بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگەوە ، بە پێچەوانەوە کاری پێ ناکرێت.

٢٨- نووسراوەکانی گشتی گومرگ کە تایبەتە بە کاروباری گومرگی و یاسایی بۆ بابەتی (لێخۆشبوون) ئەگەر ماوەی تیا دیاری نەکرابوو دوای تێپەربوونی (٦ مانگ) پێویستە نوێ بکرێتەوە لەرێگای لایەنی پەیوەندیدار و بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگەوە ، بە پێچەوانەوە کاری پێ ناکرێت.

٢٩- هەموو ئەو کاڵاو بابەتانەی کە بە رێگای پۆستەوە هاووردەو هەناردە دەکرێن بەپێی ماددەی (٥٣)ی یاسای گومرگی هەڵس و کەوتیان لەگەڵ دەکرێت بەم شێوەیە:

أ- دەبێت لەسەر مەنەفێست یان پسولەی گومرگی هەر پێچراوەیەک یان بەستەیەکی بەریدی بەجیا بنوسرێت و ناکرێت چەند پێچراوەیەک یان چەند بەستەیەکی بەریدی کە بەستراون پێکەوە بە یەک بەستە بنوسرێت.

ب- هەموو ئەوکاڵا و کەل و پەلانەی کە لە رێگەی پۆستەوە هاوورده دەکرێن(بەمەرجێک پۆستەبەر بە فەرمی رێگە پێدراو بێت لە یەن وەزارەتی گواستنەوەو پۆستەی حکومەتی هەرێم) لێخۆشبوونیان بۆ دەکرێت بە مەرجێک ئەو کاڵایانەی کە هاوردە دەکرێن کێشیان لە (١٠کگم) وە بەهاکەی لە (٢٥٠،٠٠٠) دوو سەدو پەنجا هەزار دینار زیاتر نەبێت ، ئەم کارە بۆ یەك كەس دەکرێت و بۆ یەکجار لە ماوەی (٩٠) رۆژدا لە بەرواری وەرگرتنی کەلوپەلەکان ، ئەگەر لەو بڕە زیاتر بێت کاری لێخۆشبوونی بۆ ئەنجام نادرێت و بەپێی پێناسەی گومرگی مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت .

ج- خاڵی (ب) پێڕەو ناکرێت بەسەر ئەو کاڵایانەی پارچەپارچە کراون بە مەبەستی خۆلادان لە باج و ڕسوماتی گومرگ.

د- بڕی (٥٠٠٠) پێنج هەزار دینار کرێی پشکنین بۆ هەر بەستەیەک کە لە خاڵی (ب) ئامـاژەی پێکراوە وەردەگرێت لەگەڵ (٣٠٠٠) سێ هەزار بەهای فۆرم و (٢٠٠٠) دوو هەزار پولی دارایی.

٣٠-خشتەی کرێی پشکنینەکانی کاڵا و ئۆتۆمبێلەکان و سووتەمەنی و قەپان :-

ژ	جۆر	کرێ و باجەکان
١	کەل و پەلی هاووردە	ڕەسمی گومرگی : بە پێی پێناسەی گومرگی کرێی پشکنینی گومرگی : (١٠) دە دۆلار تا کێشی (٢) دوو تەن (٢٠) بیست دۆلار بۆ سەرووی کێشی (٢) دوو تەن بەهای فۆرم : (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار کرێی وەرگرتنی سامپڵی کشتوکاڵی : (١٣) سیانزە دۆلار کرێی وەرگرتنی سامپڵی ڤیتەرنەری : (١٣) سیانزە دۆلار کرێی وەرگرتنی سامپڵی تەندروستی : (١٣) سیانزە دۆلار کرێی وەرگرتنی سامپڵی کۆنترۆڵی جۆری : (١٣) سیانزە دۆلار کرێی وەرگرتنی سامپڵی تاقیگەی بیناسازی : (١٣) سیانزە دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار قەپان : (٥) پێنچ دۆلار بۆ هەموو جۆرە بار هەڵگرێك
٢	کەل و پەلی هەناردە	ڕەسمی گومرگی : بەپێی پێناسەی گومرگی کرێی پشکنینی گومرگی : (١٠) دە دۆلار تا کێشی (٢) دوو تەن (٢٠) بیست دۆلار بۆ سەرووی کێشی (٢) دوو تەن بەهای فۆرم : (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار عمولەی بانك :(٥) پێنج دۆلار قەپان : (٥) پێنچ دۆلار بۆ هەموو جۆرە بار هەڵگرێك
٣	ئۆتۆمبێل و ئامێرو ئامێری کشتوکاڵی هاوردەی سەر شەحنەکان	ڕەسم : بەپێی پێناسەی گومرگی بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٥) پانزە دۆلار پشکنینی کۆنترۆڵی جۆری: (١٥) پانزە دۆلار نرخی تابلۆی کاتی و داکوتانی :(٣٠) سی دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار
٤	پاصی گەشتیاری بیانی هاتن بۆ ناو هەرێم بۆ یەکجار وەردەگیرێت بۆ ماوەی یەک مانگ , جگە لە دەروازەی گومرگی ئیبراهیم خەلیل(بۆ هەر جارێک هاتن وەردەگیرێت)	ڕەسمی داخل بوون : (٦٥) شەست و پێنج دۆلار کرێی پشکنین : (١٠) دە دۆلار بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار
٥	پاصی گەشتیاری بیانی چوون بۆ دەرەوەی هەرێم	بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٠) دە دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار
٦	ئۆتۆمبێلی گەشتیاری بیانی بۆ ناو هەرێم	ڕەسمی داخل بوون (١٥) پانزە دۆلار بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی (١٠) دە دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار
٧	ئۆتۆمبێلی گەشتیاری بیانی چوون بۆ دەرەوەی هەرێم	تەنها مۆری دەرچوونی لێ بدرێت
٨	ئۆتۆمبێلی گەشتیاری عێراقی چوون بۆ دەرەوەی هەرێم	بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٠) دە دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار

٩	ئۆتۆمبێلی گەشتیاری عێراقی گەڕانەوەی بۆ ناو هەرێم	تەنها مۆری گەڕانەوەی لێ بدرێت
١٠	ترێلەو بارهەڵگر کە ئۆتۆمبێلی شحن داخل دەکات	کرێی پشکنینی گومرگی : (٢٠) بیست و دۆلار بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار
١١	بارهەڵگر و تانکەری بەتاڵ	پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٠) دە دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار قەپان : (٥) پێنچ دۆلار بۆ هەموو جۆرە بار هەڵگرێك
١٢	بارهەڵگر و تانکەری بەتاڵی بیانی (گۆڕینی ڕێڕە و / دەرچوون)	پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٠) دە دۆلار سزای گۆڕینی ڕێڕەو : (٢٥) بیست و پێنج دۆلار قەپان : (٥) پێنچ دۆلار بۆ هەموو جۆرە بار هەڵگرێك
١٣	سووتەمەنی هەناردە	ڕەسمی گومرگی: (٦) شەش دۆلار بۆ یەک تەن ڕەسمی ئاوەدانکردنەوە: (٧) حەوت دۆلار بۆ (١) یەک تەن بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٥) پانزە دۆلار قەپان : (٥) پێنچ دۆلار بۆ هەموو جۆرە تانکەرێک
١٤	سووتەمەنی هاووردە	ڕەسمی گومرگی : (٦) شەش دۆلار بۆ (١) یەك تەن ڕەسمی ئاوەدانکردنەوە: (٧) حەوت دۆلار بۆ (١) یەک تەن بەهای فۆرم (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دوو دۆلار عمولەی بانك (٥) پێنج دۆلار کرێی پشکنینی گومرگی : (١٥) پانزە دۆلار وەرگرتنی سامپڵی سووتەمەنی : (١٣) سیانزە دۆلار قەپان : (٥) پێنچ دۆلار بۆ هەموو جۆرە تانکەرێک
١٥	کرێی پشکنین بۆ دەرەوەی ناوچەی گومرگی	(٥٠) پەنجا دۆلار بۆ یەکجار دەرچوون بەهای فۆرم : (٣) سێ دۆلار پولی دارایی: (٢) دوو دۆلار
١٦	کرێی پشکنینی لیژنەی پارێزگا بۆ پشکنینی ئۆتومبێل و ئامێرو کاڵا	٨٠ هەشتا دۆلار بۆ یەکجار دەرچوون بەهای فۆرم : (٣) دۆلار پولی دارایی : (٢) دۆلار
١٧	کرێی پشکنینی لیژنەی باڵا بۆ پشکنینی ئۆتومبێل و ئامێرو کاڵا	١٦٠ سەدو شەست دۆلار بۆ یەکجار دەرچوون بەهای فۆرم : (٣) دۆلار پولی دارایی : (٢) دۆلار
١٨	لە کاتی هاوردەکردنی کەل و پەل و کاڵا بۆ ناو دەروازە فەرمیەکان و فرۆکەخانەکان لە سەر داوای بازرگان و ڕاستەوخۆ گەڕێنرایەوە لە هەمان دەروازەوە بۆ هەمان شوێن	(٥) پێنج دۆلار کرێی پشکنین وەربگیرێت بۆ (١) یەك تەن بەهای فۆرم : (٣) سێ دۆلار پولی دارایی : (٢) دۆلار

تێبینی:

١- ئەم کرێ و باجانە لە هەموو دەروازە و گومرگەکان بەپێی خشتەکە وەردەگیرێت و نابێت بڕی زیاد و کەم وەربگیرێت .

٢-باجی دەرامەت بەپێی خاڵی (٣١) لە ڕێسای گشتی وەردەگیرێت.

٣- ئەم کرێی پشکنین و باجانە لە هەموو گومرگەکان بۆ یەك (ئۆتۆمبێل، بارهەڵگر، تانکەر) وەردەگیرێت ، بەڵام لە فڕۆکەخانەکان بۆ یەك مامەڵە وەردەگیرێت .

٤-ئەو شوێنانەی (بانك) یان لێ نیە یان بانك پارەکە وەرناگرێت عمولەی بانك وەرنەگیرێت .

٥-کرێی پشکنینەکانی (کشتوکاڵی , ڤیتەرنەری , تەندروستی , کۆنترۆڵی جۆری , تاقیگەی بیناسازی، سامانە سروشتیەکان) ئەم کرێیانە لە کاتێکدا وەردەگیرێن کە پشکنین و خزمەتگوزاریەکە ئەنجام درابن لەلایەن فەرمانگە تایبەتمەندەکانی خۆیانەوە .

٦- ئۆتومبێلی تایبەت و تاکسی و پاسی گەشتیاری لە کاتی (هاتنە ژوورەوەو چوونە دەرەوەدا) دەبێت پشکنینی بۆ بکرێت و کرێی پشکنین وەردەگیرێت ، جگە لە خاڵی (٩،٧)ی خشتەکە کە کرێی پشکنین وەرناگیرێت.

٣١- وەرگرتنی باجی هاوردە کردن :

یەکەم: ئەو بەشانەی ناو پێناسەی گومرگی کە بە ڕێژەی (١،٨٪) لە بەهاکانیان باجی هاوردە وەردەگیرێت :

بەشی یەکەم ، بەشی دووەم ، بەشی سێ یەم ، بەشی چوارەم ، بەشی پێنجەم ،بەشی شەشەم ، بەشی حەفتەم ، بەشی هەشتەم ، بەشی نۆیەم ، بەشی دەیەم ، بەشی یانزدە، بەشی دوازدە ، بەشی سێزدە ، بەشی چواردە ، بەشی پانزدە ، بەشی شازدە ، بەشی حەڤدە ، بەشی هەژدە ، بەشی نۆزدە ، بەشی بیست ، بەشی بیست و یەك ، بەشی بیست و سێ ، بەشی بیست و حەفت ، بەشی بیست و هەشت ، بەشی بیست و نۆ ، بەشی سی ، بەشی سی و یەك ، بەشی سی و دوو ، بەشی سی و سێ ، بەشی سی و چوار ،بەشی سی و هەشت ، بەشی چل و هەشت، بەشی چل و نۆ ،بەشی نەوەد ، بەشی نەوەد و چوار ،بەشی نەوەد و شەش .

دووەم:ئەو بەشانەی ناو پێناسەی گومرگی کە بە ڕێژەی (٧،٥٪) لە بەهاکانیان باجی هاوردە کردن وەردەگیرێت.بەشی بیست و دوو ، بەشی بیست و چوار ، بەشی نەوەد و پێنج .

سێیەم: ئەو بەشەی ناو پێناسەی گومرگی کە بە ڕێژەی (٠،٣٪) لە بەهاکانیان باجی هاوردە کردن وەردەگیرێت: بەشی حەفتا و یەك .

چوارەم: سەرجەم بەش و بەندەکانی تری ناو پێناسەی گومرگی کە ناویان لە خاڵەکانی (یەکەم و دووەم و سێیەم)ی سەرەوەدا نەهاتووە ، بە ڕێژەی (٢،٢٥٪) لە بەهاکانیان باجی هاوردەکردن وەردەگیرێن .

پێنجەم: لە کاتی هەناردەکردنی هەر کالایەك بۆ دەرەوەی هەرێم ریژەی (٠،٠٧٥ ٪) وەك باجی دەرامەت لە بەهاکانیان وەربگیرێت .

بەشی دووەم
لێخۆشبوون لە رەسمی گومرگی (الاعفاءات الكمركيه)

یەکەم:

١- ئەو دام ودەزگـا و پـرۆژانەی (بەپێـی یاسـا) لێخۆشـبوونیان لە ڕەسـمی گـومرگی بـۆ کـراوە ، لە کـاتی هاوردەکردنی ئەو کەل وپەلانەی کە تایبەتە بە خۆیان نەک(فروشتن وبازرگانی پێـوەکردن) پێویسـتی بە مۆڵەتی بازرگانی (نی یه) بۆ **نموونه** :(پرۆژەکانی وەبەرهێنان و پیشەسازی، دام و دەزگاکـانی حکومەت , دەزگاکانی خێرخوازی , وەزارەتی سامانەسروشتیەکان , سەرجەم پێداویستیە دیبلۆماسیەکان , هاوکـاریه مرۆییەکان , کەل وپەلی کەسێتی (الامتعة الشخصية) , پێداویستی فڕۆکەوانی ناوخۆ…).

٢- هەمـوو ئەو نووسـراوانەی کە تـایبەتن بە لێخۆشـبوون کە لە لایەن دام و دەزگاکـانی حکـومەتی هەرێـم و حکومەتی فیدراڵ دەردەچن بەپێی یاسا و بڕیارەکانی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم و عێراق لێخۆشبوونی بۆ کرابێت لە رەسمی گومرگی ،پێویستە ڕەچاوی ئەم مەرجانەی خوارەوە بکرێت:-

أ- وەزارەتە پەیوەندیدارەکانی هەرێم نووسراو ئاراسـتەی وەزارەتـی دارایـی و ئـابووری / بەڕێـوەبەرایەتی گشتی گومرگ بکەن بە مەبەستی لێخۆشبوون لە ڕەسمی گومرگی.

ب - هەمـوو نووسـراوەکانی لێخۆشـبوونەکانی وەزارەت و دام و دەزگاکـانی حکـومەتی ناوەنـد پێویسـتە لەلایەن دەستەی گشتی گومرگەکانی عیراق (الهيئة العامة للكمارك) ئاڕاستە بکرێن.

تێبینـی: سـەبارەت بە خـاڵی (أ ، ب) هەر بڕیـارێکی ئەنجـومەنی وەزیرانـی هەرێـم لەئـارادا بێـت یـان لە ئایندەدا دەربچێنرێت بۆ شێوازی ئاراستەکردنی نووسراوەکانی لێخۆشبوون کاری پێ دەکرێت.

ج - لیستی کاڵاکان ڕوون و ئاشکرابێ و ماددەکـانی تێـدا دیـاری کرابێـت و ژمـارە و پێـوانە وکێش بە ووردی ڕوون کرابێتەوە ,لە هەمان کاتدا وەرگێردرابێتە سەر زمانی کوردی و عەرەبی بۆ دڵنیابوون لە بڕ وجـۆری وردەکاری کاڵاکان .

د - ووردبینی تەواو بکرێت لە لیستی مۆرکراو بە مۆری زیندوو بۆ ڕاستی و درووستی هاوپێچەکـان لە کـاتی هاتنی نووسراو لەلایەن دەستەی گشتی گومرگی عێراقی فیدراڵ .

ه - پێویستە لەگەڵ نووسراوەکانی بەخشین وێنەیەک لە گرێبەستەکان هاوپێچ کرابێت و ئامـاژە درابێـت کە کەل وپەل یان کاڵاکە لێخۆشبوونیان لە باجی گومرگی بۆ کراوە .

و - هەموو کاڵا وکەلوپەلێك کە لێخۆشبوونیان لە ڕەسمی گومرگی بۆ کراوە بەپێی (یاسا یـان بڕیـار) دەبێـت لە کاتی هاوردەکردن تەنها (کرێی پشکنینی گومرگی و پولی دارایی و بەهای فۆرم و عمولەی بانـك) یـان لێوەردەگیرێت.

ز - سەرجەم سەرەتاکان و بەڵگەنامەکان بە ناوی فەرمانگەی پەیوەندارەوە بێت.

ح - لەکـاتی ڕوودانـی سـەرپێچی، بـۆ یەکلاکـردنەوەی کێشـە گومرگیەکـانی تـایبەت بەو کەل و پەلانەی کە لێخۆشبوونیان بۆ کراوە، کار بە بەهای نـاو خشـتەی پێناسـەی گـومرگی هەرێـم و یاسـای گـومرگی ژمـارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) ی هەموارکراو دەکرێت.

٣-کەل و پەلی پڕوپاگەندە (دعایە) کە کڕین و فرۆشتنی پێوە ناکرێت ، پێویستە کەل و پەلی پڕوپاگەندەکە و ئەو کالایەی پڕوپاگەندەی بۆ دەکرێ پێکەوە لە ناویەك هۆکاری گواستنەوە (وسائط النقل) وەك فرۆکە و شاحینات و کۆنتێنەر و بارهەڵگرەکانی تر .... هتد) بارکرابێت و کەل و پەلی پڕوپاگەندەکە پێویستە لە یەك تەن زیاتر نەبێت ، ئەگەر لە یەك تەن زیاتر بوو یان ئەگەر بەتەنها بارکرابوو پێویستە کاری گومرگی بۆ ئەنجام بدرێت .

دووەم : هەموو ئەو کاڵا و کەل و پەلانەی کە هاوردە دەکرێن بە پێ ی ئەو یاسا و بڕیار و ڕێکەوتننامانەی کە لە خوارەوە دیاری کراون لێخۆشبونیان لە باج و رەسمی گومرگی بۆ دەکرێت:

١- یاسای گومرگی ژمارە (٢٣) ی ساڵی ١٩٨٤ ی هەموارکراو لە ماددەی (١٥٥) تاکو ماددەی (١٦٨) بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت.

أ – ماددەی ١٥٥/ یەکەم / أ: هەموو ئەو کاڵاو کەلوپەلانەی کە تایبەتن بە سەرۆک کۆمارو دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار لە کاتی هاوردە کردن دەبەخشرێن لە هەموو باج و ڕەسمێکی گومرگی.

ب – ماددەی ١٥٥ /یەکەم /ب: هەموو ئەو کاڵاو کەلوپەلانەی کە تایبەتن بە فەرمانگەکانی دەوڵەت و ڕێکخراوە میللیەکان لە کاتی هاووردەکردن دەبەخشرێن لە هەموو باج و ڕەسمێکی گومرگی ، بۆ سوود وەرگرتن لەم بەخشینانە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ مەرجی بۆ ئەم بەخشینانە دەبێت.

ج- لێخۆشبوونی دەستەکانی دبلۆماسی وکونسوڵگەرییەکان لە ڕەسمی گومرگی :

بۆ بەخشینی گشت سەفارەت وکونسوڵکەری وکەسایەتیە دبلۆماسیە لە ڕەسمی گومرگی وسەرجەم باجەکانی تر بۆ هەر کەل وپەل وکالایەک کە هاوردەی دەکەن بۆ بەکارهێنانی کەسی یان بە کارهێنانی فەرمی (بێجگە لە کالای خۆراکی و مەشروباتی ڕۆحی وجگەرە) وە پێویستە ڕەچاوی ماددەکانی (١٥٦,١٥٧,١٥٨,١٥٩,١٦٠)ی یاسای گومرگی عێراقی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤)ی هەموارکراو بکرێت وە هەر بەخشینێک بۆ ئەم مەبەستە پێویستە بە ئاگاداری وەزارەتی دەرەوەی عێراق یان فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوەی هەرێم یان وەزارەتی ناوخۆ بێت ,وە ئەو کاڵایانەی کە هاوردەی دەکەن پێویستە لە گەڵ پێداویستی ڕاستەقینەیان بۆ ئەو کاڵایانە بگونجێت و وەزیری دارایی وئابووری بۆی هەیە کە ڕادەیەک بۆ ئەو بڕە کاڵایانە دابنێت وسنورداری بکات .

د- لێخۆشبوونی لایەنی سەربازی و هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ :

بەپێی ماددەی (١٦١) لە یاسای گومرگی عێراقی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤)ی هەموارکراو هەموو کەل وپەل وکاڵا وچەک وپێداویستی سەربازی وبابەتی (تەندروستی سەربازی) و هۆیەکانی گواستنەوە وجل وبەرگی سەربازی وئەمنی .. هتد , لێخۆشبوون لە ڕەسمی گومرگی دەیانگرێتەوە بەمەرجێک ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیداری هەبێت و نوسراوەکان بە ئیمزای وەزیر ئاڕاست کرابن و داوای لێخۆشبوون کرابێت.

ه - لێخۆشبوونی ڕێکخراوە خێرخوازەکان و ناحکومیەکانی هەرێم :

١- گشت ڕێکخراوە خێرخوازیە نێودەوڵەتیەکان لە کاتی هاووردەکردنی پێداویستیەکان بە مەبەستی یارمەتی و بەخشین وهاوکاری مرۆیی بۆ ناو هەرێم وعێراق لە ڕێگای دەروازەکانی هەرێمەوە دەبەخشرین لە لە ڕەسمی گومرگی بەپێی ماددەی (١٦٥) لە یاسای گومرگی عێراقی ژمارە (٢٣)ی ساڵی

(١٩٨٤)ی هەموار کراو بە مەرجێک نووسراوی فەرمی بهێنێت لەلایەن وەزارەتی پەیوەندیدار و فەمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوە وە سەرۆکی یەکەی ئیداری ناوچەکە پشتگیری لێ بکات بە نوسراوی فەرمی کەبریتین لە هەر چوار پارێزگای (هەولێر، سلێمانی ، دهۆک ، هەڵەبجە) ، ئیدارەی (گەرمیان ، راپەرین) .

٢- بەپێی یاسای ریکخراوە ناحکومیەکانی هەرێم ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠١١) لە ماددەی (١٤) برگەی (٤)، دەزگا و ڕێکخراوە ناحکومیەکانی ناوخۆی (هەرێم) لە کاتی هاووردە کردنی کاڵاکانیان دەبەخشرێن لە ڕەسمی گومرگی بەمەرجێک ئەو ڕێکخراوە ناوی تۆمارکرابێت لە فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومیەکان مەبەست لە هاوردەکردنی کاڵاکان بۆ کاری خێرخوازی وبەخشین بێت .

سێیەم: یاسای وەبەرهێنانی پیشەسازی ژمارە (٢٠) ی ساڵی ١٩٩٨ .

ئەم یاسایە بە بڕیاری ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم ژمارە (١٤٠) لە ٢٠١٩/٣/٢٨ خراوەتە بواری جێبەجێ کردن. هەموو کارگەو پرۆژەکانی پیشەسازی کە مۆڵەتی دامەزراندنیان لەلایەن (وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی / بەرێوەبەرایەتی گشتی گەشەپێدانی پیشەسازی هەرێم ، یان وەزارەتی پیشەسازی و کانزاکانی فیدڕاڵ) هەبێت بەپێی ئەم یاسایەو پاڵپشت بەم ماددانەی خوارەوە لێخۆشبوونیان لە ڕەسمی گومرگی و باجەکان بۆ دەکرێت .

١- بەپێی ماددەی ٨/ یەکەم : هەموو کارگەو پرۆژەکانی پیشەسازی هەرێم کە پێش جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە لە هەرێم واتە ڕێکەوتی (٢٠١٩/٣/٢٨) دامەزراون و مۆڵەتی دامەزراندنیان هەیە ، لێخۆشبوونیان لە هەموو باج و رسوماتێکی گومرگی بۆ ماوەی (٥) ساڵ بۆ دەکرێت واتە تا ڕێکەوتی (٢٠٢٤/٣/٢٨).

٢ - بەپێی ماددەی ٨/ دووەم : هەموو کارگەو پرۆژەکانی پیشەسازی حکومەتی فیدڕاڵ کە لە دوای جێبەجێ کردنی یاساکە واتە ساڵی (١٩٩٨)ـەوە مۆڵەتی دامەزراندنیان وەرگرتووە ، لە ڕۆژی وەرگرتنی مۆلەتی دامەزراندنیانەوە بۆ ماوەی (١٠) ساڵ دەبەخشرێن لە هەموو باج و ڕسوماتێکی گومرگی.

٣ - بەپێی ماددەی ٨/ دووەم : هەموو کارگەو پرۆژەکانی پیشەسازی حکومەتی هەرێم کە لە دوای جێبەجێ کردنی یاساکە واتە ڕێکەوتی (٢٠١٩/٣/٢٨)ـەوە مۆڵەتی دامەزراندنیان وەرگرتووە ، لە ڕۆژی وەرگرتنی مۆلەتەکەیانەوە بۆ ماوەی (١٠) ساڵ دەبەخشرێن لە هەموو باج و ڕسوماتێکی گومرگی.

٤- لەکاتی فراوانکردن و گەشەپێدانی کارگەکانی بەرهەمهێن، سەرجەم پێداویستیەکان لە بابەتی ئامێرو پێداویستیەکان کە بۆ فراوانکردن و گەشەپێدانەکە بەکار دەهێنرێن دەبەخشرێن لە باج و ڕسوماتی گومرگی بۆ ماوەی (٥) ساڵ لە ڕێکەوتی یەکەم دەست پێکردنی بەرهەمهێنانی کارگەکەوە ،واتە هەر ئامێرو دەزگایەک بهێنێت بۆ فراوان کردنی کارگەکە لە ماوەی پێنج ساڵی دوای دەست کردن بە بەرهەم هێنان دەبەخشرێت .

٥- لە کاتی هاووردە کردنی ئامێرو دەزگاو کەرەستەی سەرەتایی و پێداویستیەکانی کارگە ، دەبەخشرێن لە مەرجی بەدەست هێنانی مۆڵەتی هاووردە (پێویست بە مۆڵەتی هاووردەی بازرگانی ناکات).

٦- سەرجەم ئەو ئەو دەزگاو کەل وپەل و پێداویستی و کەرەستە سەرەتاییانەی لە ماوەی لێخۆشبوونەکان هاووردە دەکرێن ، دەبێت بازرگانیان پێوە نەکرێت و نەخرێنە بازاڕەوە ، بە پێچەوانەوە بەپێی یاسا خاوەن پرۆژە سزا دەدرێت و مامەڵەیان لەگەڵ دەکرێت.

٧-بۆ مەبەستی وەرگرتنی زانیاری یان لە کاتی گوماندا بەڕێوەبەرایەتیەکانی گومرگ ڕێگە پێدراون بەدواداچوونی وورد بکەن یان بە لیژنە سەردانی کارگەکان بکەن بۆ دڵنیا بوون لە دروستی کارەکان.

چوارەم: یاسای وەبەرهێنانی هەرێمی کوردستان ژمارە (٤) ی ساڵی(٢٠٠٦) ماددەی(پێنجەم و شەشەم)، یاسای وەبەرهێنانی حکومەتی فیدرال ژمارە (١٣) ی ساڵی (٢٠٠٦) ماددەکانی (دەیەم و یانزەم).

سەرجەم پێداویستیەکانی پرۆژەکانی وەبەرهێنان که مۆڵەتیان هەیه بەپێی یاسای وەبەرهێنانی هەرێمی کوردستان ژمارە (٤)ی ساڵی ٢٠٠٦ و، یاسای وەبەرهێنانی فیدراڵ ژمارە (١٣)ی ساڵی (٢٠٠٦) دەبەخشرێن لە ڕسوماتی گومرگی بەم شێوەیە:

١ - بەپێی ماددەی ١٧ / یەکەم : وەبەرهێنەران کە مۆڵەتی وەبەرهێنانیان هەیە لەکاتی هاووردەکردنی هەموو پێداویستیەکانی پرۆژەکانیان لە ئامێرو دەزگاو پێداویستیەکانی تری پرۆژەکە دەبەخشرێن لە ڕەسمی گومرگی بە مەرجێک بۆ پرۆژە وەبەرهێنانەکەی بەکاری بهێنێت. ئامێرو کەلوپەلەکانی تایبەت بە کارگەی وەبەرهێن تەنها لەو ماوەیەدا دەبەخشرێن کە لە نێوان (فەرمانی پێدانی مۆڵەت و فۆرمی هەڵسەنگاندنی کۆتایی دیاری کراوە بۆ جێبەجێ کردن و تەواو کردنی پرۆژەکە).

٢ - بەپێی ماددەی ١٧ / پێنجەم / ب : هەموو کەل وپەلە سەرەتاییەکان (المواد الاولیه) کە لە لایەن کۆمپانیاو بەڵێندەرەکانی وەبەرهێنانەوە بۆ مەبەستی بەرهەم هێنان هاووردە دەکرێن ، بۆ ماوەی (٥) پێنج ساڵ لێخۆشبوونیان لە ڕەسمی گومرگی بۆ دەکرێت بە مەرجێک برو جۆری کەلوپەلە سەرەتاییەکان لە لایەن دەستەی گشتی وەبەرهێنانەوە دیاری کرابێت لە ڕێکەوتی دەست بە کاربوونی بەرهەم هێنانەوە یان خزمەتگوزاریەوە .

٣ – لە کاتی هاووردەکردنی ئامێرو دەزگا پێویستیەکان کە هاووردە دەکرێن بۆ فراوانکردن و پەرەپێدان و نوێ کردنەوەی پرۆژەی وەبەرهێنان (جگە لە کەرەستەی سەرەتایی) لێخۆشبوونیان بۆ دەکرێت بە مەرجێک فەرمانی فراوانکردن و پەرەپێدانیان هەبێت.

٤ - لە کاتی هاووردە کردنی کەلوپەلی یەدەگ بۆ پرۆژەکانی وەبەرهێنان دەبەخشرێن لە ڕەسمی گومرگی بە مەرجێک بەهاکەیان لە ڕێژەی (١٥٪) ی بەهای ئامێرو دەزگا پێویستیەکانی پرۆژەکە زیاتر نەبێت و بۆ ماوەی (٥) پێنج ساڵ لە بەرواری دەست بەکاربوونی پرۆژەکە لە بەرهەم هێنان یان خزمەتگوزاری دەست پێ دەکات.

پێنجەم : **لێخۆشبوونی کۆمپانیاکانی نەوت وەزارەتی سامانە سروشتیەکان لە ڕەسمی گومرگی :**

هەمـوو ئەو کەل وپەل وکاڵایـانەی کە لە لایەن کۆمپانیـا و بەڵێنـدەرەکانی نەوت کە گرێبسـتیان لەگەڵ وەزارەتی سامانە سروشتیەکان هەیە, هاووردە دەکرێن پێویستە ڕەسمی گومرگی بۆ ئەو کەل وپەل وکاڵایانە بدات تەنها لەو حاڵەتە نەبێت کە بەیاسا یان دەقێکی تایبەت لەم ڕەسم وباجانە بەخشرابێت لە گرێبەستەکاندا ئاماژەی پێدرابێت .

شەشەم : کار دەکرێت بە سەرجەم ئەو بڕیارانەی کە تایبەتن بە لێخۆشبوون لە رەسمی گومرگی کە لە لایەن حکومەتی عیراقی فیدرال و حکومەتی هەرێم دەردەچن .

حەوتەم : ئەو کاڵاو بابەتانەی بڕیاری لێخۆشبونیان لێ دراوە لە ناو ڕێکەوتنامە نێودەوڵەتیەکانی نێوان حکومەتی عێراق و وولاتانی تر بەپێی بڕیاری ئەنجومەنی وەزیرانی عێراقی فیدڕاڵ ژمارە (١٣)ی ساڵی ٢٠١٩ کە لە ماددەی (سێیەم) بڕگەی دووەم دیاری کراوە .

هەشتەم : بەپێی بریاری ژمارە (٣٥)ی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان پێویستە ئەم رێککەوتنامە نێودەوڵەتیانەی خـوارەوە لـە چوارچێـوەی پەیـوەنـدی دبلۆماسـی لـە نێـوان هەرێمـی کوردستانـی عێـراق و رێکخـراوی نەتـەوە یەکگرتووەکان و کونسوڵگەریەکـان و دبلوماتکاران لێخوشبونی گومرگیان بۆ بکرێت :

١ - رێککەوتنامەی مافی تایبەتی و پارێزبەندی نەتەوە یەکگرتووەکان ساڵی (١٩٤٦) .

٢ - رێککەوتنامەی ڤیینا بۆ پەیوەندی دیبلۆماسی ساڵی (١٩٦١).

٣ - رێککەوتنامەی ڤیینا بۆ پەیوەندی و کونسوڵگەری ساڵی (١٩٦٣) .

٤ - رێککەوتنامەی مافی پارێزبەندی ئاژانسەکانی ئامار (وکالات الاحصاء) .

نۆیەم / بەپێی رێککەوتنامەی نێوان کۆماری عێراق و رێکخراوی خاچی سووری نێودەوڵەتی کە لە ٢٠٠٨ /٥/٤ لە نێوان هەردوولا واژوو کراوە بەپێی بڕگەی یەکەم لە ماددەی (١١)ی رێککەوتنەکە رێکخراوی خاچی سووری نێودەوڵەتی دەبەخشرێت لە رەسمی گومرگی لە هەموو ئەو کالایانەی کە هاوردە و هەناردە دەکرێت وە یان بەناو عیراقدا تێپەڕ دەبێت بە شێوەی (ترانزێت).

بەشی سێیەم

ئەو کاڵاو کەلوپەلانەی هاووردەکردن و هەناردەکردنیان قەدەغەیە یان پێویستی بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە

ئامـاژە بە (مـاددەی یەکەم/ بـڕگەی نـۆزدەم و بیسـتەم) لە یاسـای گـومرگی ژمـارە (٢٣)ی سـاڵی (١٩٨٤) ی هەموارکراو، بە لەبەرچاو گرتنی هەموو ئەو نووسراو و رێنماییانەی وەزارەتەکان و لایەنە پەیوەندیـدارەکان سەبارەت بە هەنارده کردن و هاووردەکردنی کاڵاو کەل وپەلەکان و قەدەغەکراوەکان دەرکـراون بەم شـێوەیە کار دەکرێت :

یەکەم: ئەم بابەتــانە هاوردەکردنیــان پێویســتی بە ڕەزامەنــدی لایەنــی پەیوەنــدارەو ئەبێــت لە لایەن بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ پەسەند بکرێت:

١ - ئامێرو پێداویستی هەڵکەندن و دامەزراندنی کارگەی بەرد و کانزا گران بەهاکان و هەلکەندنی بیری نەوت پێویستی بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە.

٢- تەنەر بە قەبارەی سەرو (٢٠) لیتری پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ هەیە.

٣- مەڕومــاڵات و ڕەشــە وولاخ و پەلەوەری زینــدووی دەواجــن، ئــاژەڵ و باڵنــدەو گیانــداری دەگــمەن (نادر)پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ دەبێت.

٤- مێش هەنگوین پێویست بە ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ هەیە.

٥- هەر ئۆتۆمبێلێك بەرواری دروست کردنی لە (٤٠) چل ساڵ زیاتر بێت پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ هەیە.

٦- نیترات ئامۆنیۆم (NH4NO3) پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ هەیە.

٧- چەك و تەقەمەنی و جل و بەرگ و پێداویستیەکانی سەربازی پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ یان وەزارەتی پێشمەرگە یان وەزارەتی بەرگری و ناوخۆی فیدڕاڵ هەیە.

٨- تەنها دەرمانی مرۆیی و تەواوکەرە خۆراکیەکان و ئامێرو دەزگای پزیشکی خەستەخانەو نۆرینگەکان و ستیکەری دەرمان و پرۆتینی وەرزشی پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی تەندروستی دەبێت ، پێداویستیە پزیشکیەکان لە بابەتەکانی (کەلوپەلی ئەساسی نۆرینگەو خەستەخانەکان و ئامێرەکانی چارەسەری سروشتی و پێوەرە دەستیەپزیشکیەکان و بابەتی فریاگوزاریە سەرەتاییەکان ، ..) پێویستی بە ڕەزامەندی نی یە بەڵام پشکنینیان بۆ بکرێت.

٩- ماددەی کیمیاوی (مزدوج) و مادده تیشکدەرەکان پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ و تەندروستی و ژینگە پاریزی هەیە .

١٠- پێنووس و کاتژمێری بە کامێرا و هاوشێوەکانی پێویستی بەرەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ هەیە ، جگە لە و کامێرا چاودێرییانەی کە لە ماڵان و شوێنە گشتییەکان بە کاردەهێنرێن.

١١- پەرتووکی خوێندن پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی پەروەردەی هەرێم یان وەزارەتی پەروەردەی فیدڕاڵ هەیە.

١٢- بابەتەکانی چاکسازی بەنزین پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی سامانە سروشتیەکان هەیە.

١٣- تانکی غازی LPG پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ هەیە.

١٤- کبریتی کشتوکاڵی لە شێوەی (پەین , پاودەر) وە پەینی کیمیایی کشتوکاڵی پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ هەیە.

دووەم : ئەم بابەتانە هەناردەکردنیان پێویستی بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندارەو ئەبێت لە لایەن بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ پەسەند بکرێت:

١ - (دراوی عێراقی)بە ڕەزامەندی بانکی ناوەندی هەرێم یان بانکی ناوەندی فیدڕاڵ دەبێت.

٢- (کانزا و بەردە گران بەهاکان و بەردی کانەکانی ناوخۆو هەموو ماددەیەک کە لە خاک و کانەکانی هەرێمی کوردستان دەردەهێنرێت) بە ڕەزامەندی وەزارەتی سامانە سروشتیەکان دەبێت.

٣ – ئامێرو پێداویستی هەڵکەندن ودامەزراندنی کارگەی بەرد و کانزا گران بەهاکان و هەلکەندنی بیری نەوت پێویستی بە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە.

٤- ئاژەڵ و پەلەوەرو باڵندەو گیانداری دەگمەن (نادر)پێویستی بە ڕەزامەندی دەستەی ژینگە دەبێت.

٥- داری بڕاو و خەلۆز (ڕەژوو) ، جگە (لە داری سپیندار) پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی کشتوکاڵ هەیە.

٦- ماددەی کیمیاویە (مزدوج) و مادده تیشکدەرەکان پێویستی بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ هەیە .

سێیەم : هاووردەکردنی ئەم بابەتانە قەدەغەن:

١- بەرمیلی بەکارهاتووی پیس بوو (البراميل الملوثة)کۆن بێت یان نوێ بێت .

٢- چیمەنتۆ هەموو جۆرێک جگە لە چیمەنتۆی سپی.

٣- عەلاگەی ڕەش جگە لە عەلاگەی گەورەی زبڵ.

٤- کیسەی چیمەنتۆ دروستکراو لە نایلۆن و گوشی نایلۆن .

٥ – یاری ئاگرین (العاب نارية) بۆ منالان.

٦ – هەموو ئەو یاریانەی کە بەکارهێنانیان توندوتیژی و کارەساتیان لێدەکەوێتەوە وەك (دەمانچەی مورو هاوێژ، چەقۆی حەربە، بۆکس و خەنجەر بۆکس ، دارلاستیك ، داری شەڕ ، دەمە قاچان).

٧- هەموو جۆرە ژەهرێك و بە تایبەت ژەهری ماسی.

٨- دەبەی پلاستیکی بەتاڵی کۆنە.

٩- هۆڕنی هەوایی ئوتۆمبێل.

١٠- جگەرەی ئەلکترۆنی ،(نێرگەلەی ئەلکترۆنی و نێرگەلەی ئاسایی و پارچەکانی).

١١- چەک وکەل و پەلی ڕاوکردن بە هەموو جۆرەکانیەوە جگە لەکەل وپەلی ڕاوەماسی.

١٢- هەموو جۆرە پێنووسێك کە بۆ ساختەکاری بەکار دێت.

١٣- کەرەستەی دامەزراندنی کارەبایی ناو ماڵ و شوێنەگشتیەکان (کۆنەی بەکارهاتوو).

١٤- غازی فریۆن لە جۆرەکانی (R11 ، R2، HCFC ، CF2C، R12) چونکە کاریگەری خراپی هەیە لەسەر لەناوبردنی چینی ئۆزۆن (کە ئەوەش لە سەر ڕێنمایی و داواکاری دەستەی پاراستنی ژینگەی هەرێمی کوردستان قەدەغەکراوە).

١٥- بوتڵی غازی ماڵان (بەتاڵ وپڕ).

١٦ - ئامێری تایبەت بە دەست نیشان کردنی شوێنی کامیراکانی چاودێری خێرایی ئۆتۆمبێل.

١٧- خەتم (مۆر)ی تایبەت بە دام و دەزگاکانی حکومەت و کۆمپانیاکان .

١٨ - ئامێری رۆلێت و ئامێری ئەلیکترۆنی قومار .

١٩ – دوگی مەڕو جگەرو حەواصلی مریشک.

٢٠- مادده بێهۆشکەرەکان (مخدرات).

٢١ - وێنە و تۆمار و تابلۆ و ئەفلامی سێکسی و بابەتی سێکسی دەستکرد.

چوارەم: هەنارده کردنی ئەم بابەتانە قەدەغەیە:

١ - ئاسنی شکاوو سکراب و کۆنە .

٢ - مادده بێهۆشکەرەکان (مخدرات).

٣- بابەتی شوێنەوار (آثار).

٤- دەست نووسی کۆن (مخطوطات).

٥ - وێنە و تۆمار و تابلۆ و ئەفلامی سێکسی و بابەتی سێکسی دەستکرد.

بەشی چوارەم
بەردو کانزای گران بەها / دراو

١- لەکاتی هاتنی گەشتیاران پێویستە فۆرمی تایبەتیان بۆ ڕێکبخرێت بۆ ئەو بڕە (زێڕو دراوو گەوهەر و بەردو کانزای گران بەهاو ئەلماس)ەی که لەگەڵ خۆیاندا دەیانهێنن له دەروازە سنوورییە گومرگیەکان و فڕۆکەخانەکان بۆ ئەوەی لەکاتی گەڕانەوەیان بۆ دەرەوەی هەرێم هەمان بڕ لەگەڵ خۆیان ببەنەوە .

٢- هەر هاووڵاتیەکی عێراقی که نیشتەجێی دەرەوەیە بۆی هەیە تەنها بڕی (٢٥٠) دوو سەد و پەنجا گرام زێڕی دروستکراو یان زیوی دروستکراو لەگەڵ خۆی بباتە دەرەوە.

٣- هەر هاووڵاتیەکی دانیشتووی عێراق یان هەرێم لەکاتی سەفەر کردنی کاتی (ئیش و کار) بۆ دەرەوەی ووڵات بۆی هەیە بڕی (٥٠) پەنجا گرام زێڕی دروستکراو و (٥٠) پەنجا گرام زیو لەگەڵ خۆی ببات.

٤- به لەبەرچاوگرتنی یاسایی بانکی ناوەندی عێراقی ژمارە (٥٦)ی ساڵی (٢٠٠٤) وه یاسایی بەرەنگاربوونەوەی سپی کردنەوەی دراو ژمارە (٣٩) ی ساڵی (٢٠١٥) ی عێراقی و هەر یاسایەکی تری پەیوەندیدار ، هەر کۆمپانیا و هاووڵاتیەکی عێراقی یان بیانی لەکاتی سەفەرکردنی بۆ دەرەوەی عێراق وەگەڕانەوەی بۆی هەیە بەم ڕێژەیەی خوارەوە دراو لەگەڵ خۆی ببات و بهێنێتەوە:

أ- بڕی (١٠,٠٠٠$) ده هەزار دۆلاری ئەمەریکی یاخود هەر دراوێکی بیانی که دوای ئاڵوگۆڕکردنی پارە که به دۆلار له (١٠,٠٠٠$) ده هەزار دۆلار زیاتر نەبێ لەگەڵ (٢٠٠,٠٠٠) دووسەد هەزار دیناری عێراقی.

ب- ئەگەر بڕی پارەی ئاماژە پێکراو لەو ڕێژەیە زیاتر بوو که لەخالی (أ) داهاتووە لەکاتی هەناردەکردن یان هاوردەکردن بۆ عێراق یان هەرێم دەبێت به ڕەزامەندی بانکی ناوەندی عێراق یان هەرێم بگوازرێتەوە وە لەدەروازەکان پێویستە بەناوی کەسی پەیوەندیدارەوە بێت.

ج - ئەگەر بڕی پارەی ئاماژە پێکراو لەو بڕە زیاتر بوو کەلە خالی (أ) داهاتووەو هەوڵی بردنە دەرەوەی یان هاوردەکردنی درابێت به شێوەیەکی نایاسایی و قاچاغ ، پێویستە پارەکە له بانکی حکومی هەرێم بەشێوەی (أمانات) دابنرێ و پاشان لەو بەرێوەبەرایەتیە گومرگیەی که پارەکەی لێ دەستگیرکراوە بکرێت به کێشەی گومرگی و دواتر بەپێی بڕیاری دادگای کەتن (الجنح) کێشەکە یەکلایی بکرێتەوە .

٥ - له کاتی هاوردەکردنی(زێڕو هاوشێوەکانی)، بەهاکانیان و ڕەسمی گومرگیان بەم شێوەیەی خوارەوە وەردەگیرێت :-

أ -

- بڕی (٣٠.٠٠٠ $) سی هەزار دۆلار بەها دابنرێت بۆ (١) یەک کغم/ کیلۆگرام زێڕ.
- ڕەسمی گومرگی به ڕێژەی (٠.٠٠٥٪) وەربگیرێت .
- باجی دەرامەت (٠.٠٠٣٪) له ڕەسم وەردەگیرێت به دۆلار .
- کرێی پشکنین (١٠) ده دۆلار وەربگیرێت بۆ (١) یەک کغم/ کیلۆگرام له گەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم.

ب -

- بڕی (٥٠٠ $) پێنج سەد دۆلار بەها دابنرێت بۆ (١) یەک کغم/ کیلۆگرام زیو .
- ڕەسمی گومرگی به ڕێژەی (٠.٠٠٥٪) وەربگیرێت .
- باجی دەرامەت (٠.٠٠٣٪) له ڕەسم وەردەگیرێت به دۆلار .
- کرێی پشکنین (٥) پێنج دۆلار وەربگیرێت بۆ (١) یەک کغم/ کیلۆگرام له گەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم.

ج -
- بڕی (٢٠٠ $) دوو سەد دۆلار بەها دابنرێت بۆ (١) یەک غم/ گرام ئەلماس وهاوشێوەکانی .
- ڕەسمی گومرگی بە رێژەی (٠.٠٠٥٪) وەربگیرێت .
- باجی دەرامەت (٠.٠٠٣٪) لە رەسم وەردەگیرێت بە دۆلار .
- کرێی پشکنین(١٠) دە دۆلار وەربگیرێت بۆ (١) یەک کغم/ کیلۆگرام یان کەمتر لەگەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم.

د -
- بری (١٥.٠٠٠ $) پانزە هەزار دۆلار بەها دابنرێت بۆ (١) یەک کغم / کیلۆگرام بەردی گران بەها .
- ڕەسمی گومرگی بە رێژەی (٠.٠٠٥٪)وەربگیرێت .
- باجی دەرامەت (٠.٠٠٣٪) لە رەسم وەردەگیرێت بە دۆلار .
- کرێی پشکنین (١٠) دە دۆلار وەربگیرێت بۆ (١) یەک کغم/کیلۆگرام یان کەمتر لە گەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم

هـ -
- بڕی (٢٠.٠٠٠ $) بیست هەزار دۆلار بەها دابنرێت بۆ (١) یەک کغم / کیلۆگرام (پلاتین وپلاتینیوم وهاوشێوەکانی).
- ڕەسمی گومرگی بە رێژەی (٠.٠٠٥٪) وەربگیرێت .
- باجی دەرامەت (٠.٠٠٣٪) لە رەسم وەردەگیرێت بە دۆلار .
- کرێی پشکنین (١٠) دە دۆلار وەربگیرێت بۆ (١) یەک کغم/ کیلۆگرام لە گەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم.

و - کرێی بشکنین بۆ (١) يەك کغم/ کیلۆگرام زێر لە کاتی بردنەدەرەوەی (٨٠) هەشتا دۆلار وەربگیرێت لەگەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم.

ز -کرێی پشکنین بۆ (١) يەك کغم/ کیلۆغرام زیو لە کاتی بردنەدەرەوەی (١٠) دە دۆلار وەربگیرێت لە گەڵ پولی دارایی و بەهای فۆرم.

٦ - لەکاتی هاوردەکردنی زێر پێویستی بە پشکنینی کۆنترۆڵی جۆری هەیە.

٧ - لەکاتی بردنە دەرەوەی زێر و زیوو بەردی گران بەها بە مەبەستی چاککردنەوە و دروست کردنی پێویستە ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بکرێت:-

أ - بازرگانی کردن بە زێرو زیوو بەردو کانزای گران بەها پێویستە لە رێگای کۆمپانیا بێت.

ب - لە هەر گەشتێکدا نوێنەری کۆمپانیا بۆی هەیە تا بڕی (١٠٠ کغم/ کیلۆگرام) لە زێرو بەردی گران بەها لەگەڵ خۆی ببات بۆ دەرەوە وە بۆ زیو تابڕی کەفالەکەی بباتە دەرەوە ،پێویستە لە ماوەی (٦) شەش مانگ ئەو بڕە زێڕەی یان زیوەی کە بردویەتیە دەرەوە بیگەڕێنێتەوە ، ئەگەر لەو ماوەیەدا نەیگەڕاندەوە دەکرێت بە کێشەی گومرگی بەپێیاسای پەیوەندیدار و کارپێکراوەکان هەڵسوکەوتی لە گەڵ دا دەکرێت.

ج - بۆ (١) کغم/ کیلۆگرام زێر بڕی (١٥,٠٠٠,٠٠٠) پانزە ملیۆن دینار کەفالەتی لێ وەردەگیرێت.

د - بۆ (١) کغم/ کیلۆگرام زیو بڕی (٥٠٠.٠٠٠) پێنج سەد هەزار دینار کەفالەتی لێ وەردەگیرێت.

هـ - بۆ (١)کغم/ کیلۆگرام بەردو کانزای گرانبەها بڕی (٣٠,٠٠٠,٠٠٠) سی ملیۆن دینار کەفالەتی لێ وەردەگیرێت.

٨- هەموو بازرگانێك ئازادە لە هاووردەکردنی زێڕو زیوو، بەڵام ڕەسید تەنها بۆ ئەو بازرگانانە دەکرێتەوە کە بەناوی کۆمپانیاوە زێڕو زیوو هاووردە دەکەن وە پێویستە ئەستۆپاکی زێرو زیوو بهێنن لە باجی دەرامەت.

٩- گەشتیاری بیانی بەهیچ شێوەیەك بۆی نیە زێـرو زیـو وسـەرجەم بەردو کـانزا گرانبەهاکـان ببـاتە دەرەوەی هەرێم جگە لەوەی لەکاتی هاتنی ڕایگەیاندووە و بۆی تۆمارکراوە.

١٠- لەکاتی ڕوودانی سەرپێچی بۆ زێر و زیوو بەردی گرانبەها کێشەکە لە لایەن دادگای پەیوەندیدارەوە یەکلا بکرێتەوە ئەگەر بڕەکەی زیاتربوو لەو بڕەی کە لە بەشی شەشەم /دووەم /خاڵی ٣ ئاماژەی پێ دراوە .

١١- هەژمارکردنی ڕەسیدی زێڕی ساڵی ڕابردوو بۆ ئەو کۆمپانیایانەی کە بڕی زێڕی زیاتریان هـاووردە کـردووە بەروارد بەو بڕەی کە هەناردەیان کردووە دوای پاکتاوکردنی قەرزی کۆمپانیا و کرێی پشـکنین و کـۆنترۆڵی جۆری و باجی دەرامەت (٥٠٪) ی ئەو بـڕە زیـادەیەی کە هێناویـانە وەك ڕەسـیدی یەدەگ هەژمـار بکرێـت بە مەرجێك ڕەسیدەکە بە ناوی کۆمپانیاکەوە بێت.

١٢ - بۆ ئەو بڕە(زێـڕ) انەی کە بە فـڕۆکە دەهێنـرێن و ڕاسـتەوخۆ دەبـرێنە دەرەوە (١٥) پـانزە دۆلار (ڕەسـمی تێپەڕین) وەربگیرێت بۆ یەک کیلۆگرام زێـڕ لە گەڵ (١٠) دە دۆلار کرێـی پشـکنین و پـولی دارایـی وبەهـای فۆرم بەم مەرجانە:

أ – تەنها لە فڕۆکەخانەکان ئەم شێوازە پەیڕەو دەکرێت.

ب- نابێت زێڕەکە لە حەرەمی گومرگ وکارگۆ ببرێتە دەرەوە.

ج- دەبێت کۆمپانیاکانی مۆڵەتی زەرەنگەری کارەکە بکەن ، بەڵام پێویستی بە(کەفـالەت و مـۆڵەتی بازرگـانی و ڕەصید) نیە.

١٣- لە کاتی بە قاچاغ هێنـان و بردنـی (زێـر و زیـو و پلاتـین و بەردی گرانبەهـا) لە لایەن بازرگـانەوە ، ئەگەر بڕەکەی زیاتر بێت لەو ڕێژەیەی دیاریکراوە لە بەشی شەشەم خاڵی (دووەم/ ٣) دەبێت بکرێت بە کێشـەی گـومرگی و دواتـر ڕەوانەی دادگـای گـومرگی بکرێـت بەمەبەسـتی یەکلایـی کـردنەوەی ، لە بەر ئەوەی ئەم بابەتانەی کە لە سەرەوە ئاماژەمان پێکردووە بە (کاڵا) هەژمار دەکرێت .

بەشی پێنجەم
(ئۆتۆمبێل و ئامێرەکان)

یەکەم : ئەو ئۆتۆمبێـل و ئـامێرانەی کە لە سـنوورەکانی حکومەتی ناوەنـد دێـنە نـاو هەرێمـی کوردسـتان بە مەبەسـتی تۆمـارکردن پـاش دڵنیـابوون لەسـەرەتاکانی ئۆتـۆمبێلەکە و بەراوردکردنـی لەگەڵ ئۆتـۆمبێلەکە کـاری گـومرگی بـۆ ئەنجـام دەدرێـت لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەکـانی گـومرگی پەیوەندیـدارو ڕەچـاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە دەکرێت :-

١- نوسراو لە بەڕێوەبەرایەتی گشـتی هـاتوچۆی هەرێـم بهێنێـت بـۆ دڵنیـا بـوون کە پێشـتر لە هـیچ شـارێکی عێراق تۆمار نەکراوەو ژمارەی نەدراوەتێ.

٢- مەنەفێستی گومرگی عێراقی ، وێنەی ڕەسەن (أصلی) بێت.

٣- دەبێت ڕەسمی گومرگی دابێت بەپێیپێناسەی گومرگی ، وە ئەگەر جیـاوازی ڕەسـمی گـومرگی هەبـوو لێـی وەردەگیرێت لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار و چەسپاندنی خەسڵەتەکانی بـۆ دەکرێـت بە کرێـی پشکنین.

٤- دەبێت بەپێیئەو خەسڵەتانە (مواصفات) بێت کە لە ڕێنماییەکانی هاووردەکردنی ئۆتۆمبێل دەرچووە.
٥- بەڵێننامەیەك لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگ بەشی یاسایی بۆ ڕاستی و دروستی سەرەتاکان و موڵکداری خاوەنەکەی ڕێك بخرێت.
٦- ژمارەی لاشەی ڕەسەن بێت و دەستکاری نەکرابێت و نەبرڕابێتەوە.
دووەم : مەرجەکانی هەناردەکردنی کەل و پەلی یەدەگی کۆنەی ئۆتۆمبێل و ئامێر بۆ دەرەوەی هەرێم :
١ - کەل و پەلەکان بە گشتی دەبێت سەرەتای هاوردەکردنی هەبێت و ڕەسەن بێت و بە مەرجێک ساڵێک بە سەر بەروارەکەیدا تێپەر نەبوو بێت , لە دەروازەکانی هەرێم دەرچوو بێت وە ئەگەر سەرەتا و مەنەفێستی عێراقی هەبوو پێویستە ڕاستاندنی (تصديق) بۆ بکرێت واتا (صحه صدور) ی هەبێت .
٢ - بەڵێن نامەی یاسایی لێ وەربگیرێت کە کەل و پەلەکان موڵکی خۆیەتی و هی کەسی تر نیە .
٣ - ڕەسمی گومرگی بە بەهای ناو پێناسەی گومرگی لێ وەربگیرێت بەپێی ڕێسای گشتی خاڵی(٣/أ، ب، ج).
٤ - مۆڵەتی هەناردەی بازرگانی هەبێت .
٥ - پێویستە ژمارەی مەکینە و ئەو کەل و پەلانەی کە ژمارەدارن لە کاتی هاوردەکردنی و هەناردەکردن لە سەر مەنەفێست و کۆنووسی پشکنین تۆمار بکرێت.
٦ - لاشەی ئۆتۆمبێل (شاصی) بە هەموو جۆرەکانیەوە هەناردەکردنیان قەدەغەیە .
٧ - بڕ و جۆر و کێشی کەلوپەلەکان لە ناو مەنەفێست و سەرەتاکان دیاری بکرێت .
سێیەم : لە کاتی هاووردەکردنی (ئۆتومبێل و بارهەڵگرو ئامێرو پاس و ..) پەیڕەوی ئەم خاڵانە بکرێت:
١- پێویستە لەسەر مانفێسەکان بە ووردی جۆرو مۆدێل و قەبارەو سەرجەم خەسڵەتەکانی ئۆتۆمبێل و ئامێرەکان تۆماربکرێن بۆ ئەوەی لە کاتی تۆمارکردنیاندا لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتوچۆ کێشەو ئاریشە دروست نەبێت بۆ خاوەنەکانیان.
٢- بۆ عەرەبانەی بارهەڵگر دەبێت ژمارەی شاصی و خەسڵەتە دیارەکانی عەرەبانەکە بنوسرێت.
٣- بۆ پەیڕەوکردنی مۆدێل لە بەرواری ٩/١ ی هەموو ساڵێك مۆدێل دەگۆڕێت و مۆدێلێك سەر دەکەوێت لەکاتی هاتنی ئۆتۆمبێل وئامێر بۆ ناو هەرێمی کوردستان.
٤- لە کاتی هاووردەکردنی ئۆتۆمبێلی صالۆن و استیشن و پاصی (١٩) نۆزدە نەفەری و بەرەو خوار ساڵانە (٣) سێ مۆدێل ، وە بۆ ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر سەرووی (٣) سێ تەن و پاصی (٢٠) بیست نەفەری و بۆ سەرەوە ساڵانە (١٠) دە مۆدێل، وە بۆ ئامێری بیناسازی و کشتوکاڵی ساڵانە (١٥) پانزە مۆدێل ڕێگایان پێ دەدرێت بۆ ناو هەرێم.
٥ - لە کاتی هاتنی ئۆتۆمبێلی بارهەڵگرو عارەبانە بۆ ناو هەرێم بە هیچ جۆرێك نابێت پانیەکەی لە (٢٦٠سم) زیاتربێت (بەپێی ڕێنمایی هاتوچۆ) .
٦ - ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر و عەرەبانەکەی بەرزییەکەی لە زەویـیەوە (٤٢٠ سم) زیاتر نەبێت (بەپێی ڕێنمایی هاتوچۆ).
٧ - بۆ دیاری کردنی ئۆتۆمبێلی (صاڵۆن و صالون استیشن و استیشن) کار بە کۆنوسە هاوبەشەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ و بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتوچۆ بکرێت .
٨ - عارەبانەی لۆلۆدەر پانیەکەی نابێت لە (٣,٣٠) سم زیاتر بێت (بەپێی ڕێنمایی هاتوچۆ) .

چوارەم : مەرجەکانی هاووردە کردنی ئۆتومبێل و ئامێرەکان:

١- لەکاتی هاووردەکردنی ئۆتۆمبێل و ئامێر دەبێت بازرگان مۆڵەتی هاوردەکردنی هەبێت ، واتا بە ناوی کۆمپانیا بێت نەك بە ناوی (شخص)، بەڵام ئەگەر (کۆمپانیا) مۆڵەتی هاوودە کردنی نەبوو بە ڕێژەی (٢٥٪) ڕەسمی زیادەی گومرگی لێ وەربگیرێت و ئەم ڕێژە زیادەیە ئەو ئۆتۆمبێلانەش دەگرێتەوە کە بە لێخوڕین دێن .

٢- لەکاتی تەواوکردنی ڕێکارە یاساییەکان و گومرگ کردنی ئۆتۆمبێلی هاووردە کراو دەبێت ڕاستەوخۆ تابلۆی کاتی لێ بدرێت.

٣- ئۆتۆمبێلی صالۆن و استیشن وپیکاب ئەگەر کێشی لە (٣) سێ تەن کەمتر بێت دەبێت هەردوو سیستەمی (ABS و دەبڵ ئێرباك) ی هەبێت .

٤- ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر ئەگەر کێشی هەڵگرتنی لە (٣) سێ تەن زیاتر بێت پێویستی بە هەردوو سیستەمی (ABS و دەبڵ ئێرباك) ناکات .

٥- لە کاتی هاووردەکردنی ئۆتۆمبێل و ئامێر بۆ دام و دەزگاکانی سەر بە حکومەت لە لایەن هەر کۆمپانیایەك بێت پێویستە مۆڵەتی هاووردنی ئۆتومبێل و ئامێری هەبێت ، ئەگەر مۆڵەتی هاوودە کردنی نەبوو بە ڕێژەی ٢٥% ڕەسمی زیادەی گومرگی لێ وەربگیرێت.

پێنجەم :

١- هەموو ئۆتۆمبێلێکی بارهەڵگر و شەحن وئامێرێکی بیناسازی بۆی هەیە (٧٢) حەفتا و دوو کاتژمێر لەناو حەرەمی گومرگی یان دەروازە فەرمیە نێودەوڵەتیەکان بمێنێتەوە ، لەو ماوەیە زیاتر بوو بەبری (١٠٠,٠٠٠) سەد هەزار دینار سزا بدرێت بۆ هەر (٢٤) بیست و چوار کاتژمێرێك بەمەرجێك هۆی دواکەوتنەکەی لە بازرگانەوە بێت.

٢- ئۆتۆمبێل پچوک و تایبەت لە ناو گورەپانی گومرگ بڕی (٥٠٠٠) پێنج هەزار دینار وەربگیرێت بۆ هەر (٢٤) بیست و چوار کاتژمێرێک.

شەشەم :

١- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی تۆمارکراون لەبەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆی شارەکانی هەرێم و کرِدرابن بۆ میری وپاش چەند ساڵ دەفرۆشرێنەوە بە زیادکردنی ئاشکرا، دەبێت موڵکداریەکانیان لە بەرێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار بچەسپێت بۆ ئەو کەسەی کە کڕیوویەتی بەئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ.

٢- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی لەدەرەوە هاتوون و کڕدرابن بۆ دەزگاکانی میری و پاشان فرۆشرابن بەزیادکرنی ئاشکراو تۆمار نەکراون لە بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆکانی هەرێم ، دەبێت بەپێی ئەومەرجانەی کە لە زیادکرنی ئاشکرا بڕیاری لە سەر دراوە کاری بۆ ئەنجام بدرێت.

٣- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی بەزیادکردنی ئاشکرا لە لایەن هێزی (عێراقی ، کوردستانی) یان (ڕێکخراوەکان یان هەر لایەنێکی تری ناحکومی) دەفرۆشرێن ، دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ و دارایی بەپێی ڕێنماییە کارپێکراوەکان دوای وەرگرتنی ڕەسمی گومرگی بەپێی پێناسە کاری تۆماریان بۆ ئەنجام دەدرێت.

حەوتەم:

١- ئەو ئۆتۆمبێلانەی کە مۆدێلیان سەرووی مۆدێلی ڕێگا پێدراوە کە لە سەرەتای هەموو ساڵێك و پێش ٩/١ هاوورده دەکرێت دەبێت بە پێی ژمارەی لاشەیان ڕێگایان پێبدرێت و ڕێژەی (٧٪)بۆ سەر بەهاکەی زیادبکرێت بۆ وەرگرتنی رەسمی گومرگی .

٢- لە کاتی هاتنی ئۆتۆمبێل وئامێر ئەگەر مۆدێلی لە ناو ژمارەی لاشەی دیار نەکرابوو پشت بە بەرواری بەرهەمهێنانی ئۆتۆمبێلەکە یان پشت بە مۆری سەر ئۆتۆمبێلەکە یان بەڵگەنامەی کۆمپانیای دروست کەر دەبەسترێت، یان پشت بە زانیاری ئەلیکترۆنی ببەسترێت .

٣- ئەو ئۆتۆمبێلانەی مۆدێلیان لە ناو ژمارەکانی لاشە دیاری نەکراوە، بۆ دیاری کردنی مۆدێلەکەی پێویستە بەرواری دروست کردنی ئۆتۆمبێل لەچەند شوێنێك هەبێت ، لە مانگی (٧) و بەدواوە بە مۆدێلێك سەر دەکەوێت بۆ ساڵی ئاینده بە بەراورد بە مۆدێلی ئۆتۆمبێلەکە.

هەشتەم : بە مەبەستی چارەسەرکردنی کێشە گومرگیەکانی تایبەت بە ئۆتۆمبێل و ئامێر کە گۆڕانکاری تێدا دەکرێت، لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆوە نوسراو ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتیە گومرگیەکانی (هەولێر و دهۆك و سلێمانی و هەڵەبجە) دەکرێت . بۆ دیاری کردنی رەسمی گومرگی پێویستە بەپێئەو بەهایەی کە لە ناو پێناسەی گومرگیدا دیاری کراوە کار بکرێت .

١- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی گۆڕانکاری لە کابینە (قمارە) یان (لاشە) کرابێت بەمەرجێك بەڵگەنامەی ڕەسمیان هەبێت و ڕەسەن بن چەسپاندنی خەسڵەتەکانیان (تثبیت مواصفات) یان بۆ دەکرێت و کرێی پشکنینیان لێوەردەگیرێت.

٢- کرێ ی پشکنینی ماتۆڕسکیل بە هەموو جۆرەکانیەوە (١٠) دە هەزار دینار کرێی پشکنین + (٢) دوو هەزار دینار پوولی دارایی + (٣) سێ هەزار دینار فۆڕم = (١٥) پازدە هەزار دینار وەردەگیرێت.

٣- کرێی لێدانی پنتە (٢٥) بیست و پێنج هەزار دینار بۆ هەموو جۆرە ئۆتۆمبێل و ئامێرێك دەبێت.

٤- ئەو ئۆتۆمبێلانەی لاشە و قەمارەیان جیاواز نیە واتە یەك پارچەن (بەلەم)ن ئەگەر پلێتی قەمارەی کەوتبوو پێویستە ژمارە و دروشمی (شعار)ی هەرێمی پێ بدرێت.

٥- ئەو ئۆتۆمبێلانەی تۆمارکراون لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆی (هەولێر- سلێمانی- دهۆك - هەڵەبجە) و مامەڵەی لە ناوبردنیان (ترقین قید) بۆ دەکرێت بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆ ، دەبێت ڕەوانەی بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار بکرێت بۆ ئەنجامدانی کاری گومرگی و یاسایی .

٦- ئەو ئۆتۆمبێل وئامێرانەی ساڵیانە (سنوی)یان هەیەو تۆمارن لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆو لاشە و کابینە (قمارە) یان جیاوازە واتە لەیەك جیادەکرێتەوە، ئەگەر لاشە یان بڕابێتەوە یان ژمارەکانیان دەستکاری کرا بێت هیچ کارێکی گومرگیان بۆ ئەنجام نادرێت تەنها دەبێت لە ڕێگای دادگای گومرگی و بەپێی یاسای گومرگی یەکلایی بکرێتەوە.

٧- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی کابینە (قەمارە) یان لێك جیا دەکرێتەوە و لاشەی کابینەیان گۆڕراوە یان کابینەیان بڕاوەتەوە یان پلێتی کابینەیان دەست کاری کراون یان پلێتیان کەوتووە یان گۆڕداوە دەبێت ڕەوانەی دادگای گومرگی بکرێن .

٨- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی لاشە و کابینەیان لێک جیا ناکرێتەوە (بەلەم)ن لاشەیان بڕاوەتەوە دەبێت تەنها بۆ هەڵوەشاندنەوە بێت وە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار کاری هەڵوەشانەوەیان بۆ ئەنجام بدرێت بەپێرڕێکارە یاساییەکان .

نۆیەم : بۆ ئەنجامدانی هەڵسوکەوتی گومرگی بۆ ئەو ئوتۆمبێل و ئامێرانەی گۆڕانکاریان تێدا دەکرێت بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

١ - ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی کە گۆڕانکاری لە ڕەنگەکانیان دەکرێت (٥٠) پەنجا هەزار دیناریان وەك سزای گومرگی لێ وەردەگیرێت ئەگەر بەبێ ڕەزامەندی هاتووچۆ و گومرگ کرابێت ، بەڵام ئەگەر بە ڕەزامەندی ڕەنگیان گۆڕی بوو چەسپاندنی خەسڵەتەکانیان بۆ دەکرێت و تەنها کرێی پشکنینیان لێ وەردەگیرێت.

٢ - ئەو ئۆتۆمبێڵانەی کە لاشە و کابینە (قمارە) یان جیاواز نیە (بەلەم)ن وژمارەکانی لاشەیان ڕەسەن بێت وە گورانکاری لە پلێتیان کرابێت بەهەر هۆکارێکی نەخوازراو بێت ، کرێی لێدانی پنتە و کرێی پشکنینیان لێ وەردەگیرێت .

٣ - لە کاتی دەستکاری کردنی پلێتی کابینە ، بۆ ئەو ئۆتۆمبێڵانەی لاشە و کابینەیان جیا دەکرێتەوە واتە (بەلەم) نین لە ئەنجامی کۆن بوون یان پێکادان (دەعم)..هتد ، بڕی (١٪) لەسەر بەهاکەیان لێ وەردەگیرێت وەک پێبژاردن (غرامە) لەگەڵ کرێی لێدانی پنتە و کرێی پشکنین .

٤ - بۆ ئۆتۆمبێلی (صالۆن ،استیشن ، بارهەڵگر ، ئامێر، ئامێری کشتوکاڵی) کە ژمارەی لاشەیان دەستکاری کرابێت یان چاپی دەرەوە بێت سزا بە ڕێژەی (٣٪) لەسەر بەهاکەی وەردەگیرێت لەگەڵ کرێی لێدانی پنتە و کرێی پشکنین.

٥ - ئەو ئۆتۆمبێڵانەی کە ژمارەی لاشەیان ڕەسەنە و زیاتر لە جێگایەك پلێتی قەمارەیان هەیە لە کاتی کەوتنی یەکێك لە پلێتەکان، تەنها چەسپاندنی خەسڵەتەکانی (تثبیت مواصفات) یان بۆ بکرێت.

٦ - ئەو ئۆتۆمبێڵانەی کە لاشە و کابینەیان لێك جیاناکرێتەوە (بەلەم)ن زیاتر لە جێگایەك ژمارەی لاشە و پلێتیان هەیە ئەگەر دەستکاری یەکێك لە ژمارەکان کرابوو لە جێگایەکی تر ڕەسەن بوو، ئۆتۆمبێلەکەش بڕاوە نەبوو چەسپاندنی خەسڵەتەکانی (تثبیت مواصفات) یان بۆ بکرێت .

٧ - ئەو ئۆتۆمبێڵانەی کە بەشێوەی نایاسایی دەستکاری ژمارەی لاشەیان کراوە یان لاشەیان گۆڕدراوەو سەرەتاکانی (اولیات)ی یاساییان نیە ڕەوانەی دادگای گومرگی بکرێن بۆ یەکلایی کردنەوەی کێشەکەیان.

٨ - ئەو ئۆتۆمبێڵانەی ژمارەی لاشەیان بڕراوەتەوە یان لەژێرەوە ژمارەی لاشەی ڕەسەنی تر هەیەو شاردراوەتەوە و لاشەیەکی تری لەسەر دراوە یان ژمارەی لاشەی گۆڕدراوە بەمەبەستی گۆڕینی مۆدێلەکەی یان هەر شتێکی تر، پێویستە بکرێتە کێشەی گومرگی لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار و ڕەوانەی دادگای کومرگی بکرێت بۆ یەکلایی کردنەوەی کێشەکەی.

٩ - پەمپی کۆنکرێت یان خەباتەی میکسەر:

أ- ئەگەر گۆڕانکاریان تیا کرابێت و سەرەتایان هەبێت تەنها کرێ ی پشکنین وەردەگیرێت و جێگیر کردنی خەسڵەتەکانی بۆ دەکرێت بە مەرجێك ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆی هەبێت .

ب- ئەگەر گۆڕانکاریان تیا کرابێت و سەرەتایان نەبێت وەک سزا بڕی (٢٪)ی بەهاکەی لێ وەربگیرێت بەپێی پێناسەی گومرگی و جێگیر کردنی خەسڵەتەکانی بۆ دەکرێت بە مەرجێك ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆی هەبێت.

١٠ - ئەو ئۆتۆمبێلانەی کە پێشتر تۆمارکراون و کێشەیان هەیەو مودێلەکانیان خوار مۆدیلی ڕێگە پێدراوەو لە ناو پێناسەدا بەهاکانیان دیاری نەکراوە بەپێئەم بەهایانەی خوارەوە دەخەملێنرێن و لە لایەن بەرێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدارەوە(سلێمانی ، هەولێر ، دهۆک ، هەڵەبجە) کاریان بۆ بکرێت :

خشتەی بەهای ئۆتومبێلەکانی خوار مۆدێلی ڕێگەپێدراو

ژ	ئۆتۆمۆبێل	بەهای گومرگی بە دینار
١	صاڵون + صالون ستیشن تا مۆدێل ١٩٨٩	**٣,٠٠٠,٠٠٠**
٢	ئۆتۆمبێلی ستیشن + پیکاب هەموو جۆرێک تا مۆدێل ١٩٨٩	**٤,٠٠٠,٠٠٠**
٣	ئۆتۆمبێلی صاڵون + صالون ستیشن مودێل (١٩٩٠ تا ١٩٩٩)	**٥,٠٠٠,٠٠٠**
٤	ئۆتۆمبێلی ستیشن + پیکاب هەموو جۆرێک مودێل (١٩٩٠ تا ١٩٩٩)	**٦,٠٠٠,٠٠٠**
٥	ئۆتۆمبێلی صاڵون + صالون ستیشن مۆدێل (٢٠٠٠ تا ٢٠٠٥)	**٧,٠٠٠,٠٠٠**
٦	ئۆتۆمبێلی ستیشن + پیکاب هەموو جۆرێک مودێل (٢٠٠٠ تا ٢٠٠٥)	**٨,٠٠٠,٠٠٠**
٧	ئۆتۆمبێلی صاڵون + صالون ستیشن مودێل (٢٠٠٦ تا ٢٠٠٩)	**٩,٠٠٠,٠٠٠**
٨	ئۆتۆمبێلی ستیشن + پیکاب هەموو جۆرێک مودێل (٢٠٠٦ تا ٢٠٠٩)	**١٠,٠٠٠,٠٠٠**
٩	ئۆتۆمبێلی صاڵون + صالون ستیشن مۆدێل (٢٠١٠ تا مۆدیلی ڕێگا پێدراو	**١١,٠٠٠,٠٠٠**
١٠	ئۆتۆمبێلی ستیشن + پیکاب هەموو جۆرێک مودێل (٢٠١٠ تا مۆدیلی ڕێگاپێدراو)	**١٢,٠٠٠,٠٠٠**

١١- بۆدی لۆری، بۆدی گەلابە، عارەبانەی تەنکەر، عارەبانەی فلات ، ئەگەر دروستکراوی ناوخۆ بێت یان لەشارەکانی تری عێراق دروست کرابێت ، تەنها کرێی پنتە لێدان و کرێی پشکنینی لێ وەردەگیرێت .

١٢- عارەبانە ئەگەر پلێتەکەی دەستکاری کرابوو یان حفری لاشەی ڕەسەن نەبوو یان حفری لاشەو پلێتەکەی دەستکاری کرابوو دەبێت ڕەوانەی دادگای گومرگی بکرێت.

١٣- هەر عارەبانەیەك ئەگەر ژمارەی لاشەی حەفری ڕەسەن بوو، وە پلێتەکەی دەستکاری کرابوو یان کەوتبوو یان نەیبوو، چەسپاندنی خەسڵەتەکانی بۆ دەکرێت بە کرێی پشکنین.

١٤- عارەبانە ئەگەر حەفری لاشەی نەبوو تەنها پلێتەی هەبوو وە پلێتەکەشی دەستکاری کرابوو لە سنوورەکان ڕێگایان پێ نادرێت بۆ ناو هەرێم .

١٥- عارەبانەی ترێلە کە دروستکراوی بیانیە و سەرەتای نیە و ژمارەی لاشەی ڕەسەنە و دەستکاری نەکراوە دەبێ ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆی هەبێت ئینجا کاری تۆماری بۆ دەکرێت بەو ڕێژەیەی کەلە ناو پێناسەی گومرگی دیاری کراوە وە بڕی(٥٪)ی وەک پێبژاردن(غرامە)ی لێ وەردەگیرێت لەڕەسمی گومرگی

١٦- هەر عارەبانەیەك ژمارەی لاشەی نەبوو، ژمارەی لاشەی تەنها لە سەر پلێت بوو ، پلێتەکە ڕەسەن بوو پێویستە ژمارە و دروشمی گومرگی لێبدرێت بە وەرگرتنی کرێی لێدانی پنتە و کرێی پشکنین ، لەبەر ئەوەی پلێتەکەی قابیلی کەوتن و لێبوونەوەیە.

-١٧

أ - ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی هاتوونەتە ناو هەرێم و تۆمار کراون پاشان لە کاتی پشکنینیان لە لایەن بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆ دەردەکەوێت کە ژمارەی لاشەیان دەستکاری کراوە دەبێت ڕەوانەی بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیداری پارێزگاکان بکرێت بۆ ئەوەی بکرێتە کێشەی گومرگی و دواتر ڕەوانەی دادگای گومرگی بکرێت بۆ یەکلایی کردنەوەی کێشەکەی.

ب- ئەو ئوتۆمبێل و ئامێرو عەرەبانانەی ژمارەو دروشمی هەرێمیان لێ دراوەو سەرەتاکانیان گواستراونەتەوە لە نێوان پارێزگاکانی هەرێم ، ئەگەر ژمارەو دروشمەکە هیچ کێشەی نەبوو ، چەسپاندنی خەسڵەتەکانی بۆ بکرێت، ئەگەر کاڵ ببوەوە ئەوا ژمارەو دروشمی نوێ ی لێ بدرێت بەبێ سزای گومرگی و تەنها کرێی پشکنین و کرێی لێدانی پنتەی لێ وەربگیرێت و لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگەکان ژمارە ودروشمی ئەو پارێزگایەی لێ بدرێت کە سەرەتاکانی بۆ گواستراوەتەوە.

ج - ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی دێنە ناو هەرێم و ژمارە (کاتی) ن لە کاتی پشکنینی هاتووچۆ دەردەکەوێت کە ژمارە لاشەی دەستکاری کراوە واتە ڕەسەن نی یە، یان هەر کێشەیەکی هەیە پێویستە بەرێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار لە ڕێگای بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ داوای پێکهێنانی لیژنەیەك بکات بۆ یەکلایی کردنەوەی کێشەکەی.

١٨- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی کە دەکرێنە کێشەی گومرگی ، ئەگەر مۆدێلی ڕێگاپێدراو بوو لە سەر بەهای پێناسەی گومرگی بەهاکەی دیاری دەکرێت وە ئەگەر مۆدێلی ڕێگە پێدراو نەبوو بەپێی خشتەی خاڵی(٩) بڕگەی (١٠) (خشتەی نرخی ئۆتومبێلەکانی خوار مۆدێلی ڕێگەپێدراو)کاری بۆ ئەنجام بدرێت .

دەیەم :

١ - گۆڕینی کابینە (قەمارە) یان لاشە قەدەغەیە جگە لەو کابینە (قمارە) یان لاشـەیە کە سـەرەتایان هەیە و دەیسەلمێنێ لە دەرەوە هاتووە ، یان بە نووسـراوی تـرقین قیـد لە مەزادی ئاشـکرادا کـڕدراوە بە ئاگـاداری لایەنی پەیوەندیدار، پاشان بە لیژنە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گـومرگی پەیوەندیـدار کـابینە کـۆنەکە یـان بکرێتەوە یان لاشە کۆنەکە پارچە پارچە بکرێت .

٢ - بۆ هێنانی کابینەی ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر لە دەرەوەی هەرێم دەبێت کۆنووسـی پشـکنینی بـۆ ڕێـك بخرێـت لەلایەن لیژنەی هاوبەشـی بەڕێـوەبەرایەتی گشـتی گـومرگ و بەڕێـوەبەرایەتی گشـتی هـاتووچۆ ، پاشـان بەنووسراو ئاڕاستەی ئەو دەروازەیە دەکرێت کە کابینەکەی لێوە دێتە ناو هەرێـم. ئەگەر کـابینە کـۆنەکەی نەمابوو سزا بدرێت بە بڕی (٢٥٠٠٠ - ١٠٠٠٠٠) دینار وەک سزای سـەرپێچییەکانی یاسـاو ڕێنمـایی گـومرگی کە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدارەوە دیاری دەکرێت.

یانزە : ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی بێ ژمارەن و بێ سەرەتان و وەزارەتی ناوخۆ داوا دەکات تۆمار بکـرێن یـان تۆمار کراون بەپێی بڵاونامەی ژمارە (٦)ی ساڵی (٢٠٠٣) و دیاریکردنی بەهـاکەی بەپێـی خشـتەی (خـاڵی ٩ /بڕگەی ١٠) (خشـتەی نرخی ئۆتومبێلەکـانی خـوار مـۆدێلی ڕێگەپێـدراو)هەڵـس و کەوتـی لەگەڵ بکرێـت ، ئەگەر دەستکاری ژمارەی لاشەیان کرابوون دەبێت ڕەوانەی دادگای گومرگی بکرێن.

دوانزە :

١ - ئەو ئۆتۆمبێل وئامێرانەی تۆمار کراون لە بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی شارەکانی هەرێمی کوردستان و خاوەنی دەیەوێ بیباتە دەرەوەی هەرێم بەیەکجاری دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ بەپێی پێناسەی گومرگی بە ڕێژەی (٢٪) ڕەسمی گومرگیان لە بەهای ناو پێناسە لێ وەربگیرێت بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ، وە ئەگەر مۆدێلەکانیان لە خوار مۆدێلی ڕێگاپێدراو بوو بەپێیئەو خشتەیەی کە دیاری کراوە لە(برگەی نۆیەم / خالی ١٠) (خشتەی نرخی ئۆتومبێلەکانی خوار مۆدێلی ڕێگەپێدراو) هەڵسوکەوتی لە گەڵ بکرێت وە پێویستە سالانە و تابلۆکەی بگەڕێنرێتەوە بۆ بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی شارەکان .

٢ - ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی کە هاتوونەتە ناو هەرێمی کوردستان و تۆمار نەکراون و ژمارەی کاتیان پێدراوە دەتواندرێت لە دوای (٢) دوو مانگ لە بەرواری هاتنیان بۆ ناو هەرێم هەناردەی دەرەوەی بکەن بە ڕێژەی (٢٪) ڕەسمی گومرگیان لێ وەربگیرێت لە سەر بەهای ناو پێناسە ، وە لە دوای ئەم بەروارە ئەگەر تۆمار نەکرابوون و فرۆشرابوون بۆ هەر مانگێك بڕی (١٠٠,٠٠٠) سەد هەزار دینار وەك سزای مانەوەیان لی وەربگیرێت بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ و ئەگەر نەفرۆشرابوون وەرنەگیرێت .

سیانزە : ڕێگا نادرێت بە هاووردەکردنی ئەو ئۆتۆمبێلانەی (بەرلافاو کەوتوون ، سوتاون ، وەرگەڕاون و زیانی گەورەیان پێ گەیشتووە ، بڕاوەن ، پێکادانی قورسیان کردبێت) بۆناو هەرێمی کوردستان .

چوارده : ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی دێنە ناو هەرێمی کوردستان ئەگەر هەڵە لە ژمارەی لاشەیان لەگەڵ مەنەفێستەکەی هەبێت لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی (هەولێر ، دهۆك ، سلێمانی ، هەڵەبجە) بۆیان ڕاست بکرێتەوە بە مەرجێك ئەو ژمارە هەڵەیە کاریگەری لە سەر گۆڕینی مۆدێل نەبیت . وە ئۆتۆمبێلی کیلۆ مەتر سفر ئەگەر (٣) سێ ژمارەی لاشە سەرەتاییەکەی پێکەوە هەڵە بوون یان هەشتەمین ژمارە کە مۆدێل دیاری دەکات هەڵە بێت پێویستە ڕەوانەی دەروازەی ئەو سنوورە بکرێتەوە کە لێوەی هاتۆتە ناو هەرێم بۆ ڕاست کردنەوەیان .

پانزە : بۆ هێنانی ئۆتۆمبێلی زرێپۆش (درع) بۆ ناو عێراق و هەرێم پێویستە ڕەچاوی ئەم مەرج و خالانەی خوارەوە بکرێت بۆ هەر کەسێك و هەر کۆمپانیایەك :-

١ - هاوردەکردنی ئۆتۆمبێلی زرێپۆش پێویستی بە ڕەزامەندی وەزیری ناوخۆ هەیە .

٢- ئۆتۆمبێلی زرێپۆش تۆمار دەکرێت لە تۆمارگەی تایبەتی بڕوادار لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆی ناوەند یان هەرێم لە ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ لە بەرواری هاتنی.

٣- پێویستە فەرمانگەکانی میری و هاوولاتیان و کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەت و تێکەڵاو، وەلایەنەکانی تر هەستن بە تۆمارکردنی ئۆتۆمبێلی زرێپۆش (درع) کە تایبەتە بە خۆیان وە پێشوو تر تۆمار نەکراوە یان گۆڕانی بە سەردا هاتووە (تحویر)کراوە لە ئۆتۆمبێلی ئاسایی بۆ زرێپۆش لە تۆمارگەیەکی تایبەتی باوەڕپێکراو لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ.

٤-پێویستە ڕەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی هاتووچۆ یان دەسەلات پێدراو وەربگیرێت لە کاتی گواستنەوەی موڵکیەتی زرێپۆش لە فرۆشیار بۆ کڕیار.

٥-لەکاتی گۆڕینی (تحویر) ئۆتۆمبێلی ئاسایی بۆ زرێپۆش دەبێت ڕەزامەندی وەزیری ناوخۆی لە سەر بێت و لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆوە بنێردرێتە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ بەمەبەستی پێدانی ڕەزامەندی ناردنی بۆ بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدارو پشکنینی بۆ بکرێت و ئەو پارچانەی کە گۆردراوە (تثبیت مواصفات) بکرێت و کرێی پشکنینی لێ وەربگیرێت.

٦- بڕیارەکە ئەو ئۆتۆمبێلە زرێپۆشانە ناگرێتەوە کە بەشێوەی هێنانی کاتی (ادخال کمرك مؤقت) هاتۆتە ناو هەرێم بە مەرجێك بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ بکات بەو ژمارە کاتیە و جۆرو ژمارەی لاشەو مۆدێلەکەی کە دراوەتە ئۆتۆمبێلی دیاری کراو وە ناونیشانی ئەو لایەنەی کە بەکاری دەهێنێت بۆ ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ.

٧- ئۆتۆمبێلی زرێپۆش یان پارچەو جام وکەل وپەلەکانی ئۆتۆمبێلی زرێپۆش (درع) بەپێی پێناسەی گومرگی (دووقات)ی ڕەسمی گومرگی لێوەردەگیرێت.

شانزە : ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی دێنە ناو هەرێم پاشان خاوەنەکانیان ڕەخنەیان هەیە لە سەر مۆدێلەکانیان پێویستە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانیان سەردانی ئەو دەروازەیە بکەن کە ئۆتۆمبێلەکەی لێوەی هاتۆتە ناو هەرێم بەمەرجێك دیاری کردنی مۆدێلەکەی لەسەر پێکهاتەکانی نەبێت .

حەڤدە:

١- لیژنەی هاوبەش لە نێوان بەڕێوەبەرایەتی گومرگی (هەولێر و دهۆك و سلێمانی و هەڵەبجە) و بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆی پەیوەندیدار دروست دەکرێت بۆ چارەسەرکردنی هەر کێشەیەکی ئۆتۆمبێل و ئامێر کە ڕۆژانە دێتە پێش.

٢- بۆ هەر پێشهاتێك و کێشەیەکی ئۆتۆمبێل و ئامێر لە دەروازە سنووریەکان دێتە پێش بە لیژنەی هاوبەش لە ئاستی پارێزگاکان لەگەڵ دەروازە سنووریەکان بڕیاری لە سەر دەدەن ، ئەگەر نەتوانرا چارەسەری بکەن لە ڕێگای لیژنەیەکی باڵای بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ و بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتووچۆ بڕیاری لە سەر دەدرێت و دەبێتە بڕیاری کۆتایی.

هەژدە : ئەو ئۆتۆمبێل و بارهەڵگر و ئامێرانەی کە دێنە ناو هەرێم و ژمارەی لاشەیان ڕەسەنە بەڵام ژمارەکانیان (خۆرکە) لێی داوە و چەند ژمارەیەکیان دیارە و مۆدیلەکەیان ڕێگاپێدراوە پێویستە لە ناو مەنەفێست ئاماژەی پێدرابێت ، وە ئەگەر ئەو بارهەڵگر و ئامێرانەی کە مۆدێلیان لە ناو ژمارەی لاشەیان دیاری دەکرێت بەڵام ژمارەکانی دیار نەبوون ڕێگای پێنادرێت.

نۆزدە : ئەو هاوڵاتیانەی کە عێراقین و ڕەگەزنامەی بیانیان هەیەو ئۆتۆمبێلی خۆیان هێناوەتە ناو هەرێمی کوردستان ، پێویستە بەم شێوەیەی خوارەوە ڕەفتاریان لەگەڵ دا بکرێت:

١- ئەگەر خاوەنەکەی نەیویست ئۆتۆمبێلەکە بگەڕێنێتەوەو لە سەرداواکاری خۆی دەستبەرداری دەبێت، ئەوا ئەو ئۆتۆمبێلە دەبێتە موڵکی وەزارەتی دارایی و ئابووری .

٢- ئەو هاوڵاتیەی ئۆتۆمبێل لەگەڵ خۆی دەهێنێت و داوادەکات نەیگەرێنێتەوە ، هەڵسوکەوتی گومرگی لەگەڵ دا دەکرێت بەم مەرجانەی خوارەوە :-

أ- مۆدێلی ڕێگاپێدراو بێت.

ب-ژمارەی لاشەی ڕەسەن بێت.

ج-لەلایەن کۆمپانیای پشکێنەر پشکنینی بۆ بکرێت و (COC) هەبێت وەکو ئۆتۆمبێلی ئاسایی .
د - ساڵیانەکەی ڕەسەن بێت کە بیسەلمێنێ بەناوی خاوەنەکەیەتی.
ه - ئەو هاووڵاتیە پێویستە عێراقی بێت و بەڵگانامەی عێراقی هەبێت.
و - بە وەکالەت نابێت و بۆ کۆمپانیاش نابێت.
ز - پێویستی بە مۆڵەتی هاووردن نیە.
ح - دەبێت لە ووڵاتی سەرچاوە کاری مراندنی بۆ کرابێت .

بیست : ئەو هاووڵاتیە عێراقیانەی کە لە دەرەوەی ووڵات دەژین و بە ئۆتۆمبێلی تایبەتی خۆیان بە شێوەی کاتی دێنە ناو هەرێمی کوردستان پاشان دەگەڕێنەوە ،پێویستە بەپێی ئەم خاڵانەی خوارەوە هەڵسووکەوتیان لەگەڵدا بکرێت:-

١- ڕێگایان پێدەدرێت بۆ ماوەی (١٨٠) سەدو هەشتا ڕۆژ بمێننەوە پاشان دەبێت ئۆتۆمبێلەکە بگەڕێننەوە بۆ دەرەوەی ووڵات ، وە ئەگەر لەو ماوەیە دواکەوت بۆ هەر ڕۆژێك بڕی (٣) سێ هەزار دیناری لێ وەربگیرێت وەکو سزای دواکەوتن .

٢- ئەگەر ئۆتۆمۆبێلەکە پاش ماوەی (١٨٠) سەدو هەشتا ڕۆژ بە دەست یەکێکی ترەوە بوو وە خاوەنەکەی ئامادە نەبوو ، دەبێت ئەو ئۆتۆمبێلە دەستی بەسەردابگیرێت لە لایەن پۆلیسی هاتووچۆوە و ، ڕەوانەی نزیکترین بەڕێوەبەرایەتی گومرگی بکرێت ، وە ئەگەر خاوەنەکەی دوای (٣) سێ ڕۆژ ئامادە نەبوو ئەوا بەپێی مادەی (١٩١-١٩٢) ی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣) ساڵی ١٩٨٤ ڕێوشوێنی یاسایی بەرامبەر دەگیردرێتە بەر ، ئەگەر خاوەنە ڕەسەنەکەی ئامادە بێت ئۆتۆمبێلەکەی پێ دەدرێتەوە .

٣ - لە جیاتی وەرگرتنی پاسپۆرت مۆرێکی تایبەتی بە هێنانی ئۆتۆمبێل لە پاسپۆرتەکەیان بدرێت لەلایەن بنکەی پاسپۆرتەوەو، جۆرو مۆدیل و ژمارەی لاشە لەسەر پاسپۆرتەکەی تۆمار بکرێت و ناونیشانی تەواوی هاوڵاتیەکە وەربگیرێت و ژمارەی پاسپۆرت و ژمارەی مۆبایل بخرێتە سەر فۆڕمی پشکنینی ئۆتۆمبێلەکە.

٤ - لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی گومرگەوە پشکنینی ئۆتۆمبێلەکە بە خەسڵەتەکانیەوە لە فۆرمێکی تایبەت ڕێك بخرێت.

٥- لەکاتی گەڕانەوەی خاوەن ئۆتۆمبێل لە هەر دەروازەیەکی زەمینی و ئاسمانی ، ڕێگەی پێ نەدرێت تاکو ئۆتۆمبێلەکە دەگەڕێننەوە.

٦- ئەگەر ئۆتۆمبێلەکەی فرۆشتبوو یان خاوەنەکەی نەی گەڕاندبۆوە ، پێویستە ئۆتۆمبێلەکە دەستی بەسەردا بگیرێت لە لایەن پۆلیسی هاتووچۆوە ، یان هەر مەفرەزەیەکی ترو پاشان ڕەوانەی نزیکترین بەڕێوەبەرایەتی گومرگی بکرێت و بەپێی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) سزا بدرێت و بەهای ئۆتۆمبێلەکە لە لایەن لیژنەیەکەوە دیاری بکرێت لە گومرگی پەیوەندیدار.

٧ - پێویستە ئۆتۆمبێلەکە لەم ووڵاتە بهێنرێت کە تۆمار کراوە ، وە سەرەتاکان بەناوی ئەو کەسەوە بێت کە ئۆتۆمبێلەکە دێنێت ، ئەگەر ئەو کەسەی کە ئۆتۆموبێلەکە لێ دەخوڕێت بە ناوی خۆی نەبوو پێویستە شوفێری ئۆتۆمبێلەکە وەکالەتی خاوەن ئۆتۆمبێلەکەی هەبێت لەو ووڵاتەی کە ئۆتۆمبێلەکەی تێدا تۆمار کراوە .

٨ - هەر ئۆتۆمبێلێك مۆدێلی ڕێگا پێدراو نەبوو وە لە دەرەوە (اسقاط) کرابوو ڕێگای پێ نادرێت بەشێوەی کاتی بێتە ناو هەرێم .

٩ - ئەو کەسانەی کە لە دەرەوەی هەرێم دێنەوە و بە ئۆتۆمبێلی تایبەتی خۆیان ، وە فەرمانبەرن یان مامۆستای زانکۆن لە دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێم، دوای وەرگرتنی سەرەتاکان و هێنانی نووسراوی فەرمی لە وەزارەتی پەیوەندیدار دەبێت خەسڵەتەکانی ئۆتۆمبێلەکە دیاری بکات و بۆیان هەیە ئۆتۆمبێلەکانیان لا بێت تا ماوەی (١) یەك ساڵ وە لە کاتی نوێ کردنەوەدا بە هەمان شێوە ڕەزامەندی وەزارەتی پەیوەندیدار بهێنێت.

١٠ - بۆ ئەو کەسانەی کە مامۆستای (زانکۆو پەیمانگاکان)ن و خاوەن ڕەگەزنامەی عێراقین لەدەرەوەی وولات دەژین وە هاوسەری یەکترن واتا (ژن و مێرد)ن، کاتێك بە ئۆتۆمبێلی تایبەتی خۆیان دێنەوە دەبێت ئۆتۆمبێلەکە بە ناوی یەکێکیان بێت و بۆیان هەیە وەکالەت بدەنە یەکتری بە مەبەستی نوێکردنەوەی ماوەی مانەوەیان لە هەرێمی کوردستان.

١١- ئەو هاووڵاتیانەی عێراقین کە ئۆتۆمبێلی تایبەتی خۆیان پێیە و ژمارە بیانین ، کاتێک بیانەوێت سەفەری دەرەوەی وولات بکەن لە ڕێگای فرۆکەخانەکانی هەرێم و ئۆتۆمبێلەکە لە هەرێم بەجێ بهێڵن ، دەبێت ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ و وەزارەتی ناوخۆ وەربگرن و ئەگەر بەرواری مەنەفیستەکانیان (١٨٠) ڕۆژی بەسەردا تێپەڕ نەبووبێت ڕاستەوخۆ ڕەزامەندیان پێ دەدرێت ، ئەگەر تێپەڕ ببوو دەبێت غەرامەی ئەو ماوەیە بکرێت و دەتوانێت ئۆتۆمبێلەکەی تا ماوەی (٣) سێ مانگ لە گۆڕەپانی گومرگ ڕابگرێت و شەوانە (٥,٠٠٠) پێنج هەزار دینار کرێی دانانی ئۆتۆمبێلەکەی لێوەربگیرێت وە دەبێت بەڵێن نامە بدات کە تەنازول بکات لە دوای تێپەڕبوونی (٣) سێ مانگ ئۆتۆمبێلەکە ببێت بەموڵکی حکومەت وە مافی پێدانەوەی نامێنێت ، واتە هەر هاولاتیک کە دەگەڕێتەوەو ئۆتۆمبێلەکەی بەجێ دەهێڵێت تەنها مۆڵەتی (٩٠) ڕۆژی پێ دەدرێت و دوای ئەو ماوەیە ئۆتۆمبێلەکەی دەبێت بەموڵکی وەزارەتی دارایی و ئابووری.

١٢- ئەو هاوڵاتیانەی کە بیانین بە ئۆتۆمبێلی خویان دێنە ناو هەرێم وعێراق داوا دەکەن سەفەر بکەن لە ڕێگای فرۆکەخانەکان و ئۆتۆمبێلەکانیان بەجێ بهێڵین لە ناو حەرەمی گومرگی فرۆکەخانەکان، پێویستە شەوانە (٥٠٠٠) پێنج هەزار دیناریان لێ وەربگیرێت دوای وەرگرتنی رەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ .

بیست و یەک : دەفتەری ڕێپێدانی گەڕانی ئۆتۆمبێل (دفتر رخصة تجوال السيارات).

ئەو هاوڵاتیانەی دانیشتووی هەرێمی کوردستانن بە ئۆتۆمبێلی تایبەتی خۆیان سەفەر دەکەن بۆ دەرەوەی هەرێم بۆ پێدانی دەفتەری گەڕانی ئۆتۆمبێل (رخصة تجوال) لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بکرێت :

١- پێویستە خاوەنی ئۆتۆمبێل و بریکارەکانی هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی بن.

٢- لەکاتی دەرهێنانی دەفتەری گەڕانی ئۆتۆمبێل (دفتر رخصة تجوال السيارات) تەنها بەلێننامەی لە بەشی یاسایی لێ وەربگیرێت کە ئۆتۆمبێلەکە بگەڕێنێتەوە لە ماوەی دیاری کراودا.

٣- دەبێت ئۆتۆمبێلەکە لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆی شارەکانی هەرێم تۆمار کرابێت .

٤- پێویستە خاوەنی ئەو ئۆتۆمبێلانەی کە لە هەرێمی کوردستان دەردەچن داواکاری پێشکەش بە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار بکەن بۆ پێدانی دەفتەری ڕێپێدانی گەڕانی ئۆتۆمبێل .

٥- نیشانەی گڵدانەوە (حجز) لە سەر ئۆتۆمبێلەکە دادەنرێت لە بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار، دوای ئەوەی بەڕێوەبەرایەتی گومرگ نووسراوێك ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی پەیوەندیدار دەکات ، بۆ دڵنیابوون لە سەرەتاکان و ئەنجام نەدانی مامەڵەی فرۆشتن و بەناوکردن بۆ ئۆتۆمبێلەکە تا وەکو بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار ئاگاداریان دەکاتەوە لەگەڕانەوەی ئۆتۆمبێلەکە.

٦- بۆ ئۆتۆمبێلی میری دەبێت نووسراوی فەرمی لە وەزارەتی داواکار ئاڕاستەی بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار بکرێت بە واژووی وەزیر یان بریکاری وەزیر .

٧- بۆ پێدانی دەفتەری ڕێگاپێدان خاوەن ئۆتۆمبێل بۆی هەیە دوو شوفێر دیاری بکات لە ڕێگای وەکالەتی لێخوڕینی ئۆتۆمبێل وە لە کاتی دیاری کردنی ناوی شوفێر یان زیادکردنی ئەگەر دەفتەرەکەی بەرواری بەسەر نەچوو بوو ئەو کات هیچ ڕەسمێکی لێ وەرناگیرێت تەنها ناوی شوفێر لەسەر دەفتەرە کۆنەکە زیاد دەکرێت، وە ئەگەر دەفتەرەکە بەرواری بەسەرچوو بوو ڕەسمی دەفتەرێکی تری لێ وەردەگیرێت .

٨- بۆ پوچەڵ کردنەوەی دەفتەری گەڕانی ئۆتۆمبێل پێویستە بەڵگەی سەلماندنی گەڕانەوەی ئۆتۆمبێلەکەی هەبێت وەك هێنانی ئۆتۆمبێل یان مۆری گەڕانەوەی ئۆتۆمبێلەکەی لەسەر بێت .

٩- بڕە پارەی دیاری کراو وەردەگیرێت وەك ڕەسمی پێدانی دەفتەری گەڕانی ئۆتۆمبێل بەم شێوەیەی خوارەوە:

أ - بۆ ئۆتۆمبێلی بارهەڵگرو کرێ و تایبەت بڕی (١٦٠,٠٠٠) سەد و شەست هەزار دینار وەردەگیرێت بۆ دەفتەری ماوەی (٣) سێ ساڵی.

ب - بۆ ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر و کرێ و تایبەت بڕی (١٢٠,٠٠٠) سەد و بیست هەزار دینار وەر دەگیرێت بۆ دەفتەری ماوەی (٢) دوو ساڵی.

ج - بۆ ئۆتۆمبێلی بار هەڵگر و تایبەت یان کرێ بڕی (٨٠,٠٠٠) هەشتا هەزار دینار وەردەگیرێت بۆ دەفتەری ماوەی (١) یەك ساڵی .

د - بڕی (٤٠,٠٠٠) چل هەزار دینار وەردەگیرێت بۆ دەفتەری یەک سەفەری لە هەر بەڕێوەبەرایەتیەك بێت.

١٠ - لەکاتی دەرچوون و گەڕانەوەی ئۆتۆمبێل لە دەروازەکان کرێی پشکنینیان لێ وەردەگیرێت بۆ ئەوانەی کە دەفتەری گەڕانی ئۆتۆمبێلیان هەیە بەپێبخشتەی کرێ ی پشکنینەکان لە ئەحکامی گشتی /خاڵی ٣٠.

١١ - لە کاتی پووچەڵ کردنەوەی دەفتەری ڕێگاپێدان ئەگەر ئوتۆمبێلەکەی ئامادە بوو پێویست ناکات سزای مۆرنەکردنی پاسپۆرت یان دەفتەری لێ وەربگیرێت.

١٢ - لەکاتی نەگەڕانەوەی ئۆتۆمبێلەکە دوای ئاگادار کردنەوەی خاوەنەکەی لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار ئەگەر خاوەنەکەی لە ماوەی مانگێك دوای ئاگادار کردنەوە پابەند نەبوو بەگەڕانەوەی ئۆتۆمبێلەکەی بەپێی ماددەی (١٩١-١٩٢)ی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) ڕێوشوێنی یاسایی بەرامبەر دەگیردرێتە بەر.

١٣ - بەڕێوەبەرایەتی گومرگی دەروازە فەرمیەکان لە حاڵەتی زۆر پێویست بۆیان هەیە دەفتەری یەك سەفەری ڕێپێدان بدەن بەو ئۆتۆمبێلانەی تایبەتن ، لە دوای گەڕانەوەیان دەفتەرەکەیان لێ وەردەگیرێتەوە .

١٤ - ئەو ئۆتۆمبێلانەی دەفتەری گەڕانی ئۆتۆمبێلیان بۆ کراوەو دەبرێنە دەرەوەی وولات , لەو وولاتە ئۆتۆمبیلەکە لە ناو دەچێت بە هۆی (دزین، سووتان، وەرگەڕان،..) و ئەمەش دەبێتە هۆی لەناوچوونی دەفتەرەکە. لەم حاڵەتەدا پێویستە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار بگەڕێتەوە بۆ بڕیاری دادگای ئەو وولاتەو ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگی پێ وەرگیرێت و دەفتەرەکە پوچەڵ بکرێتەوە.

١٥ - ئەو بیانیانەی کە لە کوردستان نیشتەجێن وە ئۆتۆمبێلی هەرێمی کوردستانیان بەناوەوەیە یان بەناوی کۆمپانیاکەیانە ڕێگایان پێ دەدرێت بە ئۆتۆمبێلی خۆیان سەفەر بکەن بۆ دەرەوەی هەرێم بەپێنووسراوی وەزارەتی ناوخۆی هەرێم ژمارە (١٢٣٦٧) لە ٢٠١١/٦/٦ وە بە نووسراوی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ بە ژمارە (٦٢٠٨) لە ٢٠١١/٦/٢٧ گشتاندن کراوە بە مەرجێك کفالەت بدات ئۆتۆمبێلەکە بگەڕێنێتەوە ، ئینجا دەفتەری ڕێگاپێدانی (رخصة تجوال)ی پێبدرێت.

بیست و دوو :

١ - ئەو ئۆتۆمبێل و پاصانەی بیانین کە وەك کرێ و تایبەت کار دەکەن لە دەروازە سنووریەکان بۆ ماوەی (٣٠) سی ڕۆژ ڕێگایان پێ دەدرێت لە ڕێکەوتی تەواو بوونی مۆڵەتیان و تا مۆڵەتی نوێ دەردەهێنن ، لە سەروو ئەو ماوەیە بۆ هەر ڕۆژێك بڕی (٣٠٠٠) سێ هەزار دیناریان لێوەربگیرێت .

٢ - ئەو هاووڵاتیە بیانیانەی بە ئۆتۆمبێلی تایبەتی خۆیان دێنە هەرێمی کوردستان و کار دەکەن یان کۆمپانیایان هەیە بە ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ ڕێگایان پێدەدرێت بۆ ماوەی (٦) شەش مانگ بمێننەوە بە مەرجێك ماوەی ئیقامەکەیان یەکسان بێت و بەسەر نەچووبێت.

بیست وسێ : ئەو هاولاتیە عێراقیانەی لە دەرەوەی وولات لەسەفارەتەکان و نوسینگەکان کار دەکەن لەکاتی گەڕانەوەیان بۆ وولات بەیەکجاری ، دەتوانن ئۆتۆمبێلێك بۆخۆیان بهێنن بۆ ڕێگا پێدانی مۆدیلەکەیان دەبێ (٥) پێنج ساڵ زیاتر بەسەر بەرواری دروست کردنی تێپەڕ نەکردبێت بە مەرجێك ڕەزامەندی وەزارەتی دەرەوەی عێراقی فیدراڵ یان ڕەزامەندی فەرمانگەی پەیوەندیەکانی دەرەوەی هەرێمی کوردستانی لەگەڵ دا بێت و بەپێی بڕیاری (٢١٦)ی ساڵی (٢٠١١) بەپێی کەمترین مۆدیلی ڕێگە پێدراوی ناو پێناسە رەسمی گومرگی لێ وەردەگیریت.

بیست وچوار : هەموو هاووڵاتیەك کە هەڵگری ڕەگەزنامەی عیراقی بێت بۆی هەیە یەک جار ئۆتۆمبێلێك بە لێخوڕین هاوورده بکات و پێویست بە مۆڵەتی هاووردن ناکات بەڵام گشت مەرجەکانی هێنانی ئۆتۆمبێلی لەسەر جێ بەجێ دەکرێت.

بیست وپێنج : لەکاتی هێنانی ئۆتۆمبێلی ئەنتیك (کلاسیك) بۆ ناو هەرێم دەبێت پەیڕەوی ئەو خاڵانەی خوارەوە بکرێت :

١ - ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆی هەبێت .

٢ - نابێت تەمەنی ئۆتۆمبێلەکە لە(٤٠) چل ساڵ کەمتربێت .

٣ - دەبێت ژمارەی لاشەی ڕەسەن بێت .
٤ - بەڵگەنامەی ڕەسەنی ئەو وولاتەی هەبێت کە لێی هاووردە کراوە .
٥- بەڵێننامە لە خاوەنی وەربگیرێت کە مافی کەسی بە سەرەوە نیە .
٦- ئۆتومبێلی کلاسیک هەموو جۆرێک هاوشێوەی ئۆتومبێلەکانی (جۆری ئاسایی) ناو خشتەی پێناسەی گومرگی بە بەرزترین مۆدێلی ڕێگە پێدراو گومرگ دەکرێت.

بیست وشەش : سەبارەت بەو ئۆتۆمبێلە بەکارهاتووانەی هاووردەی هەرێمی کوردستان دەکرێت بەپێی ئەو ڕێنماییانەی کە لەلایەن وەزارەتی دارایی و ئابووری و وەزارەتی ناوخۆ دەردەچێت هەڵس و کەوتیان لەگەڵ بکرێت.

بیست وحەوت : لەکاتی هاتنی ئۆتۆمبێلی صالۆن و استیشنی بەکارهاتوو لە دەرەوەی هەرێم بۆ ناو هەرێم لە کاتی پشکنین کار بە لیستی کۆدی نێو دەوڵەتی یان ئەو سەرەتاییانەی کە لەگەڵ ئۆتۆمبێلەکەدان کە لە وولاتی دروست کەر دیاری کراوە بکرێت.

بیست وهەشت : لەکاتی هاتنی ئۆتۆمبێلی بارهەڵگری بەکارهاتوو و نوێ لەگەڵ ئامێری ئینشائی و کشتوکاڵی بۆ ناو هەرێم ئەگەر لە کۆدەکەدا وولاتی دروستکەری (بلد المنشأ) دیار نەبوو بە لیژنەیەك شوێنی دروستکەری دیاری بکرێت بە بەراورد کردن لەگەڵ سەرەتاکان .

بیست ونۆ : هەموو ئۆتۆمبێل و بارهەڵگرێك و ئامێرێك لە کاتی هاتنی بۆ ناو هەرێم دەبێ ژمارەی لاشەی ڕەسەن بێت .

سی : لە کاتی هاووردەکردنی ئامێر و ئامێری کشتوکاڵی پێویستە مۆڵەتی هاووردەکردنیان هەبێت و بە بێ مۆڵەت ڕێگایان پێ نادرێت بێنە ناو هەرێم وە دەبێت بە ناوی کۆمپانیاوە بێت نەك کەسی (شخص) .

سی ویەک : لە کاتی هاتنی ئۆتۆمبێل و ئامێر بە شێوەی کاتی بۆ ئەنجام دانی پرۆژە لە ناو هەرێم لە لایەن ئەو کۆمپانیایانەی کە گرێبەستیان هەیە ، پێویستە گرێبەستەکە بە کوردی یان عەرەبی بێت لە گەڵ هەر وەزارەتێکی سەر بە حکومەتی عێراق و هەرێم و پێویستە نووسراوی لایەنی پەیوەندیداری لە گەڵ بێت، دواتر بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ نوسراویان بۆ بکرێت وە لە دەروازە سنووریەکان کەفالەتیان لێ وەربگیرێت و بۆ هەر ئۆتۆمبێل و ئامێرێك بڕی (٥٠$) پەنجا دۆلار مانگانە لێیان وەربگیرێت وەك ڕەسمی مانەوە (مقطوع) ، جگە لە پرۆژەکانی وەبەرهێنان ، ئینجا ڕێگایان پێدەدرێت بە پێی ئەو ماوەیەی کە لە گرێبەستەکەدا دیار کراوەو، لەکاتی گەڕانەوەیان پێویستە ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار بهێنێت ، بەپێچەوانەوە هەر کۆمپانیایەك گرێبەستی نەبێت ڕێگای پێنادرێت ئۆتۆمبێل و ئامێر بێنێتە ناو هەرێم بۆ ئەنجامدانی پرۆژە یان کارکردن .

سی ودوو : ئۆتۆمبێلی(پیك اب)بە هەموو جۆر و شێوەکانیەوە ڕێگای پێ نادرێت بە شێوەی گەشتیاری بێتە ناو هەرێمی کوردستان.

سی وسێ : هیچ کۆمپانیایەك بۆی نیە ئۆتۆمبێل هاووردە بکات بۆ ناو هەرێم بە لێخوڕین تەنها دەبێت بەشحن هاووردەی بکات.

سی وچوار : هەر کۆمپانیایەك یان هاووڵاتیەك ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ و دارایی هەبێت بەهاووردەکردنی ئۆتۆمبێلی خوار مۆدیلی ڕێگا پێدراو ڕەسمی گومرگی لێ وەربگیرێت بەپێی یەکەم مۆدێلی ڕێگا پێدراو بە (دووقات).

سی وپێنج : بۆ ئەو ئۆتۆمبێل و ئـامێرانەی دێـنە سـنورەکانی هەرێمـی کوردسـتان بە مەبەسـتی هـاوردەکردن ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بکەن :

١- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی بە مەبەستی گومرگ کردن هاوورده دەکرێن نابێت دابگیرێن لە سەر ئۆتۆمبێلی بارهەڵگرەکە (شحن) تا وەکو کاری گومرگیان بۆ ئەنجام دەدرێت.

٢- ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی ژمارەی لاشەیان چاپی دەرەوەیە و پلێتی قەمارەیان کەوتـووە یـان دەسـتکاری کراوە یان مۆدێلیان ڕێگا پێدراو نیە یان لەبەر هەر هـۆیەکی تـر کە بڕیـاری گەڕانەوەیـان بـۆ دەردەچێـت ، بەڕێوەبەرایەتی گـومرگی دەروازە ڕاسـتەوخۆو بە نووسـراو بە ئیمێـڵ ئاگـاداری بەڕێـوەبەرایەتی گشـتی گومرگ دەکاتەوە و گشتاندنی پێ دەکرێت بۆ هەر یەك لە سنوورەکان و دەبێت لەو سـنووره بەڵـێن نـامەی لێ وەربگیرێت کـە ئۆتۆمبیلەکـە یــان ئامێـرەکـە بگەڕێنێـتەوە و نەچێــتە هیــچ سـنوورێکی تـرەوە ، بــە پێچــەوانـەوە بەرپـرس دەبێـت بەرامـبەر یاسا . ئەگەر خـاوەنەکەی پابەنـد نەبـوو بـردیە سـنوورێکی تـر بکرێتە کێشەی گومرگی و بەپێی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤)ی هەمـوارکراو هەڵسـوکەوتی یاسـایی لەگەڵـدا بکرێـت ئەگەر لە لایەن کۆمپانیـایەکی تـرەوە هێنـرایەوە پێویسـتە بە هەمـان شـێوە بگەڕێنرێتەوەو بەڵێننامەی لێ وەربگیرێت کە نایگێڕێتەوە لە هیچ دەروازەیەکی ترەوە.

٣- بەڵگەنامەی ئۆتۆمبێل و ئامێرەکە ڕەسەن (اصلی) بێت و ئەگەر کۆپی بێت پێویسـتە پەسـند کـراو بێـت لە لایەن ئەو وولاتەی کە لێی هاتووە.

٤- ئۆتۆمبێل و ئامێر کیلۆمەتر سفر دەبێ بڕوانامەی ووڵاتی دروست کەر (شهاده منشأ)ی هەبێت .

٥- بـۆ ئۆتـۆمبێلی بەکارهـاتوو دەبـێ سـاڵیانە و بەڵگەنـامەی ئەو ووڵاتەی هەبێـت کە لێـی هـاتووە بە فەرمـی سەرەتاکانی لە ووڵاتی هاتووەوە کوژابێتەوە واتا (اسقاط) کرابێت.

٦- هاتنی ئۆتۆمبێل و ئامێر (ئەوروپی و ئەمریکی) بەکارهاتوو بۆ ناو هەرێم دەبێت سەرەتاکانی ئۆتۆمبێل و ئامێرەکان و ساڵیانەی بیانی لەگەڵدا بێت.

٧- هاتنی ئۆتۆمبێل و ئامێر (ووڵاتانی ئاسیایی و ئەفریقی و عەرەبی) بەکارهاتوو لیست یان (شهاده تسفیر) لەگەڵ فۆڕمی پشکنین و پسوولەی پارە وەرگرتنەکە لەگەڵ سەرەتاکان (اولیات) هەڵبگیرێت , بە مەرجێک ئاماژە درابێت بە ناوی کۆمپانیای هاوردەکراو.

سی وشەش: سەبارەت بەو ئۆتۆمبێلە بارهەڵگرانەی لە دەروازەکان کاردەکەن و ژمارەی کاتین و تۆمار نەکـراون یان هەڵگری تابلۆی پارێزگاکانی عێراقن بەم شێوەی خوارەوە هەڵسووکەوتیان لەگەڵ بکرێت :

١- ئەو ئۆتۆمبێلانەی هەڵگری ژمارەی کاتی (دهۆك ، سلێمانی ، هەولێر ، هەڵەبـجە)ن ڕێگایـان پێنەدرێـت کـار بکەن هەتا تۆمار دەکرێن لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتوچۆی پارێزگاکانی هەرێم.

٢- ئەو ئۆتۆمبێلانەی کە هەڵگری تابلۆی پارێزگاکانی عێـراقن کـارتی زانیاریـان پێـدراوە ئاسـاییە کـار بـکەن و ڕێگایان پێ بدرێت .

٣- ئۆتۆمبێلی بارهەڵگر (فحص مؤقت) بە هەمان برگەی (١) یەك ، ڕێگای پێنەدرێت هەتا تۆمار دەکرێت لە سنووری حکومەتی ناوەندی و کارتی زانیارییان پێدەدرێت لە هەرێم وەکو بڕگەی (٢) دوو هەڵسووکەوتی لەگەڵ دا بکرێت .

سی وحەوت : هەر ئۆتۆمبێلێك لە بنەڕەتدا ژمارەی لاشەی حەفر نەبوو (جگە لە مواصفاتی ئەمریکی) تەنها پلێتی هەبوو بە مەرجێك پلێتەکەی ڕەسەن بێت و مۆدیلی ڕێگاپێدراو بێت ، کاری گومرگی بۆ ئەنجام دەدرێت وە بەپێچەوانەوە ڕێگایان پێ نادرێت.

سی و هەشت : هەر ئامێرێك لە بنەڕەتدا ژمارەی لاشەی بە حەفر نەبوو تەنها پلێتی هەبوو بە مەرجێك پلێتەکەی ڕەسەن بێت و مۆدیلی ڕێگا پێدراو بێت ، کاری گومرگی بۆ ئەنجام دەدرێت و ڕەوانەی گومرگی پەیوەندیدار دەکرێت بۆ پێدانی دروشم و ژمارەی هەرێم بۆ لاشەکەی.

سی و نۆ : ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی بۆ پرۆژەکان بە شێوەی کاتی دێنە ناو هەرێمی کوردستان و مۆدێلیان ڕێگا پێدراوەو ، کۆمپانیا داوا دەکات تۆماری بکات دەبێت بەپێی ڕێنمایی نووسراوی لایەنی پەیوەندیدار بهێنێت پاشان بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ ڕەزامەندی دەدات و ئینجا هەڵسوکەوتیان لەگەڵ دەکرێت لەو سنوورەی هاتۆتە ناو هەرێم وەکو ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی کە یەکەم جار هاوردە دەکرێن بۆ گومرگ کردن لەڕووی سەرەتاو ژمارەی لاشەیان.

چـل: سزای گومرگی سەبارەت بەدەستکاری کردنی ژمارەی لاشەی عارەبانەی (تەنکەر، قلاب ، لۆری ، هاوشێوەکانی، ..) بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

١- سزا گومرگی بە ڕێژەی (٣٪) لە بەهای لاشەی عارەبانە کە لە پێناسەدا دیاریکراوە وەردەگیرێت.

٢- دوای یەکلاکردنەوەی کێشەکەی پێویستە ژمارە و دروشمی گومرگی هەرێمی پێ بدرێت.

چل و یەک : ئەو کۆمپانیایانەی ئۆتۆمبێل و ئامێر هاووردەی ناو هەرێم دەکەن لە کاتی پشکنین دەردەکەوێت ئۆتۆمبێل و ئامێرەکان کێشەیان هەیەو بڕیاری گەڕانەوەیان لە سەر دەدرێت لەلایەن گومرگی دەروازەکان و بەریوەبەراریەتیە گومرگیەکانی تر یان بەپێبڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند ، دەبێت ماوەی یەك مانگ مۆڵەتیان پێ بدرێت بۆ گەڕاندنەوەی ، ئەگەر لەو ماوەیەدا پابەند نەبوون بە گەڕاندنەوەیان بکرێتە کێشەی گومرگی بە پێی ماددەی (٢٦٢) لە یاسای گومرگی عێراقی ژمارە (٢٣) ی ساڵی (١٩٨٤) هەڵسووکەوتیان لەگەڵ دا بکرێت.

چل و دوو : ڕێگەدەدرێت بە هاوردەکردنی ماتۆرسایکل لە قەبارە (١٢٥ سی سی) کەمتر نەبێت لە جۆری (٢ تایە، سێ تایە، چوار تایە) و دەبێت لە کوالێتی کۆنترۆلی جوری وپشکنینی خاڵە سنوریەکان دەربچێت و مۆدێلی هەمان ساڵ بێت واتە تەنها یەک مۆدێل ڕێگە دەدرێت بەپێی نوسراوی وەزارەتی ناوخۆ ژمارە (١١٩٢٢) لە ٢٠١٩/٧/٣ .

چل و سێ : ئەو ئۆتۆمبێل وئامێرانەی دەیانبەنە دەرەوەی هەرێم بە یەک جاری و پاشان وولاتی دراوسێ ڕێگای پێ نادات بڕوات ، لە کاتی گەرانەوەی ماوەکەی دەبێت لە یەک مانگ زیاتر نەبێت و رەزامەندی وەزارەتی ناوخۆ وەربگیرێت ، پاشان بە کرێ ی پشکنین بە مەرجێک هەمان ئۆتۆمبێل و ئامێر بێت ڕێگەی پێ دەدرێت داخلی هەرێمی بکاتەوە. دوای ئەو ماوەیە بەپێی پێناسەی گومرگی ئەگەر مۆدێلی ڕێگەپێدراو بوو گومرگ دەکرێت و ، ئەگەر مۆدێلی ڕێگە پێدراو نەبوو بە کەمترین مۆدێلی ڕێگا پێدراو گومرگ دەکرێت.

چل و چوار : بۆ ئەو ئۆتۆمبێل و ئامێرانەی ژمارەی لاشە و کابینەی (هەرێم) یان وەرگرتووە لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی گومرگی (هەولێر , دهۆک , سلێمانی)، پاشان سەرەتای ئۆتۆمبێلەکە دەگوازرێنەوە بۆ پارێزگایەکی تر ، ئەگەر ژمارەی لاشەی کاڵ بووەوە و بۆی بگوردرێت تەنها کرێی پشکنین و کرێی لێدانی پنتەی لێ وەربگیرێت دوای وەرگرتنی راستی و دروستی ژمارەکە لەو بەرێوەبەرایەتیەی کە پێشتر ژمارەکەی پێداوە ، بەڵام ئەگەر ژمارەو دروشمەکە هیچ کێشەیەکی نەبوو بۆی دەچەسپێنرێت .

چل و پێنج : هەر بڕیارو ڕێنماییەک کە لە لایەن وەزارەتی ناوخۆو وەزارەتی داراییەوە بە مەبەستی ڕێکخستنی بازرگانی و مەرجەکانی هاوردە کردنی ئۆتۆمبێل و ئامێرەکان دەربچێنرێت کاری پێ دەکرێت.

بەشی شەشەم

ڕێنمایی جێ بەجێ کردنی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی ١٩٨٤ی هەموار کراو تایبەت بە تاوان و سەرپێچەکانی گومرگ (الجرائم الكمركية) وە چۆنیەتی یەکلایی کردنەوەی کێشە گومرگیەکان.

یەکەم: مەبەست لەو رەسمانەی کە بە رێژەیەکی دیاری کراو دەسەپێنرێت لە چوارچێوەی سزای گومرگی بریتین لە (رەسمی گومرگی و رەسمەکانی تر و باجەکان) کە لە لایەن گومرگەوە وەردەگیرێت.

دووەم: کار بکرێت بە ڕێنماییەکانی تایبەت بە جێبەجێکردنی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) بۆیەکلاکردنەوەی کێشە گومرگیەکان لە گشت بەرێوەبەرایەتیە گومرگیەکانی هەرێم بەم شێوەیەی خوارەوە:-

١ - ئاماژە بە یاسای (ضبط الاموال المهربة والممنوع تداولها) ژمارە (١٨) ی ساڵی ٢٠٠٨ / ماددەی (٣) بڕگەی یەکەم هەموو ئەو کاڵاو کەل وپەلانە دەگرێتەوە کە لە بەرێوەبەرایەتیەکانی گومرگ و دەروازەکان وسنوورەکان دەستیان بەسەردا دەگیرێت وەک مەڕ ومالاّت بەرهەمە نەوتیەکان و ئۆتۆمبێل وئامێرو ئەو بابەتانەی کە لە بازاڕەکاندا کڕین وفرۆشتنیان قەدەغەیە .

٢ - دەسەڵاتی بەڕێوەبەرایەتیە گومرگیەکان بۆ یەکلاکردنەوەی کێشە گومرگیەکانی هاوردە و هەناردەکردنی کاڵا تا بەهای (قیمة البضاعة) (٢٥,٠٠٠,٠٠٠) بیست و پێنج ملیۆن دینار دەبێت بۆ سەرجەم بەڕێوەبەرایەکانی گومرگ جگە لە بەڕێوەبەرایەتیەکانی گومرگی (ئیبراهیم خلیل ، باشماخ ، حاجی ئۆمەران ، گەرمیان ، فڕۆکەخانەی نێودەوڵەتی هەولێر ، فڕۆکەخانەی نێودەوڵەتی سلیمانی) کە دەسەڵاتی یەکلاکردنەوەی کێشەکانی گومرگییان تا بەهای (قیمة البضاعة) (٥٠,٠٠٠,٠٠٠) پەنجا ملیۆن دینار دەبێت ، لەو بڕە زیاتر بوو پێویستە کێشەکە بۆ یەکلاکردنەوەی رەوانەی دادگای گومرگی پەیوەندیدار بکرێت.

٣- دەسەڵاتی بەڕێوەبەرایەتیە گومرگیەکان بۆ یەکلاکردنەوەی کێشە گومرگیەکانی (زێڕی کەسی) تا بڕی (٢٥٠ غرام) و (زیوو) تابڕی (١٠٠٠ غرام) دەبێت و بەهاکان بەپێی (بەشی چوارەم/ خاڵی ٥/أ،ب) دابنرێت.

٣- (مەڕ ومالاّت و ڕەشە وولاّخ و ئاژەڵ ، پەلەوەری زیندوو، مێش هەنگوین، ماسی زیندوو، بابەتی خێرا بەسەرچوو، بابەتی خێرا گڕگرتوو) بەهاکەی هەرچەند بێت لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەکانی گومرگی پەیوەندیدار بەپێی یاسای گومرگی ژمارە(٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) یەکلایی دەکرێتەوە.

سێیەم : هەموو ئەو بڕە پارانەی کە وەک و سزا لە ماددەکانی ناو یاسای گومرگی ژمارە(٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) وەکو سزا دیاری کراون پێویستە جارانی (کەڕەتی) (١٥٠) سەد وپەنجا دینار بکرێت .

چوارەم :

أ - جۆری سەرپێچی گومرگی بەم شێوەیە وەربگیرێت :

ژ	جۆری سەرپێچی	بڕی سزا بە دینار
١	هەر سەرپێچیەک کە لە یاساو بڕیاری گومرگی دەقی لەسەر نەهاتبێت واتە سەرپێچیەکە دیاری نەکرابێت	(٢٥٠٠٠- ١٠٠٠٠٠٠) بیست و پێنج هەزار تا یەک ملیۆن
٢	پێبژاردنی زیاد کردن یان گۆڕینی ناوی بازرگان لەسەر(جەمەرە/ CMR)	١٠٠٠٠ دە هەزار
٣	پێبژاردنی دەستکاری کردنی ژمارەی کێش لەسەر مەنەفێست جگە لە ناوبراوەکان (جەمەرە/ CMR)	٢٥٠٠٠ بیست و پێنج هەزار
٤	پێبژاردنی نەهێنانی (جەمەرە/ CMR) سەرپێچی وونبونی مەنەفێست و پسولەی (٣٧ أ) و پسوولەی وەرگرتنی ڕەسمی گومرگی و ناسنامەی باج	٣٠٠٠٠ سی هەزار
٥	پێبژاردنی خۆدزینەوە لە مۆر نەکردنی پاسپۆرت	٥٠٠٠٠ پەنجا هەزار
٦	پێبژاردنی دوا کەوتنی ئۆتومبێلی بارهەڵگری بیانی لە کاتی گەڕانەوەی دوای (٣٠) ڕۆژ بۆ هەر ڕۆژێک	٥٠٠٠ پێنج هەزار
٧	پێبژاردنی وونبونی فیشەی کۆمپیوتەری هاتن	٢٥٠٠٠ بیست و پێنج هەزار
٨	پێبژاردنی وونبونی فیشەی تەرازووی هاتن	٢٥٠٠٠ بیست و پێنج هەزار
٩	پێبژاردنی وونبونی نوسراو بۆ بەڕێوەبەرایەتیەکانی هاتووچۆ	١٠٠٠٠ دە هەزار
١٠	پێبژاردنی ڕاستکردنەوەی (ژمارە ، ناوی شۆفێر) لە کاتی گەڕانەوە	٢٥٠٠٠ بیست و پێنج هەزار
١١	پێبژاردنی مۆر نەکردنی دەفتەری ڕێگە پێدان	٣٠٠٠٠ سی هەزار
١٢	پێبژاردنی دواکەوتنی نوێ کردنەوەی مۆڵەتی بریکارو یاریدەدەری دەرهێنەری گومرگی دوای دە ڕۆژ لە تەواو بوونی مۆڵەتەکە بۆ هەر ڕۆژێک و تا (٩٠) ڕۆژ . دوای ئەو ماوەیە لە ڕێ ی لیژنەی تایبەتمەندی بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگەوە یەکلابکرێتەوەو بڕیاری کۆتایی دەدرێت لە لایەن بەڕێوەبەری گشتی.	٥٠٠٠ پێنج هەزار
١٣	تێپەڕینی ئەو ئۆتومبێلانەی لە ڕێگەیەکی ترەوە دێن	٣٠٠٠٠ سی هەزار

ب - بە لەبەرچاو گرتنی ماددەی (١٦٩) لە یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) ی هەموارکراو ئەم کرێ و خزمەتگوزاریانە وەردەگیرێت :-

ژ	جۆری خزمەتگوزارییەکان	کرێی خزمەتگوزاریەکان بە دینار
١	کرێی لەناوبردنی کەل وپەل	١٠٠ سەد دینار بۆ یەك کگم
٢	کرێ عەمبار کردن لە کۆگا بۆ یەك ڕۆژ بۆ هەر تەنێك	٣٠٠٠ سێ هەزار دینار بۆ یەک تەن
٣	کرێ دانان و بارکردنی شۆفەل و حەفارە و ئالیات	٥٠٠٠٠ پەنجا هەزار دینار
٤	کرێی دانان و بارکردنی کەل وپەل	٥٠٠٠ پێنج هەزار دینار بۆیەك تەن
٥	کرێی زەوی بۆ دانانی ئۆتۆمبێلی بچووك و تایبەت لە گۆڕەپانی گومرگ	٥٠٠٠ پێنج هەزار دینار بۆ ٢٤ کاتژمێر

پێنجەم : چۆنیەتی دابەشکردنی بارمتە و کێشە و سزا گومرگیەکان (امانات الدعاوی الکمرکیة) بەپێی ماددەی (٢٦٦) لە یاسای ژمارە (٢٣) ساڵی ١٩٨٤ .

- ڕێژەی (٥٠٪)بکرێت بەداهاتی کۆتایی حکومەت .
- ڕێژەی (٥٠٪) بۆ دەستگیرکاران و صندوق ادخار .
- ڕێژەی(٥٠٪)ی دەستگیر کاران و صندوق ادخار دەکرێتەوە بە ١٠٠٪ وە بەم شێوەیە دابەش دەکرێت :
- ڕێژەی(٨٠٪) بۆ دەستگیرکاران و هەواڵدەر (مخبر).
- ڕێـژەی (٢٠٪) بۆ صندوق ادخار .
- ڕێژەی (٨٠٪)ی دەستگیرکاران ومخبر دەکریتەوە بە ڕێژەی لە (١٠٠٪)بەم شێوەیە کاری لەسەر دەکرێت:

١ - بۆ ئەو کیشانەی کە لە ناو حەرەمی گومرگی دەگیرێن لە لایەن هەر لایەکەوە بێت بەم شێوەیە دابەش دەکرێت :

ڕێژەی(٤٠ ٪) بۆ فەرمانبەرانی گومرگ .

- ئەگەر مخبر هەبوو (٦٠٪)بۆ مصادرین و مخبر وە ڕێژەی(٦٠٪)دەکرێتەوە بە(١٠٠٪)بەم شێوەیە دابەش دەکرێت :
- ڕێژەی (٥٠٪) بۆ مصادرین (دەستگیرکاران) .
- ڕێژەی (٥٠٪) بۆ مخبر .

٢ - بۆ ئەو کێشانەی دەرەوەی حەرەمی گومرگی(٨٠٪)ی دەستگیرکارن و مخبر بکرێتەوە بەڕێژەی(١٠٠٪)وە بەم شێوەیە دابەش بکرێت :

- ڕێژەی(٣٠٪) بۆ فەرمانبەرانی گومرگ .
- ڕێژەی(٧٠٪) بۆ مصادرین (دەستگیرکاران) و مخبر .

ـ ئەگەر مخبر هەبوو ڕێژەی(٧٠٪) ی مصادرین (دەستگیرکاران) ومخبر دەکریتەوە بە(١٠٠٪)وە بەم شێوەیە دابەش دەکرێت .

- ڕێژەی (٧٥٪) بۆ مصادرین .
- ڕێژەی(٢٥٪) بۆ مخبر .
- ڕێژەی صندوق ادخاری ساڵانە کە (٢٠٪) دەکرێتەوە بە ڕێژەی(١٠٠٪)وە بەم شێوەیە دابەش دەکرێت :
- ڕێژەی (٦٠٪) بۆ فەرمانبەرانی بەرێوەبەرایەتیە گومرگیەکان .
- ڕێژەی (٢٥٪) بۆ دیوانی وەزارەتی دارایی وئابووری .
- ڕێژەی (١٥٪) بۆ بۆ فەرمانبەرانی بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ .

٤- وەرگرتنی پشکی مصادرین یان(مخبر) ئەگەر لە (٢.٠٠٠.٠٠٠) دوو ملیۆن زیاتر بوو پێویستە ڕەزامەندی وەزیری دارایی وئابووری لەسەربێت .

بەشی حەوتەم
(کشتوکاڵی و پەلەوەری و ئاژەڵی)

١- هەموو بەرووبومێکی کشتوکاڵی چێنراوی ناوخۆی هەرێم و بەروبومی خۆماڵی خۆرسك وەكو (قارچک و دۆمەلان و گیای خۆرسك بە هەموو جۆرەكانیەوە) لە كاتی هەناردەكردن تەنها كرێ ی پشكنین و بەهای فۆرم و پوولی داراییان لێ وەردەگیرێت و پێویستی بە مۆلەتی هەناردەی بازرگانی نیە .

٢- بەرووبومی كشتوكاڵی و پەلەوەری و ئاژەڵی هەرێم لەكاتی هەناردەكردن پێویستی بە ڕەزامەندی سەرۆكی ئیدارەی ناوچەكە هەیە كە بەروبوومەكەی لێ دەچێتە دەرەوە بە هەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی كشتوكاڵی ناوچەكە وە یان لایەنی پەیوەندیدار.

٣- مەڕومالاَت و ڕەشە وولاَخ و پەلەوەری زیندووی دەواجن لەكاتی هاوردەكردنی بۆ ناو هەرێم و هەناردەكردنی بۆ دەرەوەی هەرێم پێویستی بەڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هەیە وە پێویستە بۆ ئەم مەبەستە رەچاوی ڕێنماییەكانی ڤێتێرنەری بكرێت.

٤- لەوەرزی بەرهەمهێنانی سەوزە و میوەی هەرێمی كوردستان ڕەچاوی بەرژەوەندی جوتیاران بكرێت و بەهەماهەنگی لەگەڵ ڕێنماییەكانی وەزارەتی كشتوكاڵ كار بە ڕۆژنامەی كشتوكاڵی بكرێت.

٥- هاووردەكردنی دەرمان وپێداویستی كشتوكاڵی و نەخۆشی ئاژەڵی (ڤێتێرنەری) پێویستی بەڕەزامەندی وەزارەتی كشتوكاڵ ولایەنی پەیوەندیدار هەیە، وە لە كاتی هەناردە كردندا تەنها پێویستی بە مۆلەتی هەناردەی بازرگانیەو دەبێت سەرەتای هاوردەكردنی هەبێت .

٦- لەكاتی پێگەیشتنی بەرهەمی ناوخۆی گەنم و جۆ و وەرگرتنی لەلایەن سایلۆكان، هێنانی گەنم و جۆ بۆ ئالیك لەدەرەوەی هەرێم پێویستە (ڕەنگ بكرێت وە بەرێژەی (١٥٪) كەمتر نەبێت) بۆ ئەوەی مامەڵەی كڕین و فرۆشتنی پێ نەكرێت.

٧- هاوردەكردنی ماسی پێویستی به رەزامەندی وەزارەتی كشتوكاڵ هەیە .

بەشی هەشتەم
(بارمتە/ تأمینات) و كەفالەت

یەكەم:

١ - پشت بەستن بە ماددەی(٢٣٦)ی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی ١٩٨٤ ، لە كاتی پێویستدا دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی گومرگ، ڕێگە دەدرێت بە هاووردەكردن یان هەناردەكردنی كاڵاكان بە وەرگرتنی سەرجەم رسومات و باج و كرێ یەكان بە شێوەی (بارمتە / تأمینات) بۆ ماوەیەكی دیاری كراوو دەكرێت لە كاتی پێویستدا ماوەكە درێژ بكرێتەوە.

٢ - بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی و لە كاتی زۆر پێویست دا ڕێگە دەدرێت بە ئازاد كردنی (ئامێرو ئۆتومبێل و كاڵاكان) بەدانانی (بارمتە/تأمینات) بەبڕی ڕسومات و باج و كرێ و بەرزترین سزای گومرگی

٣ – خاڵی (١،٢) بابەتە قەدەغە كراوەكان و ئەو بابەتانەی ڕەزامەنی لایەنی پەیوەندی داریان پێویستە ناگرێتەوە.

دووەم: لەکاتی هەناردەکردنی هەر ئامێر و دەزگا وکاڵاو کەل وپەلێك بە مەبەستی چاککردنەوە یان بۆ هەر مەبەستێکی تر دەبێت رەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی گومرگی لە سەر بێت بەم شێوەیەی خوارەوە مامەڵەی لەگەڵ بکرێت :

١- هەر کاڵاو کەل وپەلێك هەناردەکردنی قەدەغە نەبێت پێویستە (بارمتە/تأمینات)ی بەبڕی رەسمی گومرگی أجورو باجی لێ وەربگیریت بەپێی خشتەی پێناسەی گومرگی.

٢- ئەگەر هەر کاڵا و کەل و پەلێك هەناردەکردنی قەدەغە بێت پێویستە تأمینات یان کەفالەت بە (بەهای) بابەتەکە لێ وەربگیرێت بە پێی خشتەی پێناسەی گومرگی یان نرخی بابەتەکە.

٣- پێویستە لە هەمو حاڵەتیکدا ماوە بۆ گەڕاندنەوەی کاڵا وبابەتەکە دیاری بکرێت .

٤- درێژ کردنەوەی ماوەی گەڕاندنەوە تەنها بۆ یەك جار دەبێت بەمەرجێك ماوەکەی کەمتر بێت لە ماوەی پیشووتر.

٥- ئەگەر هاتوو کاڵا وبابەتەکە لە کاتی خۆی نەگەرێندرایەوە بری (بارمتە/تامینات)ی وەرگیراو دەکرێت بەداهاتی کۆتایی و ئەم کارەش لە بەشی یاسایی ئەنجام دەدرێت .

٦- هەر بابەتێك هەناردەکردنی قەدەغە بێت ولە کاتی خۆی دا نەگەرێندرایەوە دەکرێتە کێشەی گومرگی بەپێ ی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) ی هەموارکراو مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت .

٧- بەمەبەستی رێکخستنی ئەو کەل وپەل وکاڵایانەی کە هاوردە دەکرێن لە دەروازە سنووریەکان بۆ پیشاندان(للعرض) لەپێشانگا جۆراوجۆرو نێودەوڵەتیەکان پێویستە بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە بێت:

أ- لە کاتی هاوردەکردنی کاڵا وکەل وپەل پێویستە (بارمتە/تأمینات)ی لێ وەریگیرێت بە بڕی ڕەسمی گومرگی باج و کرێکان ی سەرکاڵاکان .

ب- لە کاتی گەرانەوەی کەل وپەلەکان بۆ ئەو شوێنەی کە لێوەی هاتووە دەبێت پشکنینی بۆ بکرێت بۆ ئەوەی بزانرێت ئەگەر هەمان کاڵا وکەل وپەل گەرێندرایەوە رێگای پێ بدرێت و بارمتەکەی بۆ بگەڕێندرێتەوە، بە پێچەوانەوە ئەو (بارمتە/تأمینات)ەی کە لێی وەرگیراوە بکرێتە داهاتی کۆتایی.

بەشی نۆیەم

ڕێنمایی تێپەڕین (العبور) و (ترانزێت Transit)

بنەمای گشتی:

١- بەپێی سیستەمی تێپەڕین یاخود تێپەڕاندن (العبور) دەکرێت رێگا بدرێت بە هاوردەکردنی کاڵای بیانی لە خاڵێکی دیاری کراوی سنوورەوە بۆ خاڵێکی دیاری کراوی تر هەناردە بکرێت راستەوخۆ بۆ دەرەوەی سنوور یان لە نووسینگەیەکی گومرگی بۆ نووسینگەیەکی گومرگی تر بگوازرێتەوە.

٢- رێگە نادرێت بە گواستنەوەی کاڵاکان بە شێوەی ترانزێت تەنها لەو دەروازە یان نووسینگە یان خاڵە گومرگیەکان نەبێت کە بۆ ئەم مەبەستە ڕێگای پێدراون یان دیاری کراون .

٣- ئەو کاڵایانەی کە بە شێوەی ترانزێت دەگوازرێنەوە مەرجی بەستنەوە و ڕاگرتن و قەدەغەکردن (التقیید والمنع) نایانگرێتەوە تەنها لەو حاڵەتە نەبێت کە بە دەقێکی یاسایی یان ڕێنماییەکی کارپێکراودا ئاماژەی پێدرابێت .

٤- گواستنەوەی کاڵاکـان بەپێـی سیسـتەمی ترانزێتـی ئاسایی لە سـەر هەمـوو ئەو ڕێگاوبانـانە دەکرێـت کە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ دەست نیشانیان دەکات بە هەموو جۆر و هۆکارەکانی گواستنەوە لە سـەر بەرپرسیارییەتی بەڵێندەر یان بریکار (الکفیل).

٥- ئەو کاڵایـانەی کە بەپێـی سیسـتەمی تێپەڕین دەگـوازرێتەوە هەمـوو ئەو ئەحکـامە یاسـاییانە لە سـەری دەچەسپێنرێت کە تایبەتن بە ڕاگەیاندن و بینین و سەیرکردنی کاڵاکان (البیان والمعاینة التفصیلیة).

٦- ئەو کاڵایـانەی کە بەپێـی سیسـتەمی تێپەڕینـی ئاسـایی (العبـور العـادی) دەگـوازرێتەوە هەمـوو ئەو مەرجانەیان لە سەر دەچەسپێت کە لە لایەن بەڕێـوە بەرایەتـی گشـتی گـومرگەوە دەردەکرێـت سـەبارەت بەپێکەوە لکانـدنی بەسـتەك و بـالە و یـان کونتێنەرەکـان یـان هۆکارەکـانی گواسـتنەوە و پێشکەشـکردنی بارمتە و بەڵگە نامەکان .

یەکەم: تێپەڕین (العبور) لە ژێر چاودێری گومرگ :

ڕێگە دەدرێـت بە گواسـتنەوەی کـاڵاو کەلـوپەل بە نـاو خـاکی هەرێمـی کوردسـتاندا (لەو ڕێگـاو سـنوورانەی بەڕێوەبەری گشتی گومرگ دیاری دەکات) بە شێوەی تێپەڕینی ڕاستەوخۆ لە ژێر چاودێری گومرگدا و ڕێژەی (١/٥) یەک لەسەر پێنجی ڕەسمی گومرگی و باجی دەرامەتی لێ وەردەگیرێت بەم میکانیزمەی خوارەوە:

أ : پێویستە ئەم پێداویستی وڕێکارانەی خوارەوە ئەنجام بدرێت :-

١- تەنها ڕێگە بە کۆمپانیا دەدرێـت و کۆمپانیـا داواکـاری بە فـۆرمی کۆمپانیـا پیشکەش بە بەرێـوەبەرایەتی گشتی گومرگ دەکات (کۆمپانیا دەبێت مۆڵەتی دامەزراندنی هەبێت) .

٢- بەڵین نامە بدات پابەند دەبێت بە ڕێکارو ڕێنماییەکانی بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ .

٣- پێویستە کۆمپانیا دەروازەی هاتنەناوەو چوونەدەرەوە دیاری بکات .

٤-کۆمپانیا بڕو جۆری کاڵا دیاری دەکات (لە یەک بارهەڵگردا تەنها رێگە بە یەک جۆر کاڵا دەدرێت).

ب : ڕێکارەکانی جێبەجێ کردن :

١- ڕەسید بۆ هەر کۆمپانیایەک لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرک ڕادەگیرێت وفایلی جیـا دەکـرێتەوە بـۆ هەر کۆمپانیایەک .

٢- بەرێوەبەرایەتی گشتی نوسراوی رێـگە پێـدان بـۆ کۆمپانیاکـان دەکـات ودەروازە وجـۆر و ئەو بـڕەی ڕێـگە دەدرێت دیاری دەکات .

٣- بەرێوەبەایەتیەکانی گومرگ بە پێ ی ئەو جۆرو بڕانەی دیاری کراون ڕێگە دەدەن بۆ گواستنەوەی کاڵاکـان وئیجرائاتی بۆ ئەنجام دەدەن .

٤- سەرجەم ئەو پشکنینانەی کە پێویستن بۆ کاڵاکان ئەنجام دەدرێت و دەبێت گونجاو بن بۆ بەکارهێنان .

٥- ئەگەر بازرگـان لەو بـڕەی دیـاری کـراوە (لە گشـتی گـومرگ) کەمتـری گواسـتەوە دەبێـت ڕەسـیدی لە بەرێوەبەرایەتیەکان بۆ رابگرێت .

٦- دەبێت بەپێی پێناسەی گومرگی بـڕی پـارەی تەواو وەربگیرێـت بە (تأمینـات) و، دوای گەیشـتنی بـارەکە بەپێـی ڕێکارەکـان و گەڕانەوەی نـوێنەر بـڕی پـارەی ترانزێـت بکـرێتە داهـات و بـاقی پـارەکە بـدرێتەوە خاوەنبار.

٧- دوای سەرجەم ئیجرائاتەکان بارهەڵگرەکان بە نوێنەردا و بەنوسراوی ناردن وبە شێوەی ڕاستەوخۆ دەگوازرێنەوە لە دەروازەی یەکەم بۆ دوا بەریوەبەرایەتی و دوا خاڵی سنووری دەرەوەی هەرێم .

٨- دەبێت بارەکان لە بارهەڵگری داخراو یان داپۆشراودا بن و (پلۆم) بکرێن ، جگە لەو بابەتانەی کە بەسەیارەی فلات دەگوازرێنەوە یان ناتوانرێت داپۆشرێن.

٩- دەبێت کات لە سەر مەنەفێستەکان بنوسرێت و دوا کات بۆ گەیشتنی بارەکان (٧٢) کاتژمێر دەبێت.

١٠- ڕاستەوخۆ دوای گەیشتنی بارهەڵگرەکان بەو بەرێوەبەرایەتیە ودوا خاڵی سنووری دەرەوەی هەرێم، دەبێت بە نوسراو وەڵام بدرێتەوە و نوسراوەکە هاوپێچ دەکرێت لەگەڵ سەرەتاکان .

١١- بەپێی(داواکاری گشتی گومرگ) ، یان لەگەڵ تەواو بوونی ڕەسیدی ئەو برانەی لە گشتی گومرگەوە دیاری کراون، دەبێت بەرێوەبەرایەتیەکانی گومرگ سەرجەم سەرەتاکان بە دەستی یان ئیمێڵ بگێرنەوە بۆ گشتی گومرگ ، بە پێچەوانەوە ڕەسیدی نوێ نادرێت بە بازرگان .

- سەرەتاکان بریتین لە(مانفێست یان محاسبە(٣٧ أ)، نوسراوی گەیشتن، پسولەی پشکنین، قەپان، سکانەر ،..)

١٢- گومرگ بەرپرسیار نیە لە هەر زیانێک کە بەر کاڵا دەکەوێت بەهەر هۆیەک بێت لە کاتی گواستنەوەدا .

١٣ - لە کاتی ڕوودانی هەر کێشەیەک بۆ بارهەڵگرەکە یان کاڵاکە پێویستە خاوەنبار لە ماوەی (٢٤) کاتژمێردا نزیکترین بەرێوەبەرایەتی گومرگ ئاگادار بکاتەوە.

١٤ – کرداری تێپەڕین (عبور) بۆ گواستنەوەی کالایە بە ناو هەرێمی کوردستانداو بۆ **(ناو هەرێم نیە) ،** بەپێچەوانەوە لەکاتی هەر سەرپێچیەکدا جگە لەوەی بەپێی یاسای گومرگی ئیجرائاتی گومرگی لەگەڵ کاڵاو خاوەنبار دەکرێت ، لە هەمان کاتدا کۆمپانیاش دەخرێتە لیستی ڕەشەوە .

دووەم / ترانزیت

لە عێراق و هەرێمی کوردستاندا(لە کاتی کار کردن و ڕێگەدان بە سیستەمی بازرگانی ترانزێت) پێوستە ڕەچاوی هەموو ماددە یاساییەکانی تایبەت بە ترانزێت (العبور) لە یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤)ی هەموارکراو بکرێت وە گواستنەوەی کاڵاکان بە شێوەی ترانزێت بەپێی ماددەکانی ناو یاسای ئاماژە پێکراوی سەرەوە لە (٨٥ تا ٩٧) :-

أ : تێپەڕینی تایبەت (العبور الخاص) :

١- گواستنەوەی کەل و پەل و کاڵا بەپێی سیستەمی تێپەڕینی تایبەت دەبێت کە لە لایەن دەستەی ڕێگاکانی ئاسنین و شەمەندەفەر و دامەزراوەکانی گواستنەوە بە ئۆتۆمۆبێل و فڕۆکەی ڕێگەپێدراو بە بڕیاری بەرێوەبەری گشتی گومرگ لە سەر بەرپرسیاریەتی ئەو دەستە و دامەزراوانە(هیئات سكك الحديد و مؤسسات النقل العام بالسيارات والطائرات) ئەنجام دەدرێت.

٢- بۆ بڕیاری ڕێگەپێدان دەبێت هەموو ئەو مەرج و بارمتانەی پێویستە پێشکەش بکرێن و لە خۆدەگرێت وە بەڕێوەبەری گشتی گومرگ بۆی هەیە ئەم ڕێگە پێدانە بۆ ماوەیەکی کورت ڕابگرێت ، یان ئەو کاتانەی کە پێچەوانەی ڕێنماییەکان بێت پوچەڵ بکاتەوە یان لەو کاتانەی بیانەوێت بە خراپی سوود لە سیستەمی پەڕینەوە وەربگرن و بە شێوەی قاچاغ. بڕیاری ڕاگرتن یان پوچەڵکردنەوەکە کۆتاییە و ناتوانرێت تانەی لێ بدرێت .

٣- بڕیاری ڕاگرتنی ڕێگەپێدان یان هەڵوەشانەوەی یەکجاری بە هیچ شێوەیەك ڕێگەی تانە (طعن) و پێداچوونەوەی لێ ناکرێ.

٤- دیاری کردنی ڕێگاکانی گواستنەوەی تێپەڕینی تایبەت سەبارەت بە کاڵای دیاری کراو بە بڕیاری بەڕێوەبەری گشتی گومرگ دەبێت لە گەڵ مەرجەکانی تایبەت بە پرۆسەی گواستنەوە و گشت مەرجەکانی پێش وەخت کە دەبێت هەبێت لە هۆکارەکانی گواستنەوە (وسائط النقل) بە لەبەرچاوگرتنی رێکەوتننامە گرێدراوەکانی تایبەت بەم بابەتە .

٥- کاڵای هەناردەکراو بەپێی سیستەمی تێپەڕینی تایبەت (العبور الخاص) ئەحکامەکانی پەیوەند بە رێکارەکانی راگەیاندنی گومرگی و بینین و سەیرکردنی کاڵاکان (احكام اجراءات البيان المعانيه التفصيليه) نایانگرێتەوە تەنها راگەیاندنێکی کورت و بینین و دەستنیشان کردنێکی گشتگیر لە سەری جێبەجێ دەکرێت ئەگەر ئیدارەی گومرگی رێکاری راگەیاندنی وردەکاری لە لای پێویست نەبوو

٦- ئەحکامەکانی تایبەت بە راگەیاندن و بینین پێویستە کورت بن و درێژ نەکرێتەوە (التفصيلية) تەنها لەو کاتانە نەبێت کە بەڕێوەبەرایەتیە گومرکیەکە بە پێویستی دەزانێت کە هەڵسوکەوتی بە ووردی و دوور و درێژی بۆ کاڵاکە کردبێت .

جێبەجێ کردنی گشت ئەحکامەکانی تێپەڕینی تایبەت کە دەقی هاتووە لە یاسای ژمارە (٢٣)ی ساڵی ١٩٨٤ی هەموارکراو لە کاتی جێبەجێ کردنی ڕێکەوتننامە گشتیەکان بە مەرجێك دەقێك نەهاتبێت لە رێکەوتنێکی دیاری کراو پێچەوانەی ئەو ئەحکامە گشتیانە بێت کە لە یاسای ناو براودا هاتبێت .

ب :پەڕینەوە بە بەڵگەنامەی نێودەوڵەتی (العبور بالمستندات الدوليه):

١- بەڵگەنامەی ڕێگە پێدانی تێپەڕینی تایبەت لە نێوان وڵاتان بۆ ئەو کۆمپانیا و دامەزراوانە دەبێت کە لە بنەڕەتدا ڕێگە پێدراون لەلایەن بەڕێوەبەری گشتی گومرگەوە پاش پێشکەشکردنیان بەدەستەبەری دیاری کراو لە بڕیاری رێگە پێدانەکە (قرار الترخيص) وە دەبێ بەپێتێنوس (دفتر) و بەڵگەنامەی نێودەوڵەتی یەکگرتوو (دفاتر و مستندات دوليه موحده)وە ئۆتومبیلی تایبەت کە خەسڵەتی تایبەیان تیا بێت.

٢- بەڕێوەبەری گشتی گومرگ خۆی نموونەی بەڵگە نامەی نێو دەوڵەتی یەکگرتوو وە تێنووسی گواستنەوە و کار و باری ڕێگە پێدان و خەسڵەتەکانی هۆکاری گواستنەوە دەست نیشان دەکات بە تایبەت ئەوانەی کە ڕێگە پێدراون بۆ گواستنەوەی کاڵاکان کە لە دەقی بڕگەی (١) خاڵی دووەم (پەڕینەوەی بە بەڵگە نامەی نێودەوڵەتی) (العبور بالمستندات الدولية)) هاتووە.

ج : گواستنەوەی کاڵا لە نێوان نووسینگەی گومرگی (١) بۆ نووسینگەی گومرگی(٢) :

لە کاتی گواستنەوە کاڵا لە نووسینگەی گومرگی یەکەم بۆ نووسینگەی گومرگی دووەم دەکرێ بازرگان بەخشرێت لە پێشکەش کردنی راگەیاندنی گومرگی دوور و درێژ (تفصيليه) بە مەرجێك ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە پێشکەش بە نووسینگەی گوومرگی یەکەم بکات:

١- ئەوراقی رێگاوبان یان لیستی بارەکە و ئەو بەڵگەنامانەی تر کە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ دەست نیشانی دەکات.

٢- پێشکەشکردنی راگەیاندی کورت کراو (بیان موجز) کە ئەو بەڵێننامانەی لە گەڵی هاوپێچ کراوە ، نموونەی بەیانەکە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگەوە دەستنیشان کرابێت وە دەکرێت لە جیاتی ڕاگەیاندنە کورت کراوەکە تەنها پشت ببەستن بە راگەیاندنی بار (المنفیست) کە لە وڵاتی نێردراو رێکخراوە.

٣- فەرمانبەرانی نووسینگەی گومرگی کاڵای هاوردەکراو (مکتب ادخال البضائع) بۆیان هەیە رێکاری پشکنین و وردبینی کردنی کاڵاکان بکەن بۆ دڵنیابوون لە (بیان المحتویات) کە لە ناوەڕۆکی راگەیاندنە کورتکراوەکە هاتووە کە دەقەکەی لە لقی (ب) بڕگەی (١) ی خاڵی سێیەم هاتووە.

٤- دەکرێ بە یاداشتێکی رێکخراو کە فەرمانبەرانی نووسینگەی گومرگی (١) رێکی دەخەن بگۆڕدرێت بە راگەیاندی کورت کراو کە ناوی لە بڕگەی (١) ی خاڵی سێیەم هاتووە ئەوەش لەو حاڵەت و بابەتانە بێت کە بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ دیاری دەکات بە مەرجی پێش وەختە.

د : پێناسەی پلۆمی گومرگی :

یەکێکە لەو ئامرازانەی کە گومرگ بەکاری دەهێنێت بۆ داخستنی (قفل) بارهەڵگرەکان و کۆنتێنەرەکان لەکاتی گواستنەوە بە مەبەستی پاراستن و سەلامەتی و بەڕێکردنی کاڵاکان لە ژێر چاودێری گومرگی هاتن بۆ گومرگی مەبەست.

١ - شێواز و چونیەتی بەکارهێنانی پلۆمی گومرگی :

أ- سەرەتا پەیکەری ئەسڵی بەدەستێك دەگرین و پاشان بە دەستێکی تر تەلی پلۆمەکە بە کەلێنی تەنیشتی پلۆمەکە تێپەڕ دەکەین رایدەکێشین تا بەپێی پێویست توند دەبێت.

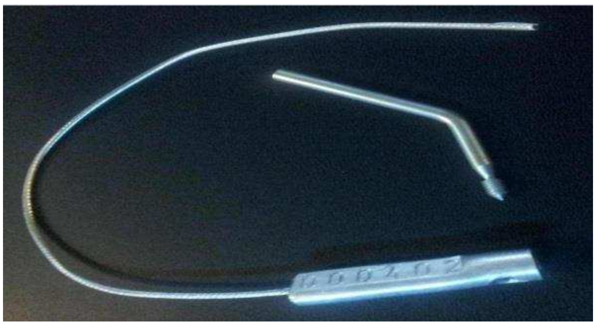

ب- نووکی بورغیەکە دەخەینە ناو کەلێنی سەرەوەی پلۆمەکە و ئەوەندە دەیسوڕێنین تا ئەو ڕادەی دڵنیا دەبین لە توند بوونی تەلەکە.

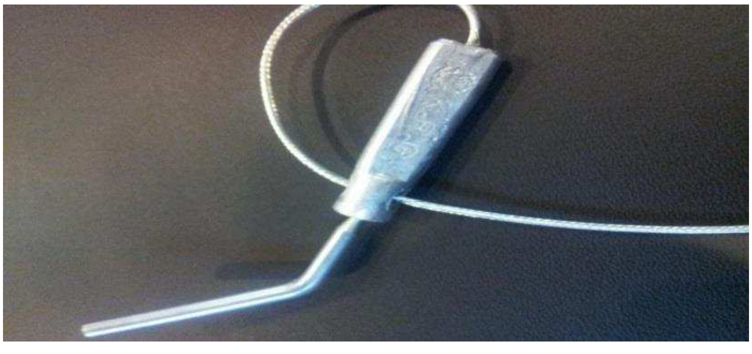

ج- دوای دڵنیا بوون لە بەستن و توندی تەلی پلۆمەکە پاشان بورغیەکە لار دەکەینەوە بە مەبەستی لێکردنەوەی سەری بورغیەکە, بەم شێوەیە کرداری پلۆم کردنەکە کۆتایی دێت.

٢- مەرجەکانی بەکارهێنانی پلۆمی گومرگی :

أ- دەبێت بارهەڵگرەکان و کۆنتێنەرەکان گونجاوبن بۆ کاری ترانزێتی و پلۆم کردنیان و دیاریکردنی ژمارەی پلۆمەکان وە نابێت بارهەڵگرەکان سەر کراوە بن واتە بەچادر داپۆشرابێت وە بەهیچ شێوەیەك نابێت چادرەکە کۆن و دراو بێت وبەنوسراوێك ئاراستەی دواین خاڵی مەبەست بکرێت .

ب- تەلی بارهەڵگرە چادرەکان دەبێت یەك پارچە و لە پۆلا دروستکراو بێت ، ئەگەر چادرەکان بەحەبل بەسترابوو نابێت حەبلەکە لێك ڕاکێشانی هەبێت وەك لاستیك.

ج- پێویستە نێوان ئەڵقەکان و سەرەوەی بۆدی بارهەڵگرەکان بە شێوەیەك بێت کە ئەلقەکانی دەوروبەری چادری بارهەڵگرەکان لەحیم کرابن ، وە نابێت بە بۆرغی بەسترابن بەشێوەیەك بێت کە دەستی مرۆڤ نەگات بەکاڵاکان بە مەبەستی دەرهێنانیان.

د- دەبێت نەرمادەی دەرگا و کێلۆنی دەرگای بارهەڵگرەکان و کۆنتێنەرەکان لەحیم بێت و نابێت بە بورغی بەسترابێت.

هـ- پلۆمی گومرگی لە کێلون وشوێنی داخستنی دەرگای بارهەڵگرەکان و دەرگای کۆنتێنەرەکان دەدرێت.

و- دەکرێت بۆ یەک بارهەڵگر بەپێی پێداویستی چەند پلۆمێک بەکاربهێنرێت.

ه : دانانی ڕێ و شوێنی گومرگی لە سەر ئەو کاڵایانەی کە بەشێوەی ترانزێت دەگوازرێتەوە :

١- پڕکردنەوەی بەڵێن نامە لە لایەن بازرگان یان نوێنەری بازرگان بۆ ئەوەی وەك خاوەن بار هیچ مامەڵەیەك بە کاڵاکان نەکرێت تاکو ئەنجامی پشکنین لە تاقیگەکان دەردەچێت.

٢- لە لایەن خاوەن بار ڕاگەیاندنی گومرگی پڕدەکرێتەوە بە تەواوی ڕوونکردنەوە لەسەر کاڵاکان دەدات بە گومرگی هاتوو لە رووی (ژمارە و جۆر و کێش)ی کەل وپەلەکان.

٣- پشکنین بکرێت لەلایەن فەرمانبەرانی گومرگ بۆ کاڵاکان لەڕووی (ژمارە و جۆر و کێش)ی کەل و پەلەکان.

٤- نموونەیەکی کاڵاکە وەردەگیرێت بە ئامادەبوونی نوێنەری فەرمانگەی پەیوەندار و بازرگان یان نوێنەری بازرگان تاکو پشکنینی تاقیگەی بۆ بکرێت.

٥- - پاش پشکنینی تەواو بۆ کۆنتێنەرو بارهەڵگرەکان لە رووی شیاوی بۆ کاری ترانزێتی ، هەر یەك لە دەرچەکان و دەرگاکانیان پلۆم دەکرێن بەئامادەبوونی خاوەن کاڵا لەگەڵ نوێنەری ئاسایشی ئابووری.

٦- تأمینات لە خاوەن کاڵا وەربگیرێت بە بڕی ڕەسمی گومرگی بۆ کاڵاکە ، کاتێک ئەنجامی پشکنین بە (ئەرێنی) باشە دەرچوو یان خاوەن کاڵا ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیداری هێنا ئەوا تأميناتەکە دەکرێتە داهات ، ئەگەر ئەنجامی پشکنین بە (نەرێنی) باش نەبوو ئەوا تأميناتەکە دەدرێتەوە بە خاوەن کاڵا تەنها کرێی پشکنینی لێ وەردەگیرێت و دەبێت کاڵاکە بگەڕێندرێتەوە بۆ شوێنی هاوردەکراو یان بە لیژنە لەناو ببردرێت بە ڕەزامەندی و ئامادەبوونی خاوەن کاڵا یان نوێنەری بازرگان ، دەبێت کرێی خزمەتگوزاری لێ وەربگیرێت لەکاتی لەناوبردن.

٧- پڕکردنەوەی فۆرمی تایبەت بە پشکنینی ترانزێتی بە مەبەستی تۆمارکردنی سەرجەم زانیارییەکان.

٨- دەست نیشانکردنی گومرگی مەبەست و دیاری کردنی کات و ڕێگای ترانزێتی بۆ گواستنەوەی کاڵاکان.

٩- ڕێگە پێدانی ئاسایشی ئابووری بۆ کاڵاکە وەربگیرێت بۆ ئاسانکاری لە بازگەکان.

و :- ڕووداوە چاوەڕوان نەکراوەکانی ڕێگا:-

١. ئەگەر هاتوو لە ڕێگادا بارهەڵگرەکە تێکچوو یان ڕووداوی هاتووچۆی بەسەردا هات دەبێت بە زووترین کات نزیکترین گومرگی لێ ئاگادار بکرێتەوە ڕێکاری پێویست بگیردرێتەبەر وەکو گواستنەوەی کاڵا بۆ بارهەڵگرێکی تر ئەگەر پێویست بوو دووبارە پلۆم کردنەوەی بارهەڵگرەکە لە لایەن نوێنەری گومرگ و ئاماژە پێکردنی لە فۆرمی پشکنینی ترانزێتی.

٢. ئەگەر هاتوو پلۆمەکە شکابوو یان گۆڕانکاری بەسەردا هاتبوو ئەوا گومرگ لەگەڵ خاوەن بارەکە پشکنینێکی تر بۆ کەل وپەلەکان دەکەن ئەگەر گۆڕان بەسەر (کێش و جۆر و ژمارە) ی کەل وپەلەکان نەهاتبێت ئەوا پەسەند دەکرێتەوە لەلای گومرگ و ڕەوانەی شوێنی مەبەست دەکرێت.

٣. ئەگەر هاتوو گۆڕان بەسەر (کێش و جۆر و ژمارە)ی کەل وپەلەکان هاتبێت ئەوا دەبێت بەپێی یاسای گومرگی سزا بدرێت و دەست بەسەر کاڵاکەدا بگیرێت تاکو کێشەکە یەکلا دەبێتەوە .

ز :- ئەرکەکانی گومرگ :-

١. پشکنینی بارهەڵگرەکە لە ڕووی ژمارەی تابلۆ و جۆرەکەی.

٢. پشکنینی پلۆمەکان لە ڕووی کۆد و سەلامەتی.

٣. پابەند بوون بە ڕێگا و ماوەی گواستنەوەی کاڵاکان.

٤. گواستنەوەی کاڵا بۆ کۆگا بە نوێنەری گومرگ.

٥.داخستن (قفل) یان پلۆم کردنی دەرگای کۆگا.

ح :- سزای سەرپێچی کار:

ئەگەر هاتوو دەستکاری پلۆمەکان یان هەر بەشێکی بارهەڵگرەکە کرابوو وە ئەم دەستکاری کردنەش بەئیرادەی خاوەن کاڵاکە بوو دەرئەنجام دەرکەوت کەوا نیازپاکی (حسن النية) تێدا نیە ئەوا بە پێی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣) ی ساڵی (١٩٨٤) سزا دەدرێت.

چەند جۆرێك پلۆمی گومرگی

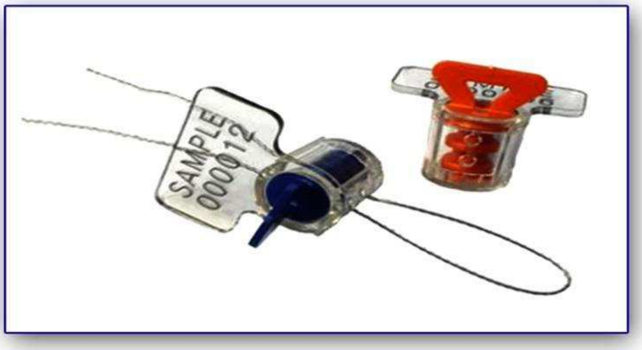

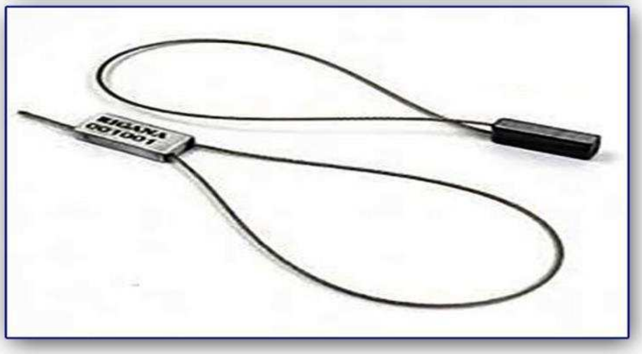

چەند جۆرێك کۆنتێنەر

بەشی دەیەم

ڕێنمایی ناوچەی ئازاد (المناطق الحرة - Duty free)

لەگەڵ ڕەچاوکردنی هەموو ئەو مادده و بڕگە یاساییانەی بەشی چوارەم / ناوچەی ئازاد / کە لەیاسای گومرگی ژمارە (٢٣) ی ساڵی (١٩٨٤) ی هەموارکراودا هاتوون پێویستە :-

یەکەم: دەکرێت بە بڕیاری وەزیر دوای وەرگرتنی ڕای وەزارەتی بازرگانی ولایەنە تایبەتمەندەکان بازاڕی ئازاد وەناوچەی ئازاد دابمەزرێندرێت بەتەرخان کردنی ناوچەیەك و هەژمارکردنی بەدەرەوەی ناوچەی گومرگی.

دووەم: وەبەرهێن (المستثمر) هەموو پێداویستیەکانی دامەزراندنی بازاڕەکە دابین بکات لە پێناو درێژەپێدانی بازاڕەکە و پێویستە تەئمینی بینا و کاڵای بازاڕەکە بکات.

سێیەم: هەر کۆمپانیایەك کار بکات لەبازاری ئازاد دەبێت بەپێی مەرجەکانی یاسای گومرگی ژمارە(٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) کاربکات وە لەژێر چاودێری تەواوی دەزگای گومرگدا بێت.

چوارەم: فرۆشتنی هەر کاڵا وکەل و پەلێك لە بازاری ئازاد بۆ کەسانی بیانی و عێراقی پێویستە لە ژێر سەرپەرشتی گومرگ دا بێت و لە کاتی هەناردەکردن و گەڕانەوە بۆ ناو وولات ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بکرێت:-

١- فرۆشتن بە پارەی ناوخۆ و پارەی بیانی بە(دۆلار و یۆرۆ) دەبێت.

٢- بەخشین لە ڕەسمی گومرگی تەنها بۆ لایەنی وەبەرهێنەرەو ناکرێت ئەو لایەنە واز لەو بەخشینە بهێنێت بۆ لایەنێکی تر.

٣- ڕێگا نادرێت کاڵا بەشێوەی کۆ (جملة) بفرۆشرێت بۆ ناو هەرێم .

٤- کارمەندانی بازاری ئازاد و کارمەندانی تر بۆیان نیە کاڵا لە بازاری ئازاد بکڕن.

پێنجەم: هەر کالایەك کە دێتە ناو بازاری ئازاد وە بۆ بازاری ئازادێکی تر دەڕوات بەنوێنەر, تەنها کرێی پشکنینی لێوەردەگیرێت و بازاری ئازاد بۆی هەیە ئەو کاڵایانەش بفرۆشێت کەلە ناوخۆ بەرهەم دەهێنرێت

شەشەم: هەموو ئەو کاڵایانەی کە بەپێی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣) ی ساڵی (١٩٨٤) و یاسا و ڕێنماییەکانی تر قەدەغەکراون ڕێگا نادرێت بێتە ناو بازاری ئازاد .

حەوتەم: ئەو کاڵایانەی کە لە بازاڕی ئازاد دەهێنرێنە دەرەوە بەمەبەستی بەکارهێنان و فرۆشتنی لەبازارەکانی ناوخۆ پێویستە ڕەسمی گومرگی و باجە سەپێنراوەکانی لێوەر بگیرێت بەپێی یاساو ڕێنماییەکان.

هەشتەم: پێویستە وەبەرهێن ئەو کاڵایانە لە ناوبات کە بۆ بەکارهێنان ناشێت و لەناو بازارەکەدایە بەمەرجێك لەژێر سەرپەرشتی گومرگ بێت و کۆنووسی تایبەتی بۆ ڕێك بخرێت .

نۆیەم: پێویستە وەبەرهێنەر دەستەبەری بانکی (كفالة مصرفية) بەبڕی (١٥,٠٠٠,٠٠٠) پانزە ملیۆن دیناری عێراقی پێشکەش بە گومرگ بکات بەمەبەستی مسۆگەرکردنی جێ بەجێ کردنی یاسا و ڕێنماییە گومرگییەکان.

دەیەم: پێویستە وەبەرهێن لیستی تایبەتی هەبێت بۆ کاڵاکان بەو شێوازەی کە گومرگ بۆی دیاری دەکات و بڕیاری لەسەر دەدات.

یانزەیەم: بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار کاری پێویست ئەنجام دەدات بۆ جێ بەجێ کردنی ئەو خاڵانەی کە لەسەرەوە هاتوون و بەپێی دەسەڵاتەکانی و لەکاتی نەبوونی دەسەڵات بۆ هەر خاڵێك بەڕێوەبەرایەتی گشتی گومرگ ئاگادار بکاتەوە.

دوانزەیەم: بازاری ئازاد پێویستە پابەند بێت بە هەموو ئەو مەرجانەی کە بۆی دیاری کراوە .

بەشی یانزە

ڕێنمایی دەرهێنەری گومرگی(الاخراج الكمركي)

بە لەبەرچاوگرتنی مادده و بڕگەکانی یاسای گومرگی ژمارە (٢٣)ی ساڵی (١٩٨٤) ی هەمواركراو تایبەت بە (دەرهێنەری گومرگی – الأخراج الكمركي) بەتایبەتیش لە بڕگەی دووەم لە ماددەی (١٧٥)ی یاساكەدا هاتووە كە بە بڕیاری وەزیری دارایی و ئابووری مەرجەكانی پێدانی مۆڵەتی دەرهێنەری گومرگی و ئەركەكانی وەكیلی دەرهێنەری گومرگی دیاری دەكرێت وەك لە خوارەوەدا هاتووە:-

یەكەم: بەڕێوەبەری گشتی گومرگ مۆڵەتی پیشەی بریكاری دەرهێنەری گومرگی (وكيل الاخراج الكمركي) بۆ یەك ساڵ دەدات بۆ هەموو كەسێكی ئاسایی و كۆمپانیا ئەگەر ئەو مەرجانەی تێدابێت كەلەم ڕێنماییەدا هاتووە.

دووەم: بەڕێوەبەری گومرگی پەیوەندیدار هەڵدەستێت بەپێدانی مۆڵەتی پیشەی یاریدەدەری بریكاری دەرهێنەری گومرگی ئەگەر ئەو مەرجانەی تێدابێت كەلەم ڕێنماییەدا هاتووە.

سێیەم: مەرج و پێویستیەكانی پێدانی مۆڵەتی بریكاری دەرهێنەری گومرگی بۆ كەسی ئاسایی كە داواكاری پێشكەش دەكات:-

أ- عێراقی بێت و دانیشتووی هەرێم بێت.

ب - تەمەنی لە (١٨) ساڵ كەمتر نەبێت.

ج - دەرچووی ئامادەیی یان هاوشێوەی ئامادەیی بێت .

د - ئەستۆ پاكی (براءة ذمة) ی باجی دەرامەت بهێنێت، بۆتازە كردنەوەی مولەت ، پێویستە هەمان مەرجەكانی تایبەت بە پێدانی مولەتی كاركردن و ئەستوپاكی گشت باجەكانی تێ دابێت .

هـ - بەڵێن نامە بدات كە پەیوەستە بەدانی هەموو ڕسومات و سزایەك كە دەكەوێتە سەر (مۆكل) بریكاردەر واتە بازرگان یان كۆمپانیا.

و - ڕەزامەندی دەزگای ئاسایشی هەبێت.

ز – خووڕەوشتی بەرز بێت و هیچ پێشینەیەكی خراپی نەبێت .

ح - داواكار ئەبێت داواكەی لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار پێشكەش بكات.

چوارەم : مەرجەكانی كاركردنی بریكاری دەرهێنەری گومرگی.

أ- پێویستە نوسینگەیەكی هەمیشەیی هەبێت لەناو حەرەمی كۆمەڵگا یان حەرەمی گومرگی یان خاڵە سنوریە گومرگیەكان یان ئەو شارەی كە حەرەمی كۆمەڵگا یان گومرگ لە سنوری یەكە ئیداریەكەی دایە كە چالاكی تێدا ئەنجام دەدات و پێویستە تابلۆیەك هەڵبواسێت كە ناو و پیشەو ژمارەی مۆڵەتەكەی تێدابێت.

ب- پێویستە تەنها پیشەی بریكاری دەرهێنەری گومرگی بكات و مووچەخۆری دەوڵەت نەبێت، (ئەم مەرجە ئەو بریكارانە ناگرێتەوە كە بەپێیرێنمایی گومرگی ژمارە (٢٠١٦/٦) دەست بە كاربوون و بەردەوامن لەكاركردن).

ج- پێویستە بریكاری دەرهێنەری گومرگی خطاب ضمان(بەبڕی (٢,٠٠٠,٠٠٠) دووملیۆن دینار بهێنێت.

د- بریکاری دەرهێنەری گومرگی مۆڵەتی پێ دەدرێت لەبەرامبەر بڕی (٥٠٠,٠٠٠) پێنج سەد هەزاردینار وە یاریدەدەری بریکاری دەرهێنەری گومرگی مۆڵەتی پێ دەدرێت لە بەرامبەر (٢٥٠,٠٠٠) دوو سەدو پەنجا هەزار دینار وەك ڕەسمی دەرهێنانی مۆڵەت و هەموو ساڵێك نویٚ دەكرێتەوە بەبیٚ بەرامبەر.

هـ - بڕی (٧٠٠,٠٠٠) حەوت سەد هەزار دینار وەردەگیرێت بۆ هەرساڵێك لە بڕی كاركردنی بریكاری دەرهێنەری گومرگی وەك ڕەسمی كاركردنی بریكاری دەرهێنەر.

و- بڕی (٣٠٠,٠٠٠) سێ سەد هەزار دینار وەردەگیرێت بۆ هەرساڵێك لە بڕی كاركردنی یاریدەدەری بریكاری دەرهێنەری گومرگی وەك ڕەسمی كاركردنی یاریدەدەری دەرهێنەر.

ی - بریكاری دەرهێنەری گومرگی بۆی هەیە (٣) سێ یاریدەدەر بخاتەكار وە لەوە زیاتر بۆی هەیە داواكاری پێشكەش بكات بۆ بەڕێوەبەری گشتی گومرگ لە ڕێگای بەڕێوەبەری گومرگی پەیوەندیدارەوە بەمەرجێك بیسەلمێنێت كە پێویستی بەو ژمارەیە زیاترە لە یاریدەدەر.

ح - دوای تەواو بوونی مۆڵەتی كاركردن و پیشەی دەرهێنان ، بریكاری دەرهێنەری گومرگی و یاریدەرەكانی باجی تایبەتی پی دەدرێت.

پێنجەم: مەرجەكانی پێدانی مۆڵەتی پیشەی یاریدەدەری بریكاری دەرهێنەری گومرگی:

أ - عێراقی و دانیشتووی هەرێم بێت.

ب- دەرچووی ناوەندی بێت و شارەزایی هەبێت لەم بوارەدا (ئەم مەرجە ئەو یاریدەدەرانە ناگرێتەوە كە بەپێیڕێنمایی گومرگی ژمارە (٢٠١٦/٦) دەست بە كاربوون و بەردەوامن لەكاركردن.

ج- تەمەنی (١٨) هەژدە ساڵ كەمتر نەبێت.

د- تەنها كاری یاریدەدەری بریكاری دەرهێنەری گومرگی بكات وە مووچەخۆری دەوڵەت نەبێت.

هـ- نابێت لەلای بریكارێك زیاتر كار بكات.

و- یاریدەدەر دەتوانێت بە دواداچوون لەسەر مامەڵە گومرگیەكان بكات لە هۆبەو بەشەكانی گومرگەكان و كارە یاسایەكان راپەڕێنێت , بەمەرجێك ڕێگە پێدراوبێت لە لایەن بریكاری دەرهێنەری گومرگییەوە .

ز - پێویستە یاریدەدەری دەرهێنەری گومرگی (خطاب ضمان) بە بڕی (١,٠٠٠,٠٠٠) یەك ملیۆن دینار بهێنێت.

ی- گۆڕینی ناونیشانی یاریدەدەری دەرهێنەری گومرگی بۆ دەرهێنەری گومرگی (وكیل إخراج) بەپێی مەرجەكان و بە ڕەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی گومرگ دەبێت.

شەشەم:

أ - مەرجەكانی بریكاری دەرهێنەری گومرگی دەسەپێنرێت بەسەر ئەو كۆمپانیایانەی كەكاری دەرهێنەری گومرگی دەكەن كە بەرێوەبەری ڕێگە پێدراو (مدیر مفوض) یان هەر كە سێكی تر كە كۆمپانیا بەرێوەدەبات.

ب - نوێنەری وەزارەتەكان یاخود نوینەری كومپانیا گشتی یەكانی دەوڵەت بۆیان هەیە كاری دەرهێنەری گومرگی بكەن لە خاڵە سنورییەكان بۆ دەرهێنانی كاڵا و كەل و پەلەكانی تایبەت بە وەزارەتەكەیان بە مەرجێك سەرپشك (تخویل) كرابێت لە لایەن وەزارەتەكەیان بۆ ئەم مەبەستە، دوای وەرگرتنی رەزامەندی بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ .

حەوتەم: بریکاری دەرهێنەری گومرگی پابەند دەبێت بە:

أ- بەرپرسە لە دروستی سەرەتاو بەڵگە نامەکان کە لە جیاتی بازرگان یان کۆمپانیا پێشکەشی دەکات وە پێویستە بریکارنامە (الوكالة) بخاتە ڕوو تا لە بەڕێوەبەرایەتی گومرگی پەیوەندیدار کاری دەرهێنان بۆ بابەتەکە ئەنجام بدات.

ب- پێویستە تیانووسێکی تایبەتی تۆماری هەبێ و بە مۆری بەرێوەبەرایەتی گومرگی مۆر کرابێت لەو سنوورەی کەکاری تیا دەکات وە هەموو زانیاریەکانی دەرهێنانی گومرگی تیادا تۆمار دەکرێت بە ژمارە و زنجیرە لەگەڵ ئاماژە پێدان بە ژمارەی مەنەفێست (بيان كمركي) وە ئەم تیانووسە دەپارێزرێت بۆ ماوەی (٥) پێنج ساڵ بۆ ئەوەی دەزگای چاودێری کاری ووردبینی لەسەربکات.

ج - بریکار پێویستە لە سنووری یەك بەرێوەبەرایەتی کاری دەرهێنانی گومرگی بکات وە بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ بۆی هەیە مۆڵەت بدات بەکارکردن لە سنووری بەڕێوەبەرایەتییەکی تریش بەمەرجێك پاساوی یاسایی هەبێت و هەمان ئەو بڕە پارانە لەو بەڕێوەبەرایەتیە دابنێ لە بری خۆی و یاریدەدەرەکانی.

د- بریکار بەبێ ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی گومرگ بۆی نیە هیچ کەسێك بخاتە کار.

هـ- بەڵێن نامەیەکی دەست نووس پێشکەش دەکات کە پابەند دەبێت وە بەرپرسیاردەبێت لەوکارانەی کە یاریدەدەرەکانی دەیکەن وە لەکاتی تازەکردنەوەی ناسنامەی یاریدەدەرەکان هەمان بەڵێن نامە پێشکەش دەکات.

هەشتەم: لە کاتی هەبوونی سەرپێچی یان هەر کەم و کوریەک لە نوسینگەو دەرهێنەرو یاریدەدەرەکانی گومرگی پێویستە لە ڕێگای لیژنەی بەدواداچوون لە بەرێوەبەرایەتی گشتی گومرگ یەکلایی بکرێتەوەو دوای ڕەزامەندی بەڕێوەبەری گشتی سزاکانیش بەم شێوەیەی لای خوارەوە ئاراستەیان دەکرێت :

١- هۆشداری (إنذار).

٢- ڕاگرتنی کاتی لە کارکردن بە مەرجێك لە (٢) دوو ساڵ زیاتر نەبێت .

٣- هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەت بەیەکجاری .

٤- هەر سزایەك کە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتیەکان ئاراستەی بریکار یان یاریدەدەری بریکاری دەرهێنەری گومرگی دەکرێت، سەرپێچی کار بۆی هەیە لە ماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ دا تانە بگرێت و پێشکەش بە بەڕێوەبەری گشتی گومرگ بکات لە بەرواری ئاگادارکردنەوەی بە سزاکە بڕیاری بەرێوەبەری گشتی گومرگ یەکلاکەرەوە دەبێ و مافی تانە گرتنی نامێنێت.

٥- هەرسزایەك کە لە لایەن بەڕێوەبەری گشتی گومرگ ئاراستەی بریکار یان یاریدەدەری بریکاری دەرهێنەری گومرگی دەکرێت، سەرپێچی کار بۆی هەیە تانە لە بڕیارەکە بگرێت و لە ماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ لە بەرواری ئاگادارکردنەوەی تانەکە پێشکەش بە وەزیری دارایی وئابووری دەکرێت و بڕیاری وەزیر یەکلاکەرەوە دەبێت و مافی تانە گرتنی نامێنێت.

بەشی دوانزە

(خشتەی کانزاو بابەتەکانی تر کە هەناردە دەکرێت)

ژ	ناوەرۆك	بەها بۆ (١) تەن بە دینار	رێژە
١	مس و زەردی قالب و فەل	٦،٠٠٠،٠٠٠ شەش ملیۆن	٪١٠
٢	فافۆن و قورقوشمی قالب و فەل	٣،٠٠٠،٠٠٠ سێ ملیۆن	٪١٠
٣	پاتری شکاو	٢،٠٠٠،٠٠٠ دوو ملیۆن	٪١٠
٤	ستیل سکراب	١,٧٥٠,٠٠٠ یەك ملیۆن و حەوت سەد و پەنجا هەزار	٪١٠
٥	ئاهین/ حەوجۆش	٧٥٠،٠٠٠ حەوت سەد و پەنجا هەزار	٪١٠
٦	رادیتەی شکاو	٢٢٥٠,٠٠٠ دوو ملیۆن و دوو سەد و پەنجا هەزار	٪١٠
٧	کبریت	٥٠,٠٠٠ پەنجا هەزار	٪١٠
٨	کاغەزو کارتۆنی کۆنە,پاشماوەی کلێنیکس	٥٠,٠٠٠ پەنجا هەزار	٪١٠
٩	(پلاستیک، نایلۆن، عالاگە، گونیە) کۆنە	٥٠,٠٠٠ پەنجا هەزار	٪١٠
١٠	پێستەی خاوی ئاژەڵی هەموو جۆرێك	٥٠٠,٠٠٠ پێنج سەد هەزار	٪١٠
١١	پێستەی خۆشکراوی تەواو یان نیمچە خۆشکراو کە مۆڵەتی پیشەسازی هەیە	١,٥٠٠,٠٠٠ یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار	٪٨
١٢	پێستەی خۆشکراوی تەواو یان نیمچە خۆشکراو کە مۆڵەتی پیشەسازی نییە	١,٥٠٠,٠٠٠ یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار د	٪١٠
١٣	پاشماوەی کورە لە مس و زەرد	٣,٠٠٠,٠٠٠ سێ ملیۆن	٪١٠
١٤	پاشماوەی کورەی فافۆن قورقوشم	١,٥٠٠,٠٠٠ یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار	٪١٠
١٥	فلتەری بەکارهاتوو بۆ گێرانەوەی دوکەڵی کورەی کارگەکان	٥٠٠،٠٠٠ پێنج سەد هەزار	٪١٠
١٦	هەویری پاتری لە شێوەی خۆڵ وقوردا (جگە لە قورقوشم)	٥٠،٠٠٠ پەنجا هەزار	٪١٠
١٧	پاشماوەی کارگەی ئاسن(خڵتەو خاشاکی ئاسن)	٦٠,٠٠٠ شەست هەزار	٪٥
١٨	بەردی ئەگزۆزی لەکارکەوتووی ئۆتومبیل	٦٠٠,٠٠٠ شەش سەد هەزار	٪٥
١٩	خشتی کەرپوچ نەسوز کۆنە(هاردراو و وردکراو)	١٢٠,٠٠٠ سەد وبیست هەزار	٪٥
٢٠	کەلای پۆلا بۆ ئامێری هارین	٣٠٠,٠٠٠ سێ سەد هەزار	٪٥
٢١	پاشماوەی پلێتی (سەرە پارچەی) ئەلەمنیۆمی کارگەکان	١٥٠٠,٠٠٠ یەک ملیۆن و پێنجسەد هەزار	٪٥

تێبینی: لە کاتی جێبەجێ کردنی خشتەکەی سەرەوە پێویستە رەچاوی ئەم خاڵانە بکرێت:

١- لە کاتی هاوردەکردنی کانزا لە کارکەوتووەکان لە سنوورەکانی هەرێم بە رێژەی (٥٪) ی بەها ڕەسمیان لێوەربگیرێت بەپێی خشتەی کانزاکان وە لە کاتی هەناردەکردن و چونە دەرەوە بڕی (٥٪)ی تری لێ وەربگیرێت بەپێی خشتەی بەشی دووانزە.

٢- ئەگەر ڕەسمی هاووردەکردنی نەدابوو (سەرەتای نەبوو) لە کاتی هەناردەکردن بە رێژەی (١٠٪) ڕەسمیان لێوەربگیرێت بەپێی بەهای خشتەی بەشی دوانزە.

٣- لە کاتی بوونی کێشەی گومرگی بۆ بەرهەمە نەوتیەکان بەهای سووتەمەنیەکە لە وەزارەتی سامانە سروشتیەکان یان بەرێوەبەرایەتیەکانی سەربەو وەزارتە وەربگیرێت وپێویستە کار بەو بەهایە بکرێت بۆ سزادان و یەکلاکردنەوەی کێشەکە .

ڕێسای کۆتایی :

١- لە دوای دەرچوونی ئەم ڕێنماییە کار بەو ڕێنماییانە دەکرێت کە پێشووتر لە دەرەوەی ڕێنمایی ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠١٦ دەرکراون و لەگەڵ ئەم ڕێنماییە دەگونجێن و دژ نین ، بە پێچەوانەوە کار بە هیچ ڕێنماییەکی تر ناکرێت کە دژ بێت لەگەڵ ئەم ڕێنماییە .

٢- هەر ڕێنمایی و گۆڕانکارییەکی تری بواری گومرگی کە لە داهاتووداو لە دوای ئەم ڕێنماییە تازەیە دەردەچێت و گشتاندنی پێ دەکرێت پێویستە:

أ.بەرواری کارپێکردنەکەی دیاری کرابێت.

ب.لەسەرەتا بە ئیمێل ڕەوانەی سەرجەم بەڕێوەبەرایەتیە گومرگیەکان بکرێت و دواتریش بە نوسراوی فەرمی ئاراستەیان بکرێت.

ج.لەسەر تۆری ئەنتەرنێت لە پەیجی گومرگ بڵاوبکرێتەوە.

د. لە کاتی گەیشتنی بە بەرێوەبەرایەتیە گومرگیەکان لە تابلۆی هەڵواسین (لوحة الاعلانات) هەڵبواسرێت.

٣- ئەم ڕێنماییە ١٠ ڕۆژ دوای بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) کاری پێ دەکرێت.

ئاوات جەناب نوری

وەزیری دارایی و ئابووری